

88/2021

07-06-2021

revocare donatie

Curtea de Apel GALATI

Cod ECLI ECLI:RO:CAGLT:2021:045. _____

Dosar nr. _____

R O M Â N I A

CURTEA DE APEL G _____

SECȚIA I CIVILĂ

DECIZIA CIVILĂ NR. 88/A

Ședința publică de la 07 Iunie 2021

Completul compus din:

Președinte D ____ B _____

Judecător I ____ A _____ B _____

Grefier V _____ M _____

-.-.-.-.-

Pentru astăzi fiind amânată pronunțarea asupra apelului civil promovat de către reclamantul B _____ B _____ cu domiciliul procesual ales la SCA „M _____ & Asociații” București, cu sediul în _____, sector 1, împotriva încheierii de ședință din data de 13.03.2012 și a sentinței civile nr. 1621 din 27.03.2012 pronunțată de Tribunalul C _____ în dosar nr. _____, în contradictoriu cu pârâții C _____ C _____ C _____ C _____ C _____ C _____, cu sediul în C _____ C _____, _____, jud. C _____, M _____ „D _____ ȘI S _____ V _____” C _____ C _____ JUD. C _____ și F _____ F _____ F _____ F _____ cu sediul în C _____, _____-84, C _____ C _____, în acțiune civilă având ca obiect „revocare donație”, cauză strămutată de la Curtea de Apel C _____ conform încheierii nr. 522 din 20.02.2018 pronunțată de ÎCCJ în dosarul nr. _____.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 24.05.2021 și consemnate în încheierea de ședință din aceeași dată, care face parte integrantă din prezenta decizie când, Curtea având nevoie de timp pentru deliberare, a amânat pronunțarea asupra apelului civil la data de 31.05.2021, apoi la data de 07.06.2021, când,

În urma deliberării,

CURTEA

PRIMUL CICLU PROCESUAL

1. Cererea introductivă de instanță

Prin cererea înregistrată la data de 11.03.2008 pe rolul Tribunalului C _____ reclamantul B _____ B _____ a solicitat în contradictoriu cu pârâții C _____ C _____, jud. C _____, C _____ C _____, M _____ „D _____ și S _____ V _____” T _____ și F _____ F _____ F _____ să se dispună revocarea donației făcută de G _____ V _____ pârâtei C _____ C _____ C _____ contractul de donație cu sarcini autentificat sub nr. _____, pentru neîndeplinirea sarcinilor, precum și obligarea pârâților să îi restituie piesele colecției de artă plastică denumită „Colecția de Artă Plastică D _____ și S _____ V _____”.

Pârâta C _____ C _____, jud. C _____, C _____ C _____, a invocat prin întâmpinare excepția lipsei capacității procesuale de folosință a pârâtului M _____ „D _____ și S _____ V _____” T _____, deoarece m _____ nu a funcționat niciodată ca entitate de sine stătătoare, neefectuând nici un act de natură administrativă sau juridică în nume propriu, toate actele întreprinse pentru acesta fiind efectuate de F _____ F _____ F _____ F _____, de M _____ de Istorie Națională, Arheologie, Artă și Tradiții C _____ și de predecesorii acestora, iar M _____ „D _____ și S _____ V _____” T _____ funcționează ca o secție în cadrul instituțiilor menționate.

Pârâtul Muzeului de Artă C _____ a invocat excepția prescripției dreptului la acțiune și excepția lipsei calității procesuale a pârâtului M _____ „D _____ și S _____ V _____” T _____, deoarece acesta nu are personalitate juridică, angajații săi funcționând și toate cheltuielile fiind făcute prin F _____ F _____ F _____ F _____.

2. Hotărârea Tribunalului C _____ și soluția pronunțată

Prin sentința civilă nr. 397/24.03.2009 pronunțată de Tribunalul C _____ s-a admis excepția lipsei capacității procesuale de folosință a pârâtului M _____ „D _____ și S _____ V _____” T _____ și s-a respins acțiunea formulată în contradictoriu cu acest pârât, ca fiind formulată împotriva unei persoane fără capacitate procesuală de folosință.

Totodată, s-a admis excepția prescripției dreptului la acțiune și s-a respins acțiunea, ca prescrisă.

3. Motivele de fapt și de drept care au fundamentat soluția primei instanțe

Capacitatea procesuală de folosință este capacitatea de a avea drepturi și de a-și asuma obligații pe plan procesual.

Din Hotărârea nr. 15/04.02.2008, Hotărârea nr.13/07.02.2007 și Hotărârea nr. 29/31.01.2006, prin care se aprobă organigrama Muzeului de Artă C _____, rezultă că M _____ „D _____ și S _____ V _____” T _____ face parte din secția Muzeu teritoriu, subordonată Muzeului de Artă C _____, fără personalitate juridică și fără organe proprii de conducere, după cum rezultă din statul de funcții, astfel că nu are capacitate procesuală de folosință și, în consecință, nu poate sta în judecată ca parte, excepția trebuind a fi admisă.

Ca o consecință a admiterii excepției lipsei capacității de folosință, excepția lipsei calității procesual pasive a Muzeului „D _____ și S _____ V _____” T _____ a fost respinsă ca rămasă fără obiect, deoarece prima excepție este prioritară celei de-a doua, fiind logic că o persoană care nu are capacitatea de a avea drepturi și de a-și asuma obligații pe plan procesual nu are nici exercițiul acestor drepturi, cu alte cuvinte, nu poate fi titularul dreptului în raportul juridic dedus judecătii, în cazul

calității procesuale active, sau nu poate fi obligat în acel raport juridic, în cazul calității procesuale pasive.

Art. 1 din Decretul 167/1958 prevede că dreptul la acțiune, având un obiect patrimonial, se stinge prin prescripție, dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit în lege; art. 3 reglementează termenul general de prescripție, care este de 3 ani, iar art. 7 prevede data de la care începe să curgă, respectiv de la data când se naște dreptul de acțiune sau dreptul de a cere executarea silită.

Prin contractul de donație cu sarcini autentificat sub nr. _____ G _____ V _____, în calitate de donator, și Sfatul Popular al Comunei T _____, în calitate de donatar, s-a transferat în patrimoniul Comunei T _____, dreptul de proprietate asupra unei colecții de 228 de lucrări de artă plastică, donatorul instituind mai multe obligații în sarcina donatarului, astfel cum sunt menționate în contract, respectiv colecția de artă să nu iasă niciodată din patrimoniul Muzeului „D _____ și S _____ V _____” T _____, colecția să fie expusă public, colecția să fie expusă în condiții bune, spre a nu fi supuse la intemperii și avarii.

Art.829 Cod civil prevede că donațiunea _____, pentru neîndeplinirea condițiilor cu care s-a făcut, pentru ingratitude și pentru naștere de copii în urma donațiunii.

Art. 832 Cod civil stipulează că revocarea pentru neîndeplinirea condițiilor și pentru ingratitude nu se face de drept niciodată, fiind aplicabile dispozițiile ce reglementează rezoluțiunea contractului, art. 1020 Cod civil.

În cauză, dreptul la acțiune se naște la data la care donatarul nu a mai executat sarcinile impuse prin contract.

Pentru reclamant, care are calitatea de succesor cu titlu universal al donatorului, dreptul la acțiune s-a născut la data la care acesta a devenit major și a dobândit capacitatea de a-și exercita drepturile și de a-și asuma obligații, respectiv în anul 1984.

Și în situația în care s-ar admite că dreptul la acțiune s-a născut de la data la care reclamantul a luat la cunoștință de neîndeplinirea sarcinilor, Tribunalul a constatat că însuși reclamantul prin motivele cererii de chemare în judecată a arătat instanței că, după decesul tatălui său, F _____ F_ F ___ F _____ a preluat treptat o _____ lucrări ce au fost substituite cu altele, mai puțin valoroase, și că a fost sistată acordarea de fonduri destinate lucrărilor de întreținere și reparație a imobilului în care funcționează M _____ „D ___ și S _____ V _____” T _____, astfel că atât m _____, cât și o parte din piesele din colecție, au fost deteriorate.

Prin urmare, momentul nașterii dreptului la acțiune se situează tot după decesul tatălui reclamantului, deces care a intervenit în anul 1978.

Instanța nu a putut considera că dreptul la acțiune s-a născut la data vizitei efectuată de reclamant la muzeu, 18.06.2008, dată la care a fost însoțit de executorul judecătoresc ce a întocmit un proces-verbal de constatare, acest act fiind evident întocmit pro causa, deoarece chiar reclamantul precizează că neîndeplinirea sarcinilor din contract a intervenit după decesul tatălui său.

4. Cererea de apel

4.1 Împotriva sentinței Tribunalului C _____ în termen legal a declarat apel, la data de 18.02.2016, reclamantul B _____ B _____.

4.2 Motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul:

Apelantul a susținut că instanța de fond a făcut o greșită aplicare a dispozițiilor art. 3 din Decretul nr. 167/1958, omițând să analizeze caracterul continuu al obligațiilor donatarului, precum și faptul că nici în prezent donatarul nu își îndeplinește obligațiile asumate prin contractul de donație, situație față de care reclamantul este în termen să solicite revocarea donației.

Dacă s-ar reține raționamentul primei instanțe, potrivit căruia termenul de prescripție a început să curgă la data la care reclamantul a devenit major, s-ar admite posibilitatea donatarului ca, ulterior împlinirii termenului de 3 ani de la acel moment, să nu mai execute obligațiile esențiale instituite de către donator prin contractul de donație, ceea ce ar contraveni însăși finalității urmărite de tatăl reclamantului prin acordarea libertății respective, aceea de a cinsti memoria părinților săi, D ___ și S _____ V _____.

5. Hotărârea Curții de Apel C _____ și soluția pronunțată

Prin decizia civilă nr. 289/C/9.12.2009 Curtea de Apel C _____ a admis apelul declarat de reclamantul B _____ B _____, a desființat sentința apelată și a dispus trimiterea cauzei spre rejudecare la aceeași instanță.

6. Motivarea hotărârii instanței de apel

Curtea de Apel C _____ a reținut că sarcina, ca modalitate a actului juridic civil, este o obligație de a da, a face sau a nu face ceva impusă de dispunător gratificatului în actele cu titlu gratuit.

Un contract de donație cu sarcini, în întregul său, este un contract sinalagmatic. Așadar, neexecutarea sarcinii sau a sarcinilor poate duce la rezoluțiune dacă sunt îndeplinite condițiile generale, conform art. 1020 – 1021 Cod civil. Aprecierea gravității neexecutării de către instanța de judecată este esențială pentru a dispune măsura rezoluțiunii, care poate fi totală sau parțială.

Revocarea pentru neîndeplinirea sarcinilor este specială donațiilor oneroase, căci cuvântul de „condiții” întrebuițat de art. 829, 830 și 832 Cod civil se referă la sarcinile pe care donatorul s-a obligat să le îndeplinească.

Prin urmare, art. 829 Cod civil nu este decât aplicarea dreptului comun în ce privește revocarea donațiilor pentru neîndeplinirea sarcinilor; ea nu operează însă niciodată de drept (art. 830 Cod civil), ci trebuie cerută prin justiție, care o va pronunța după verificarea faptelor și dovezilor solicitate și prezentate de reclamant.

Acțiunea în rezoluțiunea unei donații pentru neîndeplinirea sarcinilor este transmisibilă prin deces, întocmai ca orice drept patrimonial, moștenitorii putând să exercite direct, iar nu doar să o continue, dacă ar fi fost introdusă de autorul lor.

În speță, s-a reținut că donația prin care Gh. D. V _____ – autorul reclamantului, în calitate de donator, a transferat în anul 1960 în patrimoniul Comunei T _____, în calitate de donatar, dreptul de proprietate asupra „Colecției de lucrări de artă plastică”, este o donație cu sarcini, iar liberalitatea a fost făcută de donatorul Gh. D. V _____ cu un scop clar determinat, acela de a cinsti memoria părinților săi – D _____ și S _____ V _____, și, în acest context, de a contribui la „sănătatea spirituală, cultural educativă” a membrilor comunității locale.

Pentru a fi îndeplinit scopul urmărit de donatorul Gh. V _____ la acordarea liberalităților, acesta a instituit în sarcina beneficiarului C _____ C _____ mai multe

obligații continue, și anume: colecția ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, în tot sau în parte, din patrimoniul Comunei T_____, colecția să fie expusă public în incinta unei clădiri amenajată expres de autoritățile locale ale Comunei T_____, iar donatarul să asigure condițiile necesare conservării lucrărilor ce fac parte din colecția ce face obiectul donației atât în ceea ce privește expunerea acestora, cât și în ceea ce privește întreținerea lor.

Prin urmare, donatorul a impus în sarcina donatarului – C_____ C_____ – o obligație de a face, respectiv obligația de a organiza un serviciu determinat și de a-i asigura în permanență condițiile normale de funcționare, pentru a realiza scopul comemorativ și cultural urmărit de autorul reclamantului.

Obligația de a menține colecția într-o stare corespunzătoare în vederea expunerii sale publicului implică o _____ lucrări de conservare și reabilitare a acestor opere de artă supuse degradării ca urmare a trecerii timpului, lucrări ce se desfășoară în timp, ele având un caracter de continuitate.

Succesorul donatorului este îndreptățit să urmărească modalitatea de realizare a sarcinilor impuse de autorul său donatarului, controlul putându-se realiza periodic.

S-a reținut că prima instanță a aplicat în mod greșit dispozițiile art. 3 din Decretul nr. 167/1958, reținând în mod eronat că termenul de prescripție pentru acțiunea în revocarea donației a început să curgă la data majoratului reclamantului.

Apelantul a reclamat neîndeplinirea sarcinilor impuse de autorul său donatarului la o dată concretă – data de 18.06.2008, când a luat la cunoștință de starea colecției, dată în raport de care urmează a fi apreciat începutul termenului de prescripție a dreptului de a solicita revocarea donației.

În considerentele cererii de chemare în judecată reclamantul a arătat în mod expres că de-a lungul timpului donatarul a executat o _____ lucrări pentru reabilitarea imobilului destinat expunerii colecției de artă, cât și pentru conservarea colecției, ultima intervenție de acest fel fiind în perioada 2006 – 2007. După terminarea acestor ultime lucrări, a vizitat colecția și a constatat o anumită stare de fapt, pe care a asimilat-o unei situații de neexecutare a sarcinilor donației – problemă de fond ce cade exclusiv în competența instanței de judecată de a o analiza.

S-a reținut că reclamantul a arătat în mod expres că motivele ce l-au determinat să promoveze acțiunea în revocarea donației sunt determinate de starea colecției survenită după ultima acțiune de reamenajare a imobilului ce găzduiește colecția artă, operațiune desfășurată în perioada 2006-2007, și despre care a luat cunoștință în anul 2008 (la data de 18.06.2008), când a vizitat m_____ însoțit de un executor judecătoresc, în scopul constatării stării colecției. În raport de această dată, s-a reținut că acțiunea reclamantului a fost promovată în termen, prima instanță reținând în mod greșit că s-a împlinit termenul de prescripție, întrucât el ar curge de la data majoratului reclamantului.

Curtea a constatat că obligației donatarului de a întreține colecția de artă într-o stare corespunzătoare pentru expunerea în beneficiul publicului larg îi corespunde dreptul corelativ al reclamantului, în calitate de succesor al donatorului, de a urmări modalitatea în care sunt respectate sarcinile donației.

Dacă pentru perioada ce s-a scurs între majoratul reclamantului și anul 2007, când s-a realizat ultima reamenajare, reclamantul nu a fost interesat de gestionarea colecției și nici nu mai poate invoca aspecte ce țin de neexecutarea sarcinilor donației, în schimb, pentru starea colecției intervenită după ultima reamenajare, reclamantul este în termenul legal de prescripție de a cere revocarea donației, revenindu-i instanței de judecată competența exclusivă de a aprecia dacă există vreo cauză de neexecutare a sarcinii și, eventual, dacă gravitatea acestei neexecutări determină revocarea donației.

7. Cererea de recurs

7.1 Împotriva deciziei Curții de Apel C _____ au declarat recurs pârâții F _____ F_ F__ F _____ și C _____ C _____, jud. C _____.

7.2 Motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază recursul:

7.2.1 Recurenta C _____ C _____ a arătat ca instanța de apel a analizat momentul începerii curgerii prescripției extinctive numai în raport de acțiunea de reamenajare a imobilului ce găzduiește colecția de artă și data la care reclamantul a luat cunoștință de această reamenajare, dar prescripția a început să curgă de la data la care reclamantul a devenit major.

7.2.2 Recurentul F _____ F_ F__ F _____ a susținut că prescripția extintivă a început să curgă de la data decesului donatorului (momentul subiectiv al cunoașterii cauzei de revocare a donației) și al expirării termenului de 18 luni prevăzut de art. 9 din Decretul nr. 167/1958, ca moment obiectiv, cel al transmiterii prin succesiune a posibilității de a cere revocarea donației.

8. Soluția Înaltei Curți de Casație și Justiție și soluția pronunțată

Prin decizia civilă nr. 5068/7.10.2010 Înalta Curte a respins ca nefondate recursurile declarate de cei doi pârâți.

9. Motivarea hotărârii instanței de recurs

În cauză s-a dovedit că reclamantul a luat cunoștință de neîndeplinirea sarcinilor donației de către donatar la data de 18.06.2008, când s-a constatat starea necorespunzătoare a colecției de artă plastică (data la care executorul judecătoresc a întocmit procesul-verbal dispus prin Încheierea din data de 15.05.2008 a Judecătoria H_____), astfel că acțiunea nu este prescrisă sub aspect extinctiv.

AL DOILEA CICLU PROCESUAL

10. Alte aspecte procesuale

În rejudecare, cauza a fost reînregistrată sub nr. _____ și au fost administrate probele cu interogatoriul părților, proba testimonială și proba cu expertiză tehnică muzeografică.

Totodată, Tribunalul a repus în discuția părților excepția lipsei capacității procesuale de folosință a pârâtului M_____ ”D___ și S_____ V_____” T_____.

Prin Încheierea de ședință din data de _____ Tribunalul a admis excepția și a respins acțiunea față de acest pârât ca fiind formulată în contradictoriu cu o persoană lipsită de capacitate procesuală de folosință, reluând argumentele avute în vedere de aceeași instanță în primul ciclu procesual.

11. Soluția Tribunalului C_____

Prin sentința civilă nr. 1621/27.03.2012 Tribunalul C_____ respins acțiunea formulată în contradictoriu cu pârâtul M_____ ”D___ și S_____ V_____”

T _____ ca fiind formulată împotriva unei persoane lipsite de capacitate procesuală de folosință și a respins acțiunea formulată în contradictoriu cu pârâții C _____ C _____, jud. C _____ (Comuna...) și F _____ F_ F__ F _____ (M _____...) ca nefondată.

Totodată, reclamantul a fost obligat să plătească pârâtei _____ .000 lei și pârâtului M _____ ... suma de 992 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată.

12. Motivele Tribunalului în argumentarea soluției adoptate

Contractul de donație este un contract solemn, unilateral și cu titlu gratuit prin care una din părți, numită donator, cu intenție liberă își micșorează în mod actual și irevocabil patrimoniul său cu un drept, măbind patrimoniul celeilalte părți, numită donatar, cu același drept, fără a urmări să primească ceva în schimb (art. 801 și 803 Cod civil).

Liberalitățile între vii sunt, prin esența lor, irevocabile. Această irevocabilitate, reglementată prin texte speciale (art. 801 și art. 822-824 Cod civil), care acționează descurajant pentru donator și contribuie la siguranța circuitului civil, nu este cea prevăzută pentru toate contractele (art. 969 Cod civil) și care rezultă din principiul că, odată încheiat, contractul are forță obligatorie între părțile contractante și nu poate fi revocat prin voința uneia dintre ele. Evident, forța obligatorie a oricărui contract acționează și în cazul contractului de donație, în sensul că odată încheiat nu poate fi desființat prin voința uneia dintre părți, fie și donatarul.

Irevocabilitatea donațiilor are un caracter special, mai accentuat decât forța obligatorie a oricărui contract, în sensul că în materie de donații irevocabilitatea privește nu numai efectele, ci însăși esența contractului, fiind o condiție de validitate pentru formarea lui.

Așadar, orice clauză sau condiție a cărei împlinire atârna de voința donatorului și care i-ar da posibilitatea de a zădărnici sau micșora, direct sau indirect, foloasele gratuite pe care contractul le creează pentru donatar sunt incompatibile cu esența donațiilor, atrăgând nulitate lor absolută (art. 822 Cod civil).

Însă Codul civil reglementează trei cauze de revocare, numite cauze legale de revocare, deoarece operează fără a fi prevăzute în contract: revocarea pentru neexecutarea sarcinii, pentru ingratitude și pentru surveniență de copil (art. 829 Cod civil).

În speță, prin contractul de donație încheiat la data de 27.08.1960 între V_____ D. G_____, în calitate de donator, și Sfatul Popular al Comunei T_____, în calitate de donatar, ca un semn de omagiu adus locului unde s-a născut, a donat o colecție de lucrări de artă - picturi, rasteluri, acuarele și schițe în număr de 212 , și sculpturi în număr de 16, în total 228 de piese.

Prin același contract s-a stipulat că această colecție, al cărei inventar este anexat și face parte integrantă din contract, a fost donată în mod expres și exclusiv Sfatului Popular al comunei T_____.

De asemenea, prin același contract s-a stipulat o clauză expresă ce condiționează însăși valabilitatea contractului, respectiv ca această colecție să nu iasă niciodată din patrimoniul Sfatului Popular al comunei T_____, respectiv din „E_____ E_____ și S_____ D. V_____”, colecția să fie expusă în condiții bune, spre a nu fi supuse la intemperii și avarii, iar eventualele deteriorări de rame, geamuri etc. privesc exclusiv pe donatar, căruia îi revine sarcina să întrețină colecția donată.

La finalul contractului este inserată și sancțiunea nulității actului, în cazul nerespectării în total sau în parte a condițiilor impuse prin contract, cu consecința reintrării de drept și de fapt în patrimoniul donatorului sau al moștenitorilor săi legali, fără nici un fel de pretenții.

Prin certificatul de moștenitor nr. 1156/1978 reclamantul a făcut dovada calității de unic moștenitor, în calitate de fiu, de pe urma defunctului V _____ G _____.

Reclamantul a arătat că donatarul Sfatul Popular al comunei T _____, actual pârâta C _____ C _____, C _____ C _____, dar și M _____ de Artă din C _____, nu și-au îndeplinit sarcinile impuse prin contractul de donație, respectiv au transferat piese importante ale colecției, multe dintre acestea ieșind din aria teritorială a comunei T _____, colecția nu a fost expusă public în mod continuu, o parte importantă a acesteia fiind exclusă împărtășirii publice, donatarul nu a asigurat condiții corespunzătoare de expunere a operelor de artă donate și nici nu a intervenit pentru restaurarea acestora ori de câte ori a fost necesar, deși această obligație era prevăzută în mod expres de contractul de donație.

Aprecierile reclamantului referitoare la starea de degradare a imobilului Muzeului de Artă din T _____ timp de decenii, nedepunerea unor minime diligențe în vederea restaurării pieselor de colecție producând prejudicii iremediabile multor lucrări de artă, nu au fost analizate de instanță, în raport de decizia de desființare a Curții de Apel C _____ și de decizia ICCJ, în care s-a stabilit că instanța este legal investită pentru a analiza neîndeplinirea sarcinilor în termenul de prescripție de 3 ani anterior promovării acțiunii.

Din probele administrate instanța a concluzionat că toate sarcinile impuse prin contractul de donație au fost îndeplinite.

Astfel, din raportul de expertiză muzeografică întocmit de expert D _____ E _____ M _____ rezultă că sunt în circuitul public un număr de 199 de piese, adică integral donația de pictură – 181 de lucrări, 16 sculpturi în bronz și 2 piese de grafică, restul de 29 de piese de grafică sunt păstrate în custodie la C _____, în depozitul de grafică al Muzeului, fiecare piesă fiind protejată cu hârtie Japon, așa cum o cer normele internaționale de conservare, că cele 199 de piese aflate în expunerea de la T _____ sunt toate în stare foarte bună de conservare, fără urme de degradări, picturile fiind încadrate corect, iar sculpturile în bronz nu au urme de degradări fizico-chimice.

S-a concluzionat că buna lor stare actuală de conservare este, fără îndoială, rezultatul unei prezervări atente și prudente de-a lungul timpului, a respectării de-a lungul vremii a normelor de conservare a acestor capodopere de artă românească modernă.

În ceea ce privește starea de conservare a celor 29 de lucrări de grafică românească modernă păstrate în depozit la M _____ din C _____, o parte din acestea prezintă urme ale îmbătrânirii hârtiei (un număr de 5 lucrări), situație care este datorată expunerii îndelungate, poate și anterior donării lor, de către donator, fapt ce a determinat pe conservatorul Muzeului din C _____ să dezrămeze lucrările și să le depoziteze corect în casete, în mape de hârtie neutră, tip Japon, punerea lor în rezervă, pentru cel puțin trei ani, fiind o obligație de conservare.

Așadar, s-a constatat că sarcinile impuse prin contractul de donație au fost îndeplinite, toate acțiunile Muzeului "D _____ și S _____ V _____" și ale Muzeului... au fost concentrate exclusiv pentru a asigura conservarea și expunerea colecției donate, chiar prin contractul de donație stipulându-se că donatarului îi revine sarcina de a întreține colecția donată.

În cadrul obligației de întreținere a colecției _____
”D___ și S_____ V_____” și ale Muzeului... de a asigura un spațiu care să
corespundă parametrilor și cerințelor necesare expunerii unei colecții de artă.

Prin același raport de expertiză s-a constatat că microclimatul din spațiul muzeal se
situa la data vizitării în parametrii acceptabili, temperatura prezenta valori între 19
grade Celsius și 24 grade Celsius, iar valoarea umidității era cuprinsă între 39% și
34%, fiind conforme cu studiile de conservare ale ICOM, astfel că m_____ de la
T_____ asigură condiții optime pentru păstrarea și expunerea operelor de artă,
clădirea muzeului fiind integral renovată în anul 2007.

Din răspunsul la interogatoriu al pârâtei M_____... rezultă că la data de
15.08.2003 s-a plătit suma de 198.290,50 lei, reprezentând restituirea prin
echivalent a clădirii, în temeiul Legii nr. 10/2001, au fost efectuate o _____
reparații capitale în anii 2006, 2007, 2008, reparații ce s-au ridicat la suma de
aproximativ 100.000 euro, cuantumul cheltuielilor efectuate fiind dovedite prin
înscrisuri ordine de plată, deviz de lucrări și facturi fiscale.

În acest sens, rezultă chiar din decizia civilă nr. 195/C/24.02.2003 a Curții de Apel
că modificările aduse la clădirea Muzeului ”D___ și S_____ V_____” depășesc
de 9 ori valoarea acestuia, dispunându-se în considerarea acestui fapt restituirea
prin echivalent.

Cât privește critica ce vizează înstrăinarea unei părți din colecție, instanța a reținut
că M_____... are atribuții de conservare față de toate operele din patrimoniul pe
care îl administrează, fiind administratorul lucrărilor deținute în calitate de
proprietari de către Consiliul Județean C_____ și Consiliul Local T_____.

În scopul realizării acestor atribuții de conservare, o parte din piesele de colecție au fost aduse de la Muzeu... pentru efectuarea operațiunilor de conservare, conservarea pieselor fiind obligatorie conform normelor internaționale de conservare, astfel cum a reținut și d-na expert prin raportul de expertiză.

Constatările efectuate prin raportul de expertiză au fost confirmate și prin depoziția martorilor M____ M____, directorul Muzeului..., și B____ M____, gestionar la M____ ”D____ și S____ V____”, care au relevat faptul M____ ”D____ și S____ V____” a fost renovat integral, a fost dotat cu aparatura necesară în vederea expunerii în parametrii optimi a colecției, că operele de artă sunt expuse publicului, cu excepția pieselor ce necesită lucrări de conservare, și că doar în perioada în care m____ s-a aflat în reparații capitale întreaga colecție a fost depozitată la F____ F_ F__ F_____.

Martora P____ L____ D____ a vizitat M____ după data introducerii acțiunii de către reclamant și a arătat faptul că m____ nu îndeplinește condițiile pentru expunerea operelor de artă donate de către autorul reclamantului, că nu se regăsesc expuse toate piesele donate, că atmosfera părea a fi umedă, în capătul muzeului era o baltă de apă (vreo jumătate de litru), iar pe doi dintre pereții din ultima sală se afla umiditate, ceea ce a determinat coșcoveala unor zone de tencuială. În continuare, martora a declarat, în calitate de expert, că umiditatea prin prezența ei poate crea fenomene de condens nedorite, care la rândul lor pot produce floră microbiologică sub sticla care protejează tablourile, însă nu a indicat că acest fenomen s-a și produs și a afectat vreo lucrare.

Toate constatările martorei au fost apreciate ca fiind subiective, în condițiile în care, deși a relatat că microclimatul din muzeu este „departe de ceea ce ar fi trebuit să fie”, nu a putut preciza dacă există vreo lucrare compromisă datorită microclimatului perceput în mod direct de către aceasta.

Martora P___ Rucsandra, profesor la Universitatea Națională de Artă București, ce a efectuat vizita împreună cu martora P_____ L_____ D___ după numire sa ca martoră, a declarat că starea muzeului nu era cea pe care orice doritor de artă și-ar dori-o, în ultima sală a văzut igrasie, a văzut urme de degradare a peretelui din cauza umidității excesive, o baltă sub un calorifer, însă lucrările de pictură nu erau afectate.

Relatările martorelor P___ Rucsandra și P_____ L_____ D___ referitoare la microclimatul din muzeu și a condițiilor de expunere a colecției au fost înlăturate de instanță, având în vedere constatările raportului de expertiză întocmit în cauză, care a concluzionat că M_____ ”D___ și S_____ V_____” este capabil să asigure buna conservare și prezentare a valoroasei colecții donată, că cele 199 de opere expuse sunt în stare bună de conservare, o singură lucrare fiind afectată de foarte fine craqueluri ce nu pun în pericol existența lucrării și că lucrările de grafică, în număr de 29, sunt păstrate în depozit la F_____ F_ F__ F_____ în vederea conservării.

În raport de toate probele administrate, s-a constatat că sarcinile impuse prin contractul de donație au fost și sunt, în continuare, îndeplinite, toate piesele din colecție sunt în proprietatea donatarului C_____ C_____, transferarea fizică a acestora către M_____... fiind doar în scopul conservării și pe perioade determinate, colecția a fost și este expusă publicului, cu excepția pieselor de grafică ce necesită conservarea, donatarul a asigurat și asigură condiții corespunzătoare expunerii operelor de artă și se preocupă de întreținerea colecției, astfel cum s-a stipulat prin contractul de donație, astfel că nu sunt îndeplinite condițiile pentru revocarea donației.

Reținând culpa procesuală a reclamantului, în temeiul art. 274 Cod procedură civilă reclamantul a fost obligat către pârâții _____ plata cheltuielilor de judecată, conform dovezilor existente la dosar.

13. Cererea de apel și motivele de apel

13.1 Împotriva sentinței civile nr. 1621/27.03.2012 și a Încheierii din data de 13.03.2012 (prin care a fost respinsă o cerere a reclamantului de suplimentare a probatoriului) a declarat apel reclamantul B _____ B _____.

13.2 Motivele de apel invocate de reclamant sunt, în esență, următoarele:

- Instanța de fond a dat o greșită interpretare probelor administrate în cauză și chiar a ignorat alte probe, apreciate ca relevante, reclamantul-apelant considerând că este necesară completarea probelor care pot atesta neîndeplinirea sarcinilor donației.

- Tribunalul a dat expertizei efectuate de d-na expert M _____ o valoare probatorie superioară celorlalte probe, cu toate că raportul nu a respectat obiectivele impuse, ignorându-se totodată de către instanță carențele evidențiate de dl. expert parte A ___ A _____ și de reclamant. Totodată, argumentul îndeplinirii tuturor sarcinilor donației a fost dedus exclusiv în urma redării unor pasaje din acest raport, fără nici o referire la concluziile expertului în restaurare și conservare I. D _____. Instanța de fond a achiesat eronat, într-un mod necondiționat și nemotivat, la datele raportului de expertiză M _____, preluând afirmațiile neprobate ori imposibil de verificat ale acestuia referitoare la starea de conservare a unora dintre operele de artă și la cauza probabilă a urmelor de îmbătrânire prezente pe unele din ele, deși experta a arătat că nu a evaluat ca stare fiecare lucrare în parte.

- În mod netemeinic au fost înlăturate declarațiile martorelor P _____ L _____ -D ___ și P ___ Rucsandra, considerate a fi subiective, exclusiv pe argumentul că ele contravin raportului de expertiză efectuat de d-na M _____, în condițiile în care martora P _____ D ___ are calitatea de expert restaurator, iar Rucsandra P ___ este profesor la Universitatea Națională de Artă din București,

martorele spunându-și părerea ca experți și relevând în această calitate disfuncționalitățile percepute în mod direct, cu ocazia vizitării muzeului din T_____, respectiv lipsa a două sculpturi și a pieselor de grafică, precum și prezența unui microclimat necorespunzător. Totodată, apelantul a arătat că martora P_____ nu a fost întrebată dacă există vreo lucrare compromisă, declarația sa fiind denaturată.

- În mod greșit a fost înlăturată adresa nr. 1336/Patrimoniu/19.04.2011 emisă de Ministerul Culturii și Patrimoniului N_____, prin care se atestă că, potrivit inventarului bunurilor aparținând patrimoniului cultural național, unicul deținător al bunurilor mobile incluse în colecția „D___ și S_____ V_____” este M_____, iar nu C_____ C_____, această situație juridică fiind atestată explicit de Hotărârile de clasare nr. 4542/2004, 4076/2004, 5355/2004, 6951/2004 și 5081/2008. Apelantul a susținut că în acest mod au fost ignorate clauzele care prevedeau, sub sancțiunea nulității, interdicția impusă de donator ca această colecție să iasă vreodată, în tot sau în parte, din patrimoniul Sfatului Popular al comunei T_____, respectiv din m_____ „D___ și S_____ V_____”, precum și obligația expunerii zilnice a ei, în bune condiții, ferită de intemperii și avarii. Tribunalul a ignorat transferarea mai întâi de facto și ulterior de jure, din patrimoniul Comunei T_____ în cel al Muzeului..., a unor piese importante ale colecției de artă, multe dintre acestea ieșind din „aria teritorială a comunei T_____”, împotriva voinței donatorului, ele fiind ulterior văzute la m_____ din C_____.

- A fost apreciată ca neîntemeiată argumentația privitoare la asigurarea de către donatar, ori de câte ori era necesar, a condițiilor corespunzătoare de expunere a operelor de artă, apelantul arătând că instanța de fond a ignorat neîndeplinirea acestei cerințe în perioada 2006 – 2008; că starea anterioară de degradare a clădirii este recunoscută implicit prin alocarea sumelor importante pentru reparații (ceea ce prezumă o degradare corelativă și a operelor de artă, ca „efect firesc al expunerii într-un mediu necorespunzător”). S-a criticat ignorarea expunerii și în prezent a picturilor sub caloriferele care degajă temperaturi nocive, a existenței instalației de

apă pe deasupra, ceea ce poate duce la scurgeri accidentale, precum și nefuncționarea sistemului de supraveghere video la momentul efectuării expertizei; că împrejurarea remedierii, în timpul procesului, a unora din neregulile constatate nu scuză lipsa de diligență a pârâților de-a lungul deceniilor.

- Apelantul a arătat că unele picturi relevă la vizualizare craqueluri în stratul de culoare (cum este spre exemplu în „M_____ de crâng la Balcic” a lui N. T_____), ceea ce arată omisiunea donatarului de a restaura piesele vădit degradate din colecție. Din expertiza întocmită de dl. A_____ A____ rezultă consecințele nefaste ale condițiilor de expunere a lucrărilor, cu atât mai mult cu cât degradarea unor piese (găurirea lor, lipsa unui colț sau afectarea de cleiuri rigidizate) a fost constatată și de d-na expert M_____.

- A fost totodată criticată și soluția dispusă în privința lipsei capacității de folosință a Muzeului din T_____, apelantul susținând că ea nu este confirmată de înscrisurile existente la dosar.

- S-a solicitat să se aibă în vedere că, în disonanță cu prevederile legale incidente și cu hotărârile judecătorești pronunțate în primul ciclu procesual, tribunalul nu a dat eficiență situației de neîndeplinire a sarcinilor donației în perioada anterioară termenului de trei ani dinaintea promovării acțiunii, invocându-se incorect decizia civilă nr. 5068/07.10.2010 a Î.C.C.J., care nu impune o limitare temporală, ci doar indică data de la care a început să curgă termenul prescripției.

14. Soluția Curții de Apel C_____

Prin Încheierea din data de 10.12.2012 a fost respinsă cererea de suplimentare a probei cu expertiza de specialitate vizând identificarea stării fiecărei piese din colecție, fiind însă admisă proba cu înscrisuri în susținerea tezei probatorii a

neîndeplinirii sarcinii de menținere în patrimoniul Comunei T _____ a colecției donate, dar și a celei vizând lucrările efectuate ca reparații capitale, amenajări și utilări a clădirii muzeului.

Prin decizia civilă nr. 9/C/21.01.213 Curtea de Apel C _____ a respins ca nefondat apelul declarat de reclamant și l-a obligat să plătească intimatului _____ .000 lei și intimatului M _____ ... suma de 1.000 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată în apel.

15. Motivele avute în vedere de Curtea de Apel C _____ la pronunțarea deciziei

Cu titlu preliminar, Curtea a arătat că, întrucât cauza a parcurs un prim ciclu procesual, problema de drept dezlegată înainte de rejudecare a vizat determinarea perioadei înăuntrul căreia se putea exercita acțiunea în revocare, care, prin natura ei personală și caracterul patrimonial, este supusă dispozițiilor art. 3 din Decretul nr. 167/1958. În acest sens, prin decizia civilă nr. 289/C din 9.12.2009 a Curții de Apel C _____, menținută prin decizia 5068/7.10.2010 a Î.C.C.J. - Secția civilă și de proprietate intelectuală pronunțată în Dosarul _____, s-a decis că reclamantul B _____ B _____ a luat cunoștință de starea colecției de artă plastică la data de 18 iunie 2008, când a apreciat că nu sunt îndeplinite în mod corespunzător sarcinile donației făcute de autorul său, astfel că acțiunea promovată la 5 august 2008 era promovată în termenul general de prescripție.

Din această perspectivă, aserțiunile legate de ignorarea de către prima instanță a nerespectării clauzelor contractului de donație „de-a lungul deceniilor” s-a arătat că este vădit nefondată, instanțele stabilind în prima judecată că reclamantul nu are dreptul de a acționa pentru pretenziile nesocotite ale sarcinilor donatorului produse în afara termenului de prescripție de trei ani, calculat retroactiv de la momentul sesizării lor (18.06.2008).

O a doua chestiune care trebuie clarificată o reprezintă calitatea procesuală a pârâtului M____ „D____ și S____ V____” T____, aspect care permite verificarea corectei statuări asupra cadrului procesual.

Instanța de apel în primul ciclu procesual a stabilit corect și legal că, atât timp cât documentația depusă în cursul judecății atestă că această entitate este organizată ca secție teritorială a Muzeului de Artă C____, conform hotărârilor Consiliului Județean din 2007 și 2008, de aprobare a înființării și organigramei, situație față de care disp. art. 13 alin. 2 și 4 din Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice, entitatea menționată nu are personalitate juridică – această aptitudine având-o forul tutelar, F____ F_ F____ F_____.

Asupra fondului s-au reținut următoarele:

1) Una din principalele obligații impuse prin contractul autentificat sub nr. 2773/1960 și pretins încălcate de donatar ar constitui-o scoaterea de fapt (și ulterior de drept) a unor părți ale colecției de artă din patrimoniul comunei T____, pentru ca acestea să se regăsească mai târziu în patrimoniul Muzeului ....

Astfel, contractul de donație impunea ca sarcină ca această colecție de artă să „nu poată ieși niciodată, sub nici o formă, nici în total și nici în parte, din patrimoniul sfatului popular al comunei T____, respectiv din M____ C____ C____”D____ și S____ V____”, donatorul explicând natura expresă a clauzei, anume, conferirea donației ca semn de omagiu adus locului în care s-a născut, dar și părinților săi.

În această privință, având în vedere că apelantul a înțeles să probeze nesocotirea acestei cerințe explicite prin conținutul adresei nr. 1336/Patrimoniu/19.04.2011 emisă de Ministerul Culturii și Patrimoniului N____ și prin hotărârile de

clasare, prin care se atestă că, potrivit inventarului bunurilor aparținând patrimoniului cultural național, unicul deținător al bunurilor mobile incluse în Colecția „D_____ și S_____ V_____” este M_____ ..., Curtea a reținut că în cauză trebuie făcută distincția între noțiunea de patrimoniu, înțeleasă în sens juridic ca ansamblu al drepturilor și obligațiilor unei persoane (deci, incluzând și dreptul de proprietate asupra bunurilor) și cea de patrimoniu cultural național, așa cum e el definit prin art. 1 alin. 2 și art. 3 alin. 1 și 2 din Legea nr. 182/2000, modificată prin Legea nr. 488/2006.

Conform art. 4 din Lege, bunurile aparținând patrimoniului cultural național mobil (în care se includ și operele de artă plastică, potrivit art. 3 alin. 2 pct.2, indiferent de forma de proprietate) fac parte din fondul patrimoniului cultural național, textul art. 2 alin. 4 al legii definind ansamblul operațiunilor menite să asigure protejarea acestui patrimoniu (între care inventarierea, clasarea, conservarea, asigurarea securității, restaurarea). Art. 10 al Legii nr. 182/2000 arată în ce constă procedura clasării (respectiv, stabilirea apartenenței unor bunuri culturale la acest patrimoniu specific), iar textul art. 17 prevede că în timpul desfășurării procedurii de clasare din oficiu a unui bun cultural mobil, acesta se află sub regimul de protecție prevăzut, potrivit dispozițiilor prezentei legi, pentru bunurile clasate în „tezaur” (astfel cum arată de altfel și hotărârile de clasare depuse la dosar).

Art. 28, ca și legislația adiacentă (Norma aprobată prin H.G. nr. 216/2004, modificată) indică faptul că lucrările de conservare și restaurare se fac în acest caz numai de către persoane specializate, conservatori și restauratori acreditați, în laboratoare care funcționează în cadrul instituțiilor publice muzeale.

Art. 52 din Legea nr. 182/2000, modificată, arată că descoperirea, colectarea, cercetarea, expertizarea, clasarea, inventarierea, depozitarea, conservarea, prepararea, restaurarea, protejarea, achiziționarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național mobil se realizează prin organisme și instituții specializate, care au competențe generale și speciale în domeniu (în speță,

M_____...), iar art. 6 alin. 1 stabilește că atributul coordonării activităților specifice din domeniul patrimoniului cultural național mobil revine Ministerul Culturii și Patrimoniului N_____ (deci, și entităților cu personalitate juridică din subordine) și Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor.

Legea nr. 182/2000 prevede și că aceste bunuri pot face obiectul expozițiilor (art. 34), cu procedurile prin care ele pot fi relocate în acest scop.

Prin urmare, operațiunile realizate cu bunurile aparținând fondului patrimoniului cultural național, ca în cazul de față, privind clasarea, transferul în laboratoarele specializate pentru conservare sau prezentarea în expoziții nu au semnificația indusă de apelant, piesele acestei colecții de artă nefiind apropiate de M_____ de Artă prin sustragerea lor din patrimoniul juridic al donatarului. Faptul că o parte din operele de artă au ieșit din „aria teritorială” a comunei donatate pentru a fi prezentată în expoziții organizate la M_____ de Artă din C_____, ori pentru a fi supusă procedurii de conservare, în condițiile legii, nu echivalează cu nesocotirea voinței donatorului, ca aceste valori culturale să aparțină din punct de vedere juridic comunității față de care a înțeles să dispună cu titlu gratuit.

Clauza sus-menționată nu poate fi interpretată într-o manieră excesivă, în sensul că donatorul ar fi urmărit ca operele de artă să nu părăsească niciodată incinta Muzeului din T_____, interzicând integrarea lor în circuitul firesc al bunurilor de patrimoniu; ceea ce a pretins donatorul a fost respectarea scopului pentru care a înțeles să lase această colecție comunității locale de care a fost legat afectiv și în care părinții săi și-au adus la rândul lor contribuția, fiind așadar exclusă prin actul donației posibilitatea transferării dreptului de proprietate în favoarea unui terț.

Din acest punct de vedere, nu s-a putut aprecia ca relevante, așa cum solicită apelantul, declarațiile martorei P_____ privind constatarea lipsei din expoziție a unor piese ale colecției la data vizitării muzeului din T_____, ori consemnarea în

procesul-verbal datat 18.06.2008 al B.E.J. "S_____ N_____" încheiat prin compararea cu lista inventar – a absenței unor lucrări din incinta muzeului.

Cu aceste argumente, care acoperă integral criticile referitoare la scoaterea unei părți din colecție din m_____ din T_____ și înlătură probele care atestă, în acest context, nerespectarea acestei sarcini a donației, au fost respinse ca neîntemeiate aceste considerente din apel.

2) Cât privește pretinsa impunere a obligației de prezentare integrală și zilnică a acestor opere de artă, Curtea a avut în vedere că aceste susțineri nu sunt întemeiate, deoarece, lecturând clauzele contractului, s-a constatat că donatorul nu a impus o sarcină excesivă, de această natură, ci doar ca expunerea lucrărilor să se facă „în zilele fixate prin regulament” și „în condiții bune”, ceea ce implică derularea unui program de vizitare impus de instituție, precum și luarea măsurilor de întreținere și/sau conservare, acestea implicând indiscutabil retragerea pentru aceste operațiuni, pe perioade de timp determinate prin reglementările din domeniu, a operelor care urmează a fi recondiționate.

3) Cu privire la neîndeplinirea obligației asumate de donatar de păstrare în stare corespunzătoare și de asigurare a condițiilor necesare expunerii colecției:

În esență, reclamantul a invocat prin cererea de chemare în judecată că, deși în perioada 2006 – august 2007 au fost efectuate lucrări de reparație capitală și de reamenajare a clădirii în care funcționează M_____ „D_____ și S_____ V_____” T_____, imobilul nu era apt nici la data judecării cauzei să asigure expunerea și conservarea lucrărilor de artă; s-a apreciat că nici la momentul redeschiderii muzeului reamenajat, în septembrie 2007, nu erau asigurate aceste condiții speciale privind climatul în încăperi cu dotarea tehnică necesară controlului temperaturii și umidității, încăperile prezentând urme de igrasie (aspecte consemnate cu ocazia

unei deplasări la sediul muzeului, împreună cu executorul jud. S _____ N _____, în data de 18.06.2008).

În evaluarea respectării acestei sarcini, Curtea a pornit de la conținutul actului de donație care reflectă voința donatorului, reținând că obligația impusă s-a referit la expunerea publică „în clădirea amenajată expres de organele Sfatului Popular al comunei T _____”, ca „lucrările de artă să fie expuse în condițiuni bune, spre a nu fi supuse la intemperii și avarii, deoarece știința muzeologiei a ajuns să creeze condițiuni în care operele de artă să reziste secolelor”.

Actul mai prevede că donatarul are obligația de a restaura eventualele deteriorări de rame, geamuri etc. și „să întrețină colecția donată, tablourile neputând fi lăsate fără geamuri, pentru buna lor întreținere”.

Astfel, Curtea a reținut că cerința impusă de donator a fost una de diligență, impunând donatarului păstrarea, conservarea și expunerea în bune condiții, în acord cu realizările științei, operelor de artă lăsate în clădirea muzeului din T _____. Îndeplinirea unei asemenea condiții, cât privește reabilitarea și amenajarea clădirii, a fost sub un prim aspect certificată prin soluția irevocabilă pronunțată în cauza vizând restituirea acestui imobil în deplină proprietate și liniștită posesie; s-a indicat în acest context în considerente că restituirea în natură nu este posibilă față de modificările aduse construcției și transformarea esențială a edificiului care adăpostește operele de artă – decizia civilă nr. 195/C din 24.02.2003 a C.A. C _____ (dosar nr. 163/C/2003).

Sub un al doilea aspect, această obligație de diligență în asigurarea bunelor condiții de expunere și conservare a colecției nu poate fi privită decât din perspectiva asigurării dotărilor interioare necesare protecției și conservării lucrărilor de artă, iar din acest punct de vedere ea a fost îndeplinită.

În cauză s-a probat cu înscrisurile prezentate în fond și apel că m_____ a beneficiat de reparații curente în baza contractului de proiectare nr. 33/25.10.2006, al cărui deviz general atestă efectuarea de lucrări la instalațiile electrice, sanitare și termice, montarea de utilaje și echipamente tehnologice, precum și a unui sistem de supraveghere video potrivit documentației tehnice din 15.11.2007; că sediul muzeului beneficiază de centrală termică, precum și de aparate de aer condiționat și pentru păstrarea controlului umidității (ultimele regăsite și de executorul judecătoresc la 18.06.2008). Această stare de fapt a fost consemnată în procesele-verbale încheiate la 9.11.2011 și, respectiv, 21.11.2011, cu ocazia deplasării la sediul muzeului din T_____ și la M_____... a experților D_____ și M_____, fiind indicată existența sistemelor de protecție antiefracție și incendiu, a celui de supraveghere video pentru interior și exterior, a pazei și supraveghetorului, a aparatelor de umidificare/dezumidificare a aerului etc.

Așa fiind, este cu totul irelevant faptul că la data deplasării executorului judecătoresc (18 iunie 2008), în vederea constatării numărului lucrărilor din incinta muzeului din T_____ și inventarierii lor, s-a menționat că există patru încăperi cu urme de igrasie, precum și trei aparate de dezumidificare a aerului, dintre care doar unul în funcțiune; consemnările executorului nu puteau fi decât în acord cu sentința ce se executa, ca elemente faptice constatate într-un moment dat, fără ca acestea să se constituie într-o probă a neîndeplinirii vreunei sarcini a donatarului. Executorul nu putea evalua oportunitatea punerii în funcțiune a tuturor aparatelor din dotarea muzeului și funcționalitatea lor la acel moment; pe de altă parte, existența conjuncturală a unor urme de degradare a pereților interiori (neindicate de altfel ca amploare) nu poate fi interpretată în sensul cerut de apelant, al nerespectării acestei sarcini impuse donatarului.

Pe același considerent, în mod corect au fost înlăturate de către instanța de fond declarațiile testimoniale ale martorelor P___ Rucsandra și P_____ L_____ - D_____, care au vizitat împreună M_____ din T_____ înainte de a se prezenta în fața instanței în data de 24.05.2011 și care au declarat că la momentul vizitei au constatat o cantitate redusă de apă sub un calorifer, într-o singură încăpere, pereți

cu tencuiala deteriorată și o atmosferă ce părea umedă. Martora P_____ (care a declarat că este fiica fostului director al Muzeului din T_____, F_____, C_____) a arătat că și la momentul vizitei sale exista un termohigrograf (pentru măsurarea temperaturii și a umidității), ca și în perioada în care mama sa îndeplinea funcția de director, dar și faptul că nu a văzut pete de mucegai în incintă; martora P___ Rucsandra (care a arătat că îl cunoaște încă din copilărie pe reclamant) a susținut însă că a văzut urme de igrasie pe pereți. Niciuna dintre martore nu a precizat că au fost identificate lucrări degradate datorită umidității.

Aceste depoziții, care reflectă părerea formată pe baza percepției personale a martorelor la un moment dat, nu sunt de natură să releve nesocotirea principalei obligații a donatarului, de păstrare și expunere în bune condiții a acestor lucrări.

Totodată, Tribunalul a constatat că declarațiile martorelor B_____ M_____ și M_____ M_____ sunt concordante cu înscrisurile prezentate la dosar în ce privește asigurarea dotărilor necesare prezervării colecției, înlăturând în mod întemeiat pe cele ale martorelor P___ și P_____, prezentate după desemnarea lor ca martori ai reclamantului și vizitarea într-o anumită zi a muzeului.

Probele administrate în cauză demonstrează că prin intermediul Muzeului... s-au asigurat sumele necesare reparării, extinderii și amenajării incintei și clădirii Muzeului T_____ chiar înainte de anul 2005 (cum atestă decizia din 2003 a Curții de Apel C_____), operațiuni continuate prin fondurile importante ale Consiliului Județean C_____, din 2007 (cum se arată în volumul de prezentare a muzeului, apărut la editura Ex Ponto sub semnătura d-nei F_____ C_____, în decembrie 2007), cu consecința creării condițiilor de expunere și păstrare a lucrărilor de artă în acest spațiu - cu excepția celor aflate în procedura conservării în laboratorul muzeului din C_____.

Au fost înlăturate ca vădit nefondate aserțiunile legate de modalitatea de expunere a lucrărilor de pictură față de instalația termică, a rețelei de apă din clădire și a existenței unor anterioare urme de degradare a tencuielii, aceste aspecte nefiind de natură să probeze prin ele însele că donatarul manifestă o neglijență incompatibilă cu sarcinile donației, din moment ce nici unul din martorii audiați nu a relevat degradarea vreunei piese sau expunerea iminentă la un pericol de distrugere – astfel cum susține apelantul reclamant.

În fine, cât privește critica vizând înlăturarea neîntemeiată în primă instanță, conform Încheierii din 13.03.2012, a cererii de depunere a înregistrărilor termohigrografice ale Muzeului din T_____ și de efectuare a unei expertize de specialitate care să ateste starea fizică a fiecăreia din cele 228 de piese ale colecției, gradul de întreținere și de conservare a acestora în parte, Curtea a apreciat-o ca nefondată.

Faptul că expertul-parte A___ A_____ (expert restaurator), desemnat de reclamant și încuviințat de instanță, a relevat că expertul D. M_____ nu a analizat în amănunt fiecare lucrare, pentru a releva cracq-urile pe suprafața lucrării lui N. T_____ „M_____ de crâng la Balcic” și lipsa restaurării lucrărilor de grafică, nu impunea instanței de fond administrarea unei noi expertize, cu obiectivele menționate.

Sub un prim aspect, Curtea a reținut că experții în domeniu aparțin, prin specializarea stabilită potrivit Ordinului Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2008 și 2009/2001, categoriei experților conservatori și restauratori, respectiv, experților în istoria și studiul artei plastice; d-na expert M_____ .M.C.C. nr. 2009/2001, în timp ce dl. expert D_____ în sfera O.M.C.C. nr. 2008/2001.

Ceea ce a avut de stabilit instanța de fond a fost determinarea condițiilor de păstrare și expunere a operelor acestei colecții în incinta Muzeului din T_____, ca

o cerință ce derivă din clauzele actului de donație, iar nu starea punctuală a fiecărui exponat (cu identificarea corelativă a degradărilor existente pe suprafața acestora).

Argumentul pentru care atât în judecata fondului, cât și în apel (conform Încheierii din 10.12.2012) a fost respinsă administrarea suplimentară a unei expertize care să stabilească gradul de conservare al fiecărei lucrări (așadar, a unei expertize efectuate de către un specialist conservator și restaurator) a fost acela că la data efectuării inventarului de predare a operelor donate – august 1960 – nu s-a stabilit și gradul lor de conservare, pentru a se putea determina pe baza probelor dacă a intervenit o degradare a lor din culpa donatarului. Astfel, expertiza efectuată de dna M _____ a arătat (iar instanța în mod corect și-a însușit considerentele expertului) că nu i se pot imputa donatarului cracq-urile de pe stratul pictural sau urmele de îmbătrânire a hârtiei unora din lucrările de grafică românească, în condițiile în care aceste lucrări au fost achiziționate de donator în decursul anilor și expuse în colecții private până la momentul donării.

Este de reținut, în acest context, că lucrarea lui N. T _____ „M _____ de crâng la Balcic” figurează în datele de inventar de patrimoniu ca fiind realizată în perioada 1933 – 1934, iar lucrările lui I. Iser datează din 1908; însăși prezentarea în albumul editat al muzeului atestă că multe din lucrările de pictură și grafică aflate în Colecția „D _____ și S _____ V _____” sunt anterioare anului 1920, fiind achiziționate de dr. G _____ V _____ în perioada 1920 – 1950.

Astfel, proba pretinsă a fi utilă spre a dovedi neîndeplinirea de către donatarul intimat a sarcinii de păstrare în bune condiții a acestei colecții (așa cum este impusă în actul de donație) a fost corect respinsă la fond și neadministrată în apel pe argumentul neconcludenței; nu se poate prezuma, cum susține apelantul, că fiecare lucrare din colecție era la momentul încheierii actului de donație într-o stare perfectă, revenindu-i intimatului donatar să probeze contrariul, câtă vreme la acel moment nu s-a realizat o expertiză de specialitate, care să ateste starea fiecărei lucrări și gradul de afectare datorită vremii și expunerii în colecția privată.

Pe de altă parte, intimații au probat că au acționat în virtutea procedurilor specifice asupra lucrărilor care au impus de-a lungul timpului măsuri de retragere de la expunere și de conservare la M____ ..., aspect arătat și prin expertiză.

Nu a fost reținută nici utilitatea prezentării înscrisurilor care să certifice funcționalitatea aparaturii ventilo-convectoare pentru păstrarea umidității și temperaturii optime (înregistrările termohigrografice), câtă vreme acestea nu îndeplinesc cerința probei relevante. În speță nu s-a contestat existența și funcționarea acestei aparaturi în incinta muzeului (fiind certificate de executorul judecătoresc în procesul-verbal din iunie 2008, de martorii audiați și de procesul-verbal încheiat cu ocazia deplasării experților la T____, în noiembrie 2011), împrejurare față de care prezentarea acestor înregistrări nu prezintă nici o relevanță în cauză.

Prin urmare, înlăturarea unora dintre probele administrate și reținerea relevanței altora țin de aplicarea disp. art. 167 și urm. Cod proc. civilă, Tribunalul neacordând o valoare probatorie supremă expertizei efectuate, cum susține apelantul, ci corelând probele care au relevat adevărata situație de fapt, pentru a proceda ulterior la o judicioasă încadrare în drept.

În raport de toate aceste considerente, Curtea a reținut că, în aplicarea dispozițiilor art. 829 Cod civil de la 1864, în mod corect prima instanță a stabilit că nu s-a dovedit neîndeplinirea condițiilor impuse de donator pentru valabilitatea actului donației, apelul reclamantului trebuind a fi respins ca nefondat.

În aplicarea dispozițiilor art. 274 alin. 1 și 3 Cod proc. civilă, apelantul-reclamant a fost obligat la plata cheltuielilor de judecată suportate de părțile adverse, reprezentând onorariu de avocat.

16. Cerea de recurs

16.1 Împotriva deciziei civile nr. 9/C/2013 și a Încheierii din data de 10.12.2012 ale Curții de Apel C _____ a declarat recurs reclamantul B _____ B _____.

16.2 Motive de recurs invocate sunt, în esență, următoarele:

1. Prin măsurile dispuse prin Încheierea de ședință din data de 10 decembrie 2012 și prin soluția pronunțată prin decizia civilă nr. 9/C/21.01.2013 Curtea de Apel C _____ a încălcat formele de procedură prevăzute sub sancțiunea nulității de art. 105 alin. 2 Cod procedură civilă (art.304 pct. 5 Cod procedură civilă):

Curtea de Apel C _____ a nesocotit atât aspecte intrate în puterea lucrului judecat, dispuse în mod definitiv și irevocabil prin hotărâri judecătorești pronunțate în primul ciclu procesual, cât și forme de procedură menite să asigure realizarea dreptului la apărare în bune condiții:

Din dinamica etapelor procesuale parcurse deja în cadrul primului ciclu al cauzei rezultă că anumite aspecte esențiale aflării adevărului în cauza au fost tranșate în mod definitiv și irevocabil: „Pentru a fi îndeplinit scopul urmărit de către donatorul Gh. V _____ la acordarea liberalităților, acesta a instituit în sarcina beneficiarului C _____ C _____, mai multe obligații continue, și anume: colecția ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, în tot sau în parte, din patrimoniul comunei T _____, colecția să fie expusă public în incinta unei clădiri amenajate expres de autoritățile locale ale Comunei T _____, iar donatarul să asigure condițiile necesare conservării lucrărilor ce fac parte din colecția ce face obiectul donației atât în ceea ce privește expunerea acestora, cât și în ceea ce privește întreținerea lor. Astfel, s-a stabilit că donatorul a impus în sarcina donatarului o

obligație de a face, respectiv obligația de a organiza un serviciu determinat, și de a-i asigura în permanență condițiile formale de funcționare pentru a realiza scopul comemorativ urmărit de autorul reclamantului. Obligația de a menține colecția într-o stare corespunzătoare în vederea expunerii sale publicului implică o _____ lucrări de conservare și reabilitare a acestor opere de artă supuse degradării ca urmare a trecerii timpului, lucrări ce se desfășoară în timp, ele având un caracter de continuitate”. Aceste aspecte nu au format obiect al recursului declarat de intimații-pârâți în cadrul primului ciclu procesual, intrând în puterea lucrului judecat. Oricum, decizia civilă nr. 289/C/09.12.2009 a Curții de Apel C _____ a devenit irevocabilă prin respingerea recursului de către Înalta Curte de Casație și Justiție. Astfel, instanțele au dat deja o interpretare juridică voinței donatorului, astfel cum aceasta a fost exprimată în cadrul contractului de donație: îndeplinirea obligațiilor asumate prin contractual de donație presupune realizarea unor lucrări de conservare și de restaurare a acestor opere de artă supuse degradării ca urmare a trecerii timpului, lucrări ce se desfășoară în timp, ele având un caracter de continuitate. Hotărându-se astfel, este evident că sarcina instanțelor de judecată în cadrul celui de-al doilea ciclu procesual era să cerceteze realizarea acestor lucrări de conservare și reabilitare a operelor de artă.

Ignorând caracterul obligatoriu al dispozițiilor judecătorești din primul ciclu procesual, Curtea de Apel reinterpretează clauzele contractuale atunci când menționează că „În evaluarea acestei sarcini, Curtea va porni de la conținutul actului de donație care reflectă voința donatorului, reținând că obligația impusă s-a referit la expunerea publică „în clădirea amenajată expres de organele sfatului popular al comunei T _____”, ca „lucrările de artă să fie expuse în condițiuni bune, spre a nu fi supuse la intemperii și avarii, deoarece știința muzeologiei a ajuns să creeze condițiuni în care operele de artă să reziste secolelor”. Actul mai prevede că donatorul are obligația de a restaura eventualele deteriorări de rame, geamuri etc. și „să întrețină colecția donată, tablourile neputând fi lăsate fără geamuri, pentru buna lor întreținere”. Astfel fiind, curtea a reținut că cerința impusă de donator a fost una de diligență, impunând donatarului păstrarea, conservarea și expunerea în bune condiții, în raport cu realizările științei, operelor de artă lăsate în clădirea muzeului T _____”.

Prin adoptarea acestei interpretări a voinței donatorului, vădit diferită față de cea intrată în puterea de lucru judecat, Curtea de Apel C _____ a încălcat în mod flagrant dispozițiile art. 315 Cod procedură civilă

Deși a evidențiat instanței de apel că verificarea fiecărei opere în parte, pentru a putea determina starea de conservare sau degradare a pieselor colecției, a reprezentat un obiectiv al expertizei de judecată încuviințate de către Tribunalul C _____ C ___ încheiere interlocutorie, Curtea de Apel, prin hotărârea finală, a calificat cererea ca fiind o cerere de suplimentare a probatoriului administrat în cauză. Calificarea corectă a cererii este demonstrată de chiar transcrierea înregistrării ședinței de judecată din data de 10.12.2012: „Pe cale de consecință, completarea raportului de expertiză reprezintă o consecință firească a neîndeplinirii acestei obligații de către expert în primă fază procesuală.”.

Instanța de apel a înlăturat probe ce demonstrează neîndeplinirea sarcinilor donației folosind o argumentație profund artificială:

Argumentul pentru care atât în judecata fondului, cât și în apel (conform Încheierii din 10.12.2012) a fost respinsă administrarea suplimentară a unei expertize care să stabilească gradul de conservare al fiecărei lucrări (așadar, a unei expertize efectuate de către un specialist conservator și restaurator) a fost acela că la data efectuării inventarului de predare a operelor donate - august 1960 - nu s-a stabilit și gradul lor de conservare, pentru a se putea determina pe baza probelor dacă a intervenit o degradare a lor din culpa donatarului”.

Dacă s-ar accepta soluția propusă de instanța de apel ca fiind legală și temeinică, ar însemna ca donatorului sau succesorului său în drepturi să-i fie imposibil să demonstreze o neexecutare a sarcinilor donației. Raționamentul instanței lipsește, practic, de efecte juridice însăși voința lui Gh. V _____ cu privire la obligarea

comunei T_____ de a asigura o stare optimă a pieselor Colecției sale conform ultimelor cuceriri ale „științei muzeologiei”.

Mai mult decât atât, confirmând raționamentul Curții de Apel C_____, se încalcă în mod flagrant principiul *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* - nimeni nu poate invoca în apărare propria turpitudine; la momentul predării-primirii pieselor de artă ale colecției donate, donatarul își asumase deja sarcinile donației. Pentru a se asigura că nu i se va putea imputa ulterior o neexecutare culpabilă a sarcinilor, ar fi trebuit să depună toate diligențele în vederea consemnării stării de conservare a operelor de artă primite în dar. Lipsa de diligență a donatarului nu îl poate exonera de răspundere contractuală și nici nu îl poate condamna pe donator, așa cum încearcă să demonstreze Curtea de Apel C_____.

Oricum, sarcina de a asigura „condițiuni bune” de expunere, precum și conservarea și restaurarea lucrărilor, astfel încât „operele de artă să reziste secolelor”, este valabilă indiferent de consemnarea stării lucrărilor la momentul predării-primirii lor.

Neasigurarea, chiar și după renovare, a unor condiții firești expunerii operelor de artă este imputabilă donatarului:

Soluția recurată contrazice norme elementare de conservare prevăzute la an. 8-3) din Vade-Mecum, invocate de apelantul-reclamant, care enumeră printre măsurile de prevenție și obligația de a ști unde se află locurile cu risc crescut de inundație sau de incendiu. Or, prin amplasarea conductelor de apă deasupra exponatelor întreaga incintă a Muzeului T_____ prezintă risc ridicat de inundație.

În demersul său de a-l exonera total de răspundere pe beneficiarul Colecției de Artă „D___ și S_____ V_____”, Curtea de Apel C_____ revine asupra propriilor hotărâri, dând dovadă de o inconsecvență flagrantă. Astfel, în cadrul ședinței de judecată din data de 10.12.2012 instanța de apel a considerat necesar ca M_____ ... să depună la dosarul cauzei documente care să ateste lucrările de conservare efectuate de către specialiștii muzeului pentru ca, la următorul termen de judecată, instanța a constatat că intimatul nu a depus probele solicitate.

În pofida celor constatate, instanța de apel a hotărât că astfel de acte de conservare nici nu intrau în sarcina donatarului.

Curtea de Apel C_____ nesocotește atât caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești pronunțate în primul ciclu procesual, cât și dreptul la un proces echitabil al recurentului consfințit prin norme de drept intern, inclusiv la nivel constituțional, dar și prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit în mod clar în jurisprudența sa că noțiunea de proces echitabil include modul în care instanțele naționale au procedat la examinarea probatoriului administrat în cauză; instanța de contencios european a arătat că „sarcina Curții constă în a determina dacă procedura contestată, în ansamblu ei, a fost echitabilă în sensul art. 6 paragraf I. prin luarea în considerare a tuturor circumstanțelor cauzei, inclusiv natura litigiului și caracterul procedurii potrivit cu care acesta a fost soluționat, modul în care probele au fost evaluate și dacă această procedură i-a dat reclamantului ocazia să-și susțină cauza în condiții care să nu fie de natură a-l plasa în situația net dezavantajoasă față de angajatorul lui.”

2) Curtea de Apel C_____, interpretând greșit actul dedus judecății, a schimbat înțelesul lămurit și vădit, neîndoielnic al acestuia (art. 304 pct. 8 Cod procedură civilă);

Independent de faptul că, urmare a hotărârilor judecătorești definitive și irevocabile pronunțate în primul ciclu procesual, Curtea de Apel C _____ era învestită doar cu constatarea îndeplinirii sau neîndeplinirii sarcinilor donației după ce acestea fuseseră determinate deja pe cale judiciară: „obligația de a organiza un serviciu determinat, și de a-i asigura în permanență condițiile normale de funcționare pentru a realiza scopul comemorativ și cultural urmărit de autorul reclamantului. Obligația de a menține colecția într-o stare corespunzătoare în vederea expunerii sale publicului implică o _____ lucrări de conservare și reabilitare a acestor opere de artă supuse degradării cu urmare a trecerii timpului, lucrări ce se desfășoară în timp, ele având un caracter de continuitate.”, aceasta reinterpretează sarcinile donației, dându-le un înțeles în contradicție vădită cu voința reală a donatorului:

Prin transformarea din obligație de rezultat a sarcinilor donației în obligație de diligență, precum și prin aprecierea conform căreia o posibilă degradare a lucrărilor de artă este irelevantă atâta vreme cât nu există un înscris care să ateste starea lucrărilor la momentul predării acestora către donator, Curtea de Apel C _____ a transformat un act de donație cu sarcini într-o donație pur gratuită, amputând, în mod grav, voința reală a tatălui autorului.

3) Decizia nr. 9/C/21. 01.2013 a Curții de Apel C _____ este lipsită de temei legal și a fost dată cu încălcare și aplicarea greșită a legii (art. 304 pct. 9 Cod procedură civilă.).

- Hotărârea recurată este dată cu aplicarea greșită a legii și în ceea ce privește capacitatea de folosință a Muzeului „D ___ și S _____ V _____”, precum și a perioadei relevante pentru aprecierea îndeplinirii sarcinilor donației.

Astfel, deși în discuție era capacitatea procesuală a Muzeului T_____, Curtea de Apel C_____ decide lipsa de calitate procesuală a acestuia, întrucât reprezintă o secție teritorială a Muzeului de Artă C_____.

Înscrisurile existente la dosarul cauzei nu demonstrează lipsa capacității sau calității procesuale a acestui intimat.

- Referitor la perioada relevantă pentru aprecierea îndeplinirii sarcinilor donației, pentru a da o aparență de legalitate a soluției pronunțate, Curtea de Apel s-a folosit de o pretinsă autoritate de lucru judecat sub acest aspect.

În realitate, în cadrul primului ciclu procesual, Înalta Curte de Casație și Justiție nu impune o astfel de limitare temporală în aprecierea îndeplinirii sau neîndeplinirii sarcinilor de către donatar, ci doar indică data de la care a început să curgă termenul de prescripție a dreptului la acțiune, respectiv data la care reclamantul a luat cunoștință de starea necorespunzătoare a colecției de lucrări de artă plastică:

- Deși au demonstrat în mod riguros că, în pofida voinței donatorului, colecția de artă a ieșit din patrimoniul donatorului la început de facto, ulterior de iure, instanța de apel a refuzat să aibă în vedere argumentele invocate, propunând o motivare absurdă.

A învederat, în mod repetat în cadrul judecății apelului că, urmare demersurilor efectuate de către reclamant în vederea informării asupra situației juridice a Colecției de Artă „D___ și S_____ V_____”, Ministerul Culturii și Patrimoniului N_____ i-a comunicat Hotărâri de clasare a pieselor colecțiilor în patrimoniul cultural național. Toate aceste hotărâri, Hotărârea nr. 4542/20.07.2004, nr. 5355/31.08.2004, nr. 6951/03.12.2004 și nr. 5081/23.10.2008, arată că piesele colecției se află „în patrimoniul Muzeului de Artă C_____”.

De altfel, realitatea este confirmată chiar de către M_____... la data de 14.01.2013, care precizează că, potrivit art. 1 alin. (1) din Ordinul nr.2369/11.08.2004, „Se clasează în patrimoniul cultural național mobil, categoria juridică „Tezaur” un număr de 38 (treizeci și opt) lucrări de pictură și grafică aparținând domeniului artă românească modern, aflate în patrimoniul Muzeului de Artă din C_____, cuprinse în anexă”.

Afirmația conform căreia menționarea colecției în patrimoniul Muzeului de Artă C_____ s-a datorat specificului procedurii de clasare, nu poate fi primită. Conform înscrisului reprezentând cererea de clasare, depus tot de F_____ F_ F_____ F_____, pentru termenul din data de 14.01.2013, există rubrica specială care indică calitatea solicitantului. Aceasta poate fi de proprietar, mandatar al unui proprietar, administrator de bunuri sau autoritate publică. Or, față de prevederile ordinului de clasare și ale hotărârilor de clasare este evident că M_____ de Artă din C_____ a precizat calitatea de proprietar, deși, dacă aceasta nu ar fi fost reală, ar fi putut preciza calitatea de mandatar pe care o afirmă în prezentul dosar.

Față de distincția clară între noțiunea de patrimoniu în sens juridic și patrimoniu național, astfel cum aceasta rezultă din interpretarea literală a înscrisurilor emise de către Ministerul Culturii, este flagrantă intenția instanței de apel de a crea o confuzie care să servească demersului său de a înlătura voința donatorului.

Un argument principal al instanței în demersul său de a înlătura susținerile reclamantului cu privire la înstrăinarea colecției de artă este caracterul uzual al prezentării acestora în expoziții temporare ori retragerea pieselor în vederea realizării lucrărilor de conservare sau de restaurare. Cu toate acestea, aceeași instanță a constatat la termenul din data de 14.01.2013 inexistența vreunei probe în acest sens. Or, potrivit dispozițiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 138/2000 privind protejarea patrimoniului cultural mobil, act normativ invocat chiar de către instanță în cadrul considerentelor hotărârii recurate, „(1) Pentru organizarea unor expoziții

sau realizarea unor proiecte culturale instituțiile publice pot împrumuta, după caz, unor instituții publice sau persoane juridice de drept privat din țară, în condițiile dreptului comun, bunuri culturale mobile clasate pe care le dețin în administrare, cu avizul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor și cu aprobarea Ministerului Culturii și Cultelor”. Este astfel evidentă necesitatea existenței unor avize și aprobări, pe care M_____...nu a fost în măsură să le dovedească.

- În cadrul demersului demonstrării înstrăinării colecției, recurentul a arătat că din înscrisurile existente la dosarul cauzei, precum și față de atitudinea procesuală a Muzeului... manifestată pe durata întregului proces, este evident că pârâțul-intimat se comportă ca un adevărat proprietar;

În prezentul proces M_____.... nu a invocat lipsa calității procesuale pasive, arătând că nu este donatarul colecției și, astfel, cel care a preluat clădirea unde este expusă colecția este C_____ C_____. Dimpotrivă, s-a declarat proprietar al clădirii, ca urmare a împlinirii termenului de prescripție achizitivă.

La data de 15.08.2003 F_____ F_ F___ F_____ cumpără clădirea în care se afla expusă Colecția „D___ și S_____ V_____”.

Lucrările de amenajare ale clădirii sunt realizate tot de F_____ F_ F___ F_____.

Pe parcursul judecății în primă instanță și în apel, partea care s-a opus cel mai energic revocării donației nu a fost beneficiarul de drept al acesteia, C_____ C_____, ci M_____.... Acest intimat a administrat aproape întregul probatoriu în cauză. Dna. D___ P_____, directorul Muzeului..., a fost prezentă la cele două convocări pentru realizarea expertizei, explicațiile în scris cu privire la pretinsa situație juridică a pieselor colecției, precum și cu privire la îndeplinirea sarcinilor

do-na. director D____ P____, M____ ... și-a asumat obligația de a depune înscrisuri din care să rezulte lucrări de conservare ale tablourilor donate.

Solicitarea fondurilor „[...] în lupta cu moștenitorii donatorului dr. Gh. V_____” a fost realizată tot de M____ ..., și nu de C____ C____ (a se vedea în acest sens Expunerea de motive la proiectul de hotărâre privind aprobarea rectificării bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2012 pentru F____ F_ F____ F_____).

Curtea de Apel C_____ încearcă să înlăture, fără argumente solide, realitatea demonstrată în cadrul dosarului, conform căreia operele de artă donate nu au fost expuse în condiții corespunzătoare și nici nu s-a intervenit asupra lor pentru o conservare adecvată voinței donatorului.

Pentru a servi demersului său, instanța săvârșește grave erori judiciare, necalificând sarcinile donației în obligații de rezultat sau ignorând realitatea pe care ea însăși a constatat-o în mod expres: intimații nu au realizat niciun act de conservare sau restaurare a pieselor colecției. Cu atât mai grav este că instanța de judecată ignoră faptul că nu s-a intervenit nici în vederea stopării procesului de degradare și a restaurării operelor de grafică, avariate. Același normativ internațional de conservare și prevenție, citat în precedent, definește, tot ca o situație de urgență, apariția oricărei ridicături, umflături pe stratul pictural: ori de câte ori apare o ridicătură sau o umflătură a stratului pictural se impune intervenția unui restaurator.

Starea de degradare a imobilului Muzeului de Artă din T____, care ar fi trebuit să găzduiască Colecția donată anterior anului 2007, este de notorietate și a fost consemnată de către F____ C____ în cartea M____ de D____ și S____ V____, T____. Repere de identitate. Reprezintă, deci, o certitudine că anterior

anului 2007, nici beneficiarul de drept al colecției, C____ C____, nici adevăratul beneficiar al acesteia, M____..., nu au asigurat condiții bune de expunere care să excludă „avariile”.

În pofida afirmațiilor Muzeului de Artă C_____ care, în dovedirea îndeplinirii sarcinilor donației, a arătat că a cumpărat imobilul de la adevărații proprietari, înscrisurile existente la dosarul cauzei atestă contrariul,

Astfel, din interpretarea sistematică a considerentelor deciziei civile nr. 195/C/24.02.2003 a Curții de Apel C_____, rezultă că, în realitate, M____... s-a opus despăgubirii adevăraților proprietari, solicitând restituirea în natură a imobilului către aceștia.

Nici după trei ani de la formularea acțiunii civile care formează obiectul prezentului dosar incinta Muzeului T_____ nu asigură condiții adecvate operelor de artă din Colecția „D____ și S_____ V_____”.

Astfel, în sala Pallady, caloriferele sunt situate chiar sub expozate, la o distanță foarte mică, aceasta în pofida normelor de conservare prevăzute de Vade-Mecum de la Conservation preventive, Centre de recherche _____ Musees en France, Paris, 2006, invocate chiar de M_____ de Artă C_____ C____ adresa nr. 4/08.01.2013, care califică drept situație de urgență neasigurarea unui climat corespunzător din punct de vedere al temperaturii și umidității;

Instalația de apă este situată la vedere, deasupra picturilor, în toate camerele muzeului. În eventualitatea unor scurgeri de apă sau spargerii unei conducte, operele de artă ar fi afectate în mod irecuperabil. Și din acest punct de vedere sunt contrazise norme elementare de conservare prevăzute la art. 8-3) din același Vade-Mecum, care prevăd drept măsuri de prevenție obligația de a ști unde se află

locurile cu risc crescut de inundație sau de incendiu. Or, prin amplasarea conductelor de apă deasupra exponatelor întreaga incintă a Muzeului T _____ prezintă risc ridicat de inundație;

În pofida lucrărilor de renovare finalizate relativ curând, în sala Pallady există urme ale unei lucrări recente de acoperire a igrasiei, iar sistemul de supraveghere video nu funcționa la momentul efectuării expertizei.

4) Starea de degradare a operelor de grafică reprezintă dovadă a condițiilor neadecvate de expunere a Colecției „D _____ și S _____ V _____”.

Dovada neasigurării unui mediu propice expunerii operelor de artă donate este reprezentată de starea de degradare în care se află piesele de grafică: unele dintre piesele de grafică sunt găurite, altora le lipsește un colț sau piesa în totalitate este afectată de cleiuri rigidizate pe suprafața lucrării. În ceea ce privește starea de conservare a lucrurilor de pictură, aceasta nu a putut fi constatată decât la nivel superficial, general. Chiar și o astfel de vizualizare a relevat apariția unor craqueluri în stratul pictural al lucrării lui N. T _____, „M _____ de crâng la Balcic”.

5). Instanța de apel nu a înlăturat în mod convingător nici susținerea reclamantului conform căreia colecția nu a fost expusă public în mod continuu.

În acest sens, Curtea de Apel a făcut referire la dreptul beneficiarului donației de a retrage piese din colecție în vederea participării la expoziții temporare sau restaurării lor, ignorând, încă o dată, imposibilitatea intimaților de a confirma prin intermediul probatoriului administrat în cauză.

6. Decizia recurată este nelegală și prin refuzul Curții de Apel C _____ de a conferi relevanță juridică dispozițiilor art. 829 din Codul civil de la 1864 și voinței donatorului. Voința autorului recurentului, exprimată în mod neechivoc în cadrul contractului de donație, determină atât sancțiunea nerespectării sarcinilor donației, cât și limitele de apreciere asupra gravității nerespectării acestora:

„Nerespectarea în total sau în parte a condițiilor prezentei donații, atrage după sine nulitatea actului, bunurile donate reintrând de drept și de fapt în patrimonial subsemnatului donator sau al moștenitorilor săi legali, fără nici un fel de pretenție de nicio natură, din partea donatarului.”

Părțile se regăsesc, astfel, în ipoteza unui pact comisoriu impus de donator care determină o desființare a contractului de donație, atâta vreme cât se constată o neexecutare culpabilă a obligațiilor contractuale și care nu permite instanței de judecată să aprecieze asupra gravității neexecutării sarcinilor.

Este unanim acceptat în literatura de specialitate și în practica judecătorească relevantă că donația cu sarcini este, în limita sarcinii, un contract sinalagmatic (și cu titlu oneros), în caz de neexecutare intervenind efectele specifice contractelor sinalagmatice.

7. Hotărârea recurată nu cuprinde motivele pe care se sprijină (art. 304 pct. 7 Cod procedură civilă).

Demersul judiciar al instanței de apel își confirmă nelegalitatea și prin nemotivarea hotărârii pronunțate prin raportare la neîndeplinirea sarcinilor donației (așa cum rezultă din Vade-Mecum de la Conservation preventive, Centre de recherche _____ Musees en France, Paris, 2006), comportamentul de netăgăduit al Muzeului... materializat în acte și fapte specifice unui verus

dominus; revocarea donației ca urmare a pactului comisoriu convenit prin contractual de donație din 27.06.1960, precum și limitele de apreciere ale instanței de judecată impuse de această clauză contractuală.

17. Soluția instanței de recurs și motivele care au stat la baza pronunțării ei

Prin decizia civilă nr. 5519/27.11.2013 Înalta Curte a admis recursul, a casat Încheierea de ședință din data de 10.12.2012 și decizia civilă nr. 9/C/21.01.2013 ale Curții de Apel C _____ și a dispus trimiterea cauzei spre rejudecarea apelului la aceeași instanță.

18. Motivele de fapt și de drept avute în vedere de instanța de recurs pentru pronunțarea deciziei de casare

Prin decizia civilă nr. 289/9 decembrie 2009 a Curții de Apel C _____, astfel cum a fost menținută prin decizia civilă nr. 5068/7 octombrie 2010 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în primul ciclu judiciar, s-a stabilit irevocabil atât natura juridică a actului juridic dedus judecății, contractul de donație autentificat sub nr. _____, ca fiind un contract de donație cu sarcini, contract sinalagmatic, cât și a obligației impusă donatarului, Sfatul Popular al comunei T _____, constând în „îndeplinirea mai multor obligații continue: colecția ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimonial Comunei T _____, colecția să fie expusă public în incinta unei clădiri amenajate expres de autoritățile locale ale Comunei T _____, iar donatarul să asigure condițiile necesare conservării lucrărilor ce fac parte din colecția ce face obiectul donației, atât în ceea ce privește expunerea acestora, cât și în ceea ce privește întreținerea lor.”

S-a conchis că „donatorul a impus în sarcina donatarului – C _____ C _____ – o obligație de a face – respectiv obligația de a organiza un serviciu determinat și de

a-i asigura în permanență condițiile normale de funcționare pentru a realiza scopul comemorativ și cultural urmărit de autorul reclamantului.”

„Obligația de a menține colecția într-o stare corespunzătoare, în vederea expunerii sale publicului, implică o _____ lucrări de conservare și reabilitare a acestor opere de artă supuse degradării ca urmare a trecerii timpului, lucrări ce se desfășoară în timp, ele având caracter de continuitate.”

În acest fel, datorită efectului pozitiv al lucrului judecat, statuările irevocabile ale hotărârii judecătorești pronunțate în primul ciclu judiciar, se impun, deopotrivă, părților și instanței ulterioare, care nu pot ignora efectele unei judecați anterioare, ce a tranșat definitiv un aspect al litigiului.

Modalitatea în care este dezlegat un anumit aspect litigios se impune, fără a putea fi contrazisă ori altfel determinată cu ocazia rejudecării, pentru că în acest fel ar însemna să se ignore efectele pe care le produce autoritatea de lucru judecat a dezlegărilor jurisdicționale irevocabile în interiorul aceluiași proces, în conformitate cu prescripțiile art.315 Cod procedură civilă (art.501 Noul C.proc.civ.).

Or, în rejudecare, astfel cum cu temei susține reclamantul, prin soluția pronunțată, instanța de apel a nesocotit dispozițiile instanțelor ce s-au pronunțat anterior în cauză, cu referire la natura juridică a convenției, chestiune cu implicații atât în ce privește limitele și întinderea probațiunii, cât și, pe cale de consecință, cât privește soluția pronunțată, care în contextul menționat, al nesocotirii atât celor irevocabil stabilite anterior, cât și a clauzelor convenției exhibate, se vădește a fi nelegală.

Fiind stabilit irevocabil caracterul contractului, obiect al litigiului, contract de donație cu sarcini, constând în îndeplinirea unor obligații precis determinate în

contract, a reține, în rejudecare, ca obligația fixată în sarcina donatorului are caracterul uneia de diligență, constând „în asigurarea bunelor condiții de expunere și conservare a colecției...” ce nu poate fi privită decât din perspectiva asigurării dotărilor interioare necesare protecției și conservării lucrărilor de artă...”, înseamnă, astfel cum corect susține recurentul, nu doar a încălca dispozițiile instanțelor anterioare, dar și a se pronunța cu nesocotirea voinței reale a donatorului, transformând în acest fel, nepermis, donația cu sarcini în cauză într-o donație pur gratuită.

Pentru ca o atare determinare încalcă însăși scopul actului juridic exhibit și contravine hotărârilor judecătorești anterioare, care, pornind de la conținutul clauzelor contractuale, au procedat la interpretarea acestora în sensul fixării naturii sale în maniera menționată, alta decât cea stabilită și supusa analizei de către instanța de apel,

Este o deosebire fundamentală între sarcina, ca modalitate a unui act juridic civil gratuit, și obligația de diligență.

Sarcina, concretizată într-o obligație de a da, a face ori a nu face ceva, este o obligație impusă donatarului, care, după acceptarea donației, este ținut să o execute. Sarcina obligă pe donatar, în caz de neexecutare fiind antrenate mijloacele procedurale specifice, fie acțiunea în executarea obligației/prestației, fie acțiunea în revocarea (rezoluțiunea) donației pentru neexecutarea de obligații. Aceasta pentru că donația cu sarcini este, în limita sarcinii, un contract sinalagmatic (și cu titlu oneros) în caz de neexecutare intervenind, așa cum s-a arătat mai sus, efectele specifice contractelor sinalagmatice.

Or, obligația de diligență, reținută ca fiind datorată în speță de către donatoare, constituie acea obligație în care debitorul are îndatorirea de a pune în valoare toate mijloacele de care dispune și întreaga sa diligență pentru a obține un anumit

rezultat, în favoarea creditorului. In acest caz, debitorul nu se obligă și nu garantează obținerea rezultatului.

In cauză, așa cum s-a arătat, atât din conținutul clauzelor contractuale, cât și din dispoziția potrivit căreia „nerespectarea în total sau în parte a condițiilor prezentei donațiuni, atrage după sine nulitatea actului, bunurile donate reintrând de drept și de fapt în patrimoniul subsemnatului donator sau al moștenitorilor săi legali, fără niciun fel de pretenție de nici o natură, din partea donatarei”, clauza ce se constituie într-un pact comisoriu expres, (întrucât prevede nulitatea/revocarea convenției în cazul neexecutării actului), rezultă indubitabil caracterul/natura juridică a acestei convenții și, în consecința, a obligației stipulate în sarcina donatarei, alta decât cea stabilită de instanța de apel.

Or, pornind de la o premisa greșită – instituirea în sarcina donatarei a unor obligații de diligență, atât limitele probațiunii, cât și analiza efectuată de instanța de apel se plasează dincolo de obiectul cauzei, ceea ce atrage, cum corect a susținut recurentul, nelegalitatea hotărârii astfel pronunțate.

Dimpotrivă, în rejudecare, instanța de trimitere de primă instanța, tribunalul, a dispus în conformitate cu dispozițiile instanței de casare suplimentarea probațiunii, prin administrarea probei cu expertiza tehnică, obiectivele expertizei, astfel cum au fost stabilite de instanță, fiind de natură să lămurească, în raport de elementele de fapt ale cauzei, aspectele litigioase deduse judecății.

Ca urmare, instanța de trimitere a stabilit drept obiective ale lucrării de specialitate dispuse în cauză:

- să se precizeze de către expert dacă toate lucrările ce au făcut obiectul contractului de donație sunt expuse publicului;

- să se determine starea fizică a fiecăreia dintre cele 228 piese ale Colecției de Artă Plastică ”D___ și S_____ V_____” (colecția...), precum și dacă acestea au fost întreținute corespunzător și dacă le-au fost asigurate condițiile optime de păstrare, în raport de specificul fiecăreia;

- să se stabilească dacă în prezent, fiecare piesă a colecției este întreținută corespunzător și dacă sunt asigurate condițiile optime de păstrare și expunere a acestora;

- să se determine dacă imobilul ce aparține Comunei T_____ și în care funcționează m_____ prezintă o stare tehnică adecvată pentru păstrarea și expunerea în condiții optime a pieselor Colecției, precum și dacă existența igrasiei în respectivul imobil afectează starea fizică a pieselor Colecției;

- să se determine dacă imobilul în care funcționează M_____ ”D___ și S_____ V_____” T_____ a suferit vreo renovare, iar în caz afirmativ să se precizeze data când acestea au fost efectuate;

- să se stabilească dacă în incinta Muzeului ”D___ și S_____ V_____” există dotări tehnice care să asigure conservarea corespunzătoare a pieselor Colecției, inclusiv dacă există aparatura corespunzătoare pentru menținerea unui microclimat cu temperatura și umiditatea controlate, precum și dacă piesele colecției sunt protejate cu rame și geamuri.

În cauză a fost desemnată să efectueze lucrarea expert M_____ Denia, care, prin cererea înregistrată la data de 19 iulie 2011 a învederat imposibilitatea de a efectua această lucrare, justificat de faptul că are competența de expert doar în ceea ce privește bunurile cu semnificație artistică, respectiv pictura românească a Sec. XX,

calitate ce nu-i permite determinarea stării de conservare a bunurilor. Problemele tehnice în cauză, vizând conservarea și restaurarea bunurilor în discuție, sunt în competența unui expert conservator-restaurator. În acest context s-a dispus desemnarea ca expert în cauză a doamnei M_____ D_____ -E_____, istoric de artă, care a întocmit lucrarea dispusă de instanță.

Deși din conținutul lucrării rezultă, astfel cum a susținut reclamantul prin obiecțiunile formulate în cauză, că lucrarea de specialitate dispusă în cauză s-a desfășurat în altă modalitate decât cea fixată de instanță, astfel încât constatările și concluziile acesteia nu erau de natură a converge obiectivelor fixate, instanțele fondului au omologat constatările expertului menționat.

În acest sens este de menționat, în principal, că în scopul lămuririi tuturor aspectelor litigioase deduse judecății, astfel cum s-a pretins prin decizia de casare, s-a dispus expertizarea/ verificarea fiecărei lucrări aflate în expunerea muzeului, obiectiv neîndeplinit în condițiile în care experta a utilizat și a răspuns ca modalitatea de vizionare a pieselor colecției a fost o „vizionare generală”.

Răspunderea pentru respectarea obligațiilor fixate prin actul de donație privea fiecare piesă a colecției, iar nu colecția în ansamblul său.

Cu toate acestea, chiar la o vizionare superficială, experta, specializată nu în conservarea și restaurarea lucrărilor de artă, ci în elaborarea de studii, cercetări și inventarierea monumentelor istorice, a constatat existența unor semne de degradare (cu trimitere la pictura M_____ de crâng la Balcic) inclusiv la piesele aflate în conservare în cadrul Muzeului..., experta consemnând, totodată, fugitiv și doar în procesele-verbale încheiate cu ocazia vizionării obiectivului, nu și în raportul de expertiză tehnică, că față de valorile termice la data efectuării constatărilor, „se constată o relativă uscăciune a aerului”, experta recomandând „activarea funcției de umidificare a celor trei aparate existente și montarea a trei console deasupra

caloriferelor din sala Pallady”. De menționat că cele 29 lucrări de grafică aflate în custodia Muzeului de Artă C _____ nu au fost vizionate în locul în care erau depozitate, acestea fiindu-le aduse experților într-o altă încăpere, în acest context nefiind stabilite (și de altfel nici nu s-a răspuns) condițiile de conservare și depozitare a acestora. E de precizat, totodată, că toate acestea prezintă urme de îngălbenire, rigidizarea cleiurilor de lipire de cartonul suport al passpartout-ului, ceea ce impunea cu necesitate examinarea condițiilor de depozitare, ca și măsurile necesare pentru protecția și păstrarea lor în bune condițiuni.

În acest sens sunt și depozițiile martorilor propuși de reclamant, care relevă condiții improprii de expunere (frig, umiditate exagerată ori insuficientă, în funcție de perioada anului în care s-au efectuat vizitele), ca și cele consemnate în lucrarea M _____ ”D ___ și S _____ V _____” T _____ – repere identitare, în sensul menționat, precum și fotografiile depuse la dosarul cauzei, ce susțin alegațiile reclamantului vizând modalitatea de expunere a lucrărilor, și aceasta cu implicații asupra integrității colecției...

În acest context, respingerea obiecțiilor reclamantului, respectiv a cererii privind necesitatea suplimentării lucrării de expertiză în sensul celor dispuse la momentul încuviințării probei, se vădesc a fi contrare însăși dispozițiilor instanței de casare, astfel cum au fost însușite de instanța de trimitere, dar și însuși scopului lămuririi cauzei deduse judecății sub toate aspectele, în vederea pronunțării unei hotărâri legale și temeinice.

Argumentul reținut de instanțe în susținerea acestei soluții se plasează dincolo de limitele probațiunii astfel cum au fost stabilite prin încheiere interlocutorie, dar și de aspectele deduse judecății de părțile litigante. Chestiunea stării colecției... la momentul preluării de către donatar nu a constituit obiect de dispută judiciară în primul ciclu judiciar, pe de o parte, iar pe de altă parte nu prezintă, opus celor reținute de instanța de apel, nici o relevanță sub aspectul verificării îndeplinirii obligațiilor la care s-a îndatorat donatarul, preluarea colecției prezumând că aceasta

se prezintă, în contextul obligațiilor asumate prin actul de donație, într-o stare bună, ceea ce face ca orice chestiune vizând acest aspect ulterior momentului preluării să nu mai prezinte nicio importanță /relevanță în ceea ce privește aspectele ce se cer a fi lămurite în cauză. E de menționat totodată ca nu are relevanță în ceea ce privește dezlegarea raportului juridic litigios, contravaloarea cheltuielilor suportate de entitățile deținătoare (cuantumul acestora), ci dacă dotările ori lucrările efectuate sunt de natură să asigure condițiile corespunzătoare păstrării și expunerii colecției.

Față de aceste considerente, în temeiul art. 304 pct. 8 și 9 Cod procedură civilă cu referire la art.314 Cod procedură civilă, recursul dedus judecății a fost admis, cu consecința casării hotărârii curții de apel și trimiterii cauzei spre rejudecare aceleiași instanțe de apel. În rejudecare, s-a dispus a se proceda la refacerea ori completarea lucrării de specialitate, conform celor dispuse de instanță la data încuviințării lucrării – Încheierea din 29 martie 2011 – de către un expert de specialitate-conservare/restaurare artă românească.

Totodată, s-a solicitat ca instanța de rejudecare să aibă în vedere și celelalte drept apărări ale părții recurente, și celelalte critici invocate prin declarația de recurs.

AL TREILEA CICLU PROCESUAL

19. Alte aspecte procesuale

În rejudecare, cauza a fost reînregistrată sub nr. _____ și au fost administrate probele cu expertiză întocmită de un expert în specialitatea conservare și restaurare artă românească, cum s-a menționat expres în decizia de casare, mai puțin obiectivul referitor la lucrările de renovare aduse clădirii Muzeului "D___ și S_____ V_____ " T_____.

Față de acest din urmă aspect, s-a solicitat pârâților să depună la dosar înscrisuri referitoare la lucrările de renovare efectuate în M_____ de Artă ”D___ și S_____ V_____” T_____ în perioada 2005-2014, inclusiv înscrisuri relevante cu privire la eventuale alte lucrări de renovare efectuate într-o perioadă anterioară.

20. Soluția Curții de Apel C_____ și motivarea acestei soluții

20.1 Prin decizia civilă nr. 80/C/15.06.2016 Curtea de Apel C_____ a respins ca neîntemeiat apelul, a admis cererea experților de majorare a onorariilor de expertiză și a obligat reclamantul să plătească d-nei expert C_____ O_____ suma de 3.000 lei și doamnei expert L_____ P___ suma de 1.000 lei, cu titlu de supliment onorariu de expertiză.

Totodată, a obligat reclamantul să plătească intimatului M_____ de Artă ”D___ și S_____ V_____” T_____ suma de 4.000 lei, cu titlu de onorariu apărător, și a respins cererea intimatului M_____... privind acordarea cheltuielilor de judecată în recurs.

20.2 Cu privire la considerentele pentru care a fost adoptată decizia de apel, au fost arătate următoarele:

Pornind de la statuările irevocabile în cel de al doilea ciclu procesual, instanța de recurs a stabilit prin decizia de casare nr. 5519/27.11.2013 că răspunderea pentru respectarea obligațiilor fixate prin actul de donație privește fiecare piesă a colecției, iar nu colecția în ansamblul său și că, din această perspectivă, starea lucrărilor la momentul preluării de către donatar este lipsită de relevanță în aprecierea îndeplinirii obligațiilor la care acesta s-a îndatorat. În același sens s-a statuat cu privire la contravaloarea cheltuielilor suportate de entitățile deținătoare, arătându-

se expres că relevant în dezlegarea raportului juridic litigios este „dacă dotările sau lucrările efectuate sunt de natură să asigure condițiile corespunzătoare păstrării și expunerii colecției.”

Pentru lămurirea aspectelor litigioase deduse judecării s-a impus ca, în rejudecare, să se dispună refacerea sau completarea expertizei de specialitate potrivit măsurilor stabilite prin Încheierea din 29.03.2011 a Tribunalului C _____, când a fost încuviințată efectuarea unei astfel de lucrări de către un expert specializat în conservare/restaurare artă românească.

Statuările succesive ale acestor decizii ale instanței de recurs au limitat, prin urmare, obiectul cercetării judecătorești în rejudecare, astfel că aspectele ce se impun a fi analizate în cauză de instanța de trimitere, potrivit art.315 alin.1 din Codul de procedură civilă, vizează doar îndeplinirea obligațiilor continue indicate în prima decizie de casare, prin raportare la fiecare din piesele colecției donate și îndreptățirea Muzeului de Artă D ____ și S _____ V _____” T _____ de a sta în proces în nume propriu.

Verificând respectarea sarcinilor impuse donatarului, astfel cum au fost identificate prin decizia instanței supreme din perspectiva probatoriilor administrate, suplimentate în acest ciclu procesual, Curtea a constatat că nu poate da eficiență condiției rezolutorii stipulată în conținutul actului de donație, subînțeleasă, de altfel, în orice contract sinalagmatic, deoarece starea colecției și condițiile de păstrare și expunere a acesteia, astfel cum au fost demonstrate de probele dosarului, nu dovedesc pretinsa neexecutare a obligațiilor asumate de donatar.

Încălcarea obligației de asigurare a condițiilor necesare conservării lucrărilor colecției donate, atât în ceea ce privește expunerea, cât și întreținerea acestora, a fost justificată de apelant prin raportare la pretinsa notorietate a stării de degradare a Muzeului de Artă din T _____ anterior anului 2007, consemnată de R _____

C _____ în cartea „E _____ E _____ și S _____ V _____, T _____, Repere-identitare”, la mențiunile procesului-verbal întocmit de executorul judecătoresc la sediul muzeului la 18.06.2008, la concluziile rapoartelor de expertiză efectuate în cauză și la mențiunile procesului-verbal nr.652/22.07.1966 aflat în documentul „Dosar T _____ – Fotografii și stare”. În același sens au fost invocate declarațiile martorelor P _____ L _____ D _____ și P _____ Rucsandra, dar și împrejurarea renovării integrale a clădirii muzeului în perioada 2007-2008.

Curtea a arătat că, în contradicție cu susținerile reclamantului, lectura consemnărilor din lucrarea „E _____ E _____ și S _____ V _____, T _____, - Repere de identitate”, scrisă de fostul director al acestuia, infirmă pretinsa stare de neglijare a obligației anterior menționate, respectiv pasivitatea donatarului în asigurarea condițiilor corespunzătoare de întreținere și expunere a colecției donate. Potrivit autoarei lucrării, m _____ a fost deschis ca urmare a exprimării dorinței donatorului Gh. V _____ de a dona Primăriei T _____ o parte importantă a colecției de artă pe care o deținea, în măsura în care i se va pune la dispoziție o clădire corespunzătoare; deschiderea a avut loc în 1960, în clădirea în care ființase fosta cooperativă agricolă de producție; în 1963 suprafața expozabilă a muzeului a fost extinsă prin construirea, în regie proprie, a unei încăperi, iar în 1975 spațiul a fost extins cu încă 7 încăperi în continuarea vechii clădiri, din care 6 săli au fost folosite pentru expunerea lucrărilor pe un singur rând, iar cea de a șaptea a fost dedicată donatorului după moartea acestuia (care a intervenit în 1978).

În lucrarea respectivă s-a mai arătat că după anul 1962 s-a acordat ”o mare atenție conservării patrimoniului, încercând asigurarea unui climat corespunzător. Sălile muzeului au fost dotate cu termohigrografe care înregistrau zilnic temperatura și umiditatea spațiilor; s-a procedat la desființarea beciului pe care clădirea îl avea sub prima sală de expunere.” În perioada anilor 1962-1966 s-au înlocuit ramele vechi, deteriorate, ale operelor de pictură, cu rame noi; după 1966 în imobil s-au introdus calorifere, care au înlocuit sobele de teracotă și care erau racordate la centrala termică a cooperativei agricole din comună, ”rezolvându-se, astfel,

asigurarea unei temperaturi constante. M_____ de Artă din T_____ a fost dotat după 1990 cu centrală termică proprie, din păcate nefuncțională în ultimii ani”.

Prin urmare, contrar celor afirmate în apel, lucrarea d-nei C_____ demonstrează că preocuparea pentru transformarea clădirii în care m_____ de la T_____ a fost deschis - de care donatorul a avut cunoștință și pe care a acceptat-o - într-un spațiu optim pentru întreținerea și expunerea lucrărilor de artă donate s-a manifestat de la momentul efectuării donației și a avut caracter constant, demersurile efectuate fiind, însă, în acord cu condițiile tehnice ale acelei perioade.

Este real că în procesul-verbal întocmit de executorul judecătoresc S_____ N_____ la 18.06.2008 s-a consemnat faptul că în 4 dintre încăperile muzeului au fost identificate urme de igrasie, că din cele 3 aparate de dezumidificare a aerului doar unul era în funcțiune, că două rame erau deteriorate, iar 3 sculpturi erau depozitate în camera de supraveghere video, dar aceste aspecte nu conduc în mod automat la concluzia nesocotirii obligațiilor asumate prin contractul de donație, câtă vreme nu s-a demonstrat că deficiențele constatate au fost de natură, prin durata lor în timp, să afecteze starea operelor de artă donate, iar constatările efectuate la date ulterioare vizitei executorului judecătoresc au arătat că ele au fost înlăturate, respectiv că imobilul nu prezintă urme de igrasie, că în muzeu există aparatura necesară menținerii unui microclimat corespunzător, aflată în stare de funcționare și că lucrările au rame și geamuri de protecție.

Martorele audiate la solicitarea reclamantului, respectiv P_____ L_____ D_____, de profesie restaurator opere de artă, fiica fostului director al muzeului din T_____, d-na F_____ C_____, și P____ Rucsandra, profesor la Universitatea Națională de Artă din București, au relatat instanței aspectele constatate cu ocazia vizitei efectuate după încuviințarea audierii lor ca martori, în primăvara anului 2011, și au subliniat existența unui microclimat necorespunzător, respectiv faptul că era rece înăuntru, atmosfera părea umedă, în ultima sală era o baltă de apă de aproximativ ½ l de la un calorifer, iar doi dintre pereții aceleiași încăperi erau

umezi, ceea ce a determinat coșcovirea tencuiei; martora P _____ a precizat că nu a văzut urme de mucegai, în timp ce martora P ____ a subliniat că „erau urme evidente de igrasie pe pereți”.

Contrar celor relevate de proba testimonială administrată la solicitarea reclamantului, martorele M _____ M _____, director la M _____ de Artă Populară din C _____, și B _____ M _____, care a avut calitatea de gestionar la M _____ de Artă din T _____ timp de 42 de ani, propuse spre audiere de pârâți, au arătat că în perioada 2006-2007 au fost efectuate reparații capitale la clădirea muzeului și au fost achiziționate un sistem de pază și alarmă, aparate de măsurat temperatura și umiditatea, aparate de aer condiționat, aparate de dezumidificare; martora B _____, care și-a încetat activitatea în cadrul muzeului în 2010, prin pensionare, dar a continuat să meargă acolo pentru activități de întreținere curentă și ulterior acestei date, a precizat că lucrări de renovare au fost efectuate și anterior perioadei 2006-2007, când clădirea a fost complet renovată și că m _____ a fost permanent dotat cu aparate de măsurare a temperaturii și umidității, care erau verificate anual, iar, în calitate de angajat al muzeului, a verificat în fiecare dimineață temperatura și umiditatea, pe care le comunica muzeului din C _____. Aceeași martoră a arătat că pe pereți nu există umezeală și igrasie, că m _____ are aparate de dezumidificare a aerului și că în anul 1975 clădirea a fost extinsă cu 6 camere.

În contextul în care aspectele relevate de declarațiile martorilor sunt în mod evident contradictorii, chiar martorele audiate la solicitarea reclamantului declarând total diferit în legătură cu prezența urmelor de igrasie în clădirea muzeului din T _____, Curtea a verificat posibilitatea coroborării lor cu celelalte probatorii administrate, respectiv actele depuse de părți și constatările expertizelor de specialitate efectuate pe întregul parcurs procesual al litigiului care, contrar susținerilor apelantului, au confirmat că spațiul în care se găsește colecția îndeplinește condițiile stabilite de Normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale aprobate prin HG nr.1546/2003.

Astfel, potrivit expertizei M_____, expertiză efectuată în ciclul procesual anterior, din punctul de vedere al parametrilor microclimatici m_____ de la T_____ se dovedește, după ampla restaurare din 2007-2008, capabil să asigure condiții optime pentru păstrarea și expunerea operelor de artă ce i-au fost donate.

Prin expertiza efectuată în rejudecare de d-na expert O_____ C_____ s-a constatat că încăperile muzeului din T_____ sunt salubre, pereții sunt zugrăviți, curați, iar pardoseala este ușor de curățat, fiind din gresie antiderapantă; totodată, în perioada expertizării valorile temperaturii și ale umidității relative s-au încadrat în parametrii prevăzuți de normele anterior menționate, izolarea termică a clădirii și aparatura de umidificare și dezumidificare putând asigura un microclimat stabil; nivelul iluminării are o intensitate redusă, întrucât lămpile sunt de tip fluorescent, iar ferestrele sunt obturate de draperii, instalațiile de iluminat, încălzire, apă și canalizare sunt în stare bună de funcționare, securitatea bunurilor expuse este asigurată de sistemul tehnic de supraveghere existent și de personalul de pază.

S-a mai arătat că în imobil nu a fost observată nicio urmă de igrasie în vreuna dintre încăperi, că acestea prezintă toate dotările tehnice necesare pentru a asigura expunerea pieselor colecției și că, în prezent, spațiul în care se regăsește colecția îndeplinește condiții optime de păstrare și valorificare expozițională a operelor de artă.

Starea corespunzătoare a clădirii și existența dotărilor necesare nu au fost contestate în mod expres nici prin expertiza întocmită de expertul-parte al apelantului, care, sub acest aspect, a arătat doar că monitorizarea parametrilor de temperatură și umiditate relativă pe o perioadă de câteva zile nu permite stabilirea unei concluzii obiective în condițiile variațiilor diurne și sezoniere din zona comunei T_____, iar în privința aparaturii tehnice a subliniat necesitatea prezentării documentației din care rezultă data achiziționării și a punerii în funcțiune, fără a contesta existența ei. Lucrarea a subliniat riscul decurgând din

situarea caloriferelor sub expozate, la o distanță mică de acestea, precum și din situarea la vedere a instalației de apă în toate încăperile muzeului.

În referire la aceste observații se constată, pe de o parte, că, urmare a efectuării unor atenționări similare a d-nei expert M_____, intimata F_____ F_ F_____ F_____ a depus la dosar, pe parcursul soluționării cauzei în ciclul procesual anterior, dovezi cu privire la instalarea unor console deasupra caloriferelor din Sălile D_____, Pallady și P_____ pe perețele unde sunt expuse lucrările și la achiziționarea unui termostat – ambient; de asemenea, în expertiza efectuată în acest ciclu procesual s-a arătat că deasupra caloriferelor sunt montate sisteme de protecție special confecționate dintr-o scândură de lemn groasă de cca 3-4 cm, căptușită pe dedesubt cu polistiren, care dirijează fluxul de căldură spre interiorul camerei; expunerea lucrărilor și în camerele în care există țevi de apă pe perete a fost justificată de necesitatea expunerii în totalitate a colecției, cu precizarea că riscul producerii pericolului invocat de reclamant este minim în condițiile în care m_____ este permanent monitorizat, iar piesele sunt protejate cu geam.

Pe de altă parte, Curtea apreciază că modalitatea de expunere a lucrărilor de pictură față de instalația termică și rețeaua de apă din clădire nu demonstrează prin ea însăși o stare de ignorare a obligațiilor asumate prin contractul de donație, cu atât mai mult cu cât probatoriile analizate în precedent demonstrează în mod neechivoc preocuparea constantă a donatarului de a asigura întreținerea și expunerea colecției de artă donate prin contractul încheiat cu autorul reclamantului în cele mai bune condiții, precum și conformitatea condițiilor astfel create cu exigențele Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale aprobate prin HG nr.1546/2003.

Aceleași probatorii susțin îndeplinirea obligației de asigurare a condițiilor necesare pentru conservarea lucrărilor donate și din perspectiva stării lor actuale de conservare, demonstrând realizarea cu regularitate a lucrărilor de conservare, respectiv restaurare, care s-au impus.

O primă dovadă în acest sens sunt consemnările din lucrarea doamnei R _____ C _____, potrivit cărora starea de conservare a operelor a fost verificată în 1962 cu ajutorul specialistului restaurator al Muzeului de Artă București, pictorul G _____ Z _____, iar începând cu anul 1963 s-a procedat la restaurarea unor opere ”care prezentau unele mici deteriorări (așa cum fuseseră achiziționate).”

Procesul-verbal de recepție nr.652 din 22.07.1966 întocmit de comisia constituită în cadrul Muzeului de Artă C _____ consemnează, într-adevăr, faptul că unele dintre lucrările colecției au ”stare mediocră” sau ”stare proastă” de conservare, dar, fără a analiza în ce măsură aceasta exista la momentul efectuării donației, conform statuărilor deciziei de casare, prin care s-a stabilit că acceptarea donației prezumă existența unei stări bune a colecției în ansamblul său, Curtea constată că expertizele efectuate ulterior asupra acestor lucrări din dispoziția instanței de judecată demonstrează că donatarul s-a preocupat de restaurarea lor și că, cu mici excepții, starea de conservare a lucrărilor era bună la momentul expertizării.

Concluzia a fost în mod clar exprimată în expertiza efectuată în acest ciclu procesual de către un expert în domeniul conservare patrimoniu cultural mobil, care a analizat individual fiecare dintre lucrările colecției donate, parte dintre acestea în forma scoaterii din ramă, conform solicitării apelantului reclamant; pe baza descrierii stării fizice a fiecăreia dintre cele 228 piese ale colecției de artă plastică ”D ___ și S _____ V _____”, d-na expert O _____ C _____ a constatat că starea fizică a pieselor este bună, mai puțin a lucrării ”P _____”, autor A _____ P _____, și că, deși unele picturi prezintă craquel-uri pe suprafața stratului pictural, acestea nu pot fi apreciate, neapărat, ca și degradări datorate întreținerii necorespunzătoare, ci pot fi defecte ale tehnicii practicate de pictori, datorită intervenirii la intervale mari de timp asupra stratului pictural, aspect des întâlnit în perioada interbelică; deformarea cartonului se poate datora calității acestuia; lacunele pe mici porțiuni sunt desprinderi ale stratului pictural, dar la lucrările din colecție acestea sunt întâlnite mai mult în zona marginilor lucrării, ceea ce dovedește că unele sunt datorate unor înrămări anterioare.

Referitor la lucrările de pictură și grafică s-a subliniat că nu prezintă forme evidente de degradare ori prezintă degradări minore, care apar inevitabil ca urmare a îmbătrânirii firești a materialelor sau ca urmare a folosirii unor materiale necorespunzătoare, ceea ce demonstrează că lucrările au fost întreținute corespunzător.

A mai arătat expertul că, în prezent, lucrările sunt întreținute corespunzător, respectiv că picturile sunt protejate cu rame și geam de sticlă, conform voinței donatorului, spatele este protejat cu carton rigid, buretat, iar unele dintre ele au fost restaurate; grafica este expusă corespunzător în passpartout de carton, protejat cu rame de plastic și sticlă organică; sculpturile prezintă produși de coroziune ai bronzului stabilizați, specifici obiectelor din bronz, care constituie o relativă patină nobilă și au o stare bună de conservare.

Prin lucrarea întocmită de expertul parte al reclamantului, dl. A _____ A ____, s-a reclamat necesitatea examinării amănunțite a fiecărei lucrări de pictură în forma defacerii lor din ramă și analizării sub lumină UV (fără a se contesta examinarea individuală a fiecărei lucrări de pictură de către expertul desemnat de instanță) și s-a subliniat că 19 dintre lucrările colecției au o stare necorespunzătoare.

Pentru o corectă verificare a stării de conservare a acestor lucrări, instanța a dispus cercetarea lor în modalitatea scoaterii din ramă, iar prin răspunsul formulat ca urmare a acestei dispoziții, experta a concluzionat că starea de conservare a tablourilor nu este necorespunzătoare, degradările fizico chimice ce se pot observa constând în detensionări, deformări ale suportului datorate sașiurilor necorespunzător confecționate, a calității inferioare a cartoanelor suport sau preparațiilor; în general, cracluri apărute în urma îmbătrânirii stratului pictural; mici lacune datorate detensionării suportului din pânză ori tehnicii de lucru a autorului; brunisare, îngălbenire, îmbătrânire a verniului datorate vechimii acestuia; abraziuni pe marginile lucrărilor datorate unor înrămări anterioare;

aspecte de biodeteriorare neevolutive (orificii de zbor provenite de la insecte xilofage observate pe sașiul unor lucrări).

S-a subliniat că aceste degradări sunt des întâlnite asupra operelor de artă și nu sunt majore, având în vedere tehnica și vechimea tablourilor.

S-a arătat, totodată, că fac excepție de la situația anterior expusă 3 lucrări, respectiv I. Mari, V., „_____” pe pânză, N., T., „Câmp cu maci”, ulei pe carton și A., P., „P.”, ulei pe pânză, care prezintă unele fenomene de degradare ce necesită intervenții de restaurare, precum și lucrarea „Natură moartă cu pești”, ulei pe pânză, a lui Octav B., care necesită o conservare curativă.

Prin raportare la numărul tablourilor analizate s-a considerat că procentul degradărilor nu este foarte important, că intervențiile de restaurare recomandate pot face parte din politica normală de conservare a oricărui muzeu și că, în general, toate degradările menționate nu au caracter evolutiv și nu este afectată major structura materială și imaginea plastică a lucrărilor, în condițiile de conservare pe care microclimatul controlat al muzeului din T. le asigură.

Starea corespunzătoare de întreținere a lucrărilor a fost confirmată și de raportul privind constatarea condițiilor de conservare a bunurilor culturale expuse la sediul Muzeului de Artă „D. și S. V.” din T., întocmit cu prilejul verificărilor efectuate la fața locului în data de 20 martie 2015 de către comisia desemnată de Ministerul Culturii, prin care s-a concluzionat că, în urma examinării fiecărei lucrări în parte, a rezultat faptul că, cu o singură excepție (în care cel mai probabil este vorba de degradări cauzate de natura tehnicii), starea de conservare a bunurilor culturale este una bună, ceea ce demonstrează că spațiul de expunere a avut și are o stabilitate microclimatică suficient de bună pentru a găzdui aceste bunuri culturale și pentru a le asigura protejarea pe termen lung.

Concluzia anterioară nu poate fi infirmată de situația tabloului ”P_____”, autor A_____ P_____, deoarece raportul de expertiză biologică efectuat în rejudicare de d-na expert P___ L_____ dovedește că starea de conservare actuală a picturii este bună și că analiza probelor recoltate nu a identificat niciun atac fungic, speciile de bacterii identificate fiind bacterii cosmopolite, care nu pun în pericol pictura, ce fac parte din microaeroflora mediului înconjurător, respectiv a celui muzeal, în cazul de față.

Nici starea celorlalte 3 lucrări la care se face referire în răspunsul la obiecțiuni formulat de d-na expert O_____ C_____ nu justifică susținerile reclamantului, pentru că necesitatea efectuării unor lucrări de restaurare la 3 dintre cele 228 piese ale colecției nu demonstrează prin ea însăși pretinsa stare de pasivitate a donatarului în realizarea sarcinilor asumate, cu atât mai mult cu cât din filele cu mențiuni olografe aflate în documentația ”Dosar T_____ – Fotografii și Starea” (volumul VI apel rejudicare) și fișa de restaurare depusă la filele 19-21 în volumul IV dosar apel rejudicare rezultă că asupra unora dintre aceste picturi au mai fost efectuate lucrări de restaurare la scurtă vreme de la momentul efectuării donației.

Întrucât argumentele arătate, referitoare la succesiunea demersurilor efectuate în mod constant de către donatar pentru transformarea și dotarea clădirii muzeului, ca și pentru conservarea și reabilitarea operelor de artă, confirmă îndeplinirea obligației de menținere a colecției într-o stare corespunzătoare, în vederea expunerii sale publicului, Curtea a analizat modalitatea de realizare a acestei expuneri publice și a constatat că voința donatorului a fost respectată și sub acest aspect.

Potrivit clauzelor contractuale, expunerea lucrărilor trebuia să se facă „în zilele fixate prin regulament” și „în condiții bune”, deci cu respectarea programului de vizitare al muzeului, dar și a intervalelor de timp necesare pentru efectuarea lucrărilor de restaurare sau a celor în care este permisă expunerea lucrărilor, în

raport de specificul acestora, cum este cazul lucrărilor de grafică, în privința cărora d-na expert O _____ C _____ a arătat că prin normele de conservare se recomandă ca grafica să nu fie expusă mai mult de 3-4 săptămâni pe an.

Ori, faptul că donatarul s-a preocupat de crearea condițiilor necesare pentru expunerea tuturor pieselor colecției în condiții bune, dar și expunerea propriu-zisă a acestor lucrări, rezultă atât din lucrarea d-nei R _____ C _____ - unde se arată că pentru a se putea realiza expunerea lucrărilor de pictură și grafică în mod corespunzător, iar nu pe 2 rânduri, cum s-a procedat în 1960, la deschiderea muzeului, clădirea a fost extinsă cu o cameră în 1963 și cu alte 7 încăperi în 1975, extindere care a permis ca expunerea să fie făcută pe un singur rând – cât și din lucrările de expertiză efectuate în cauză, respectiv expertiza M _____, care a constatat expunerea a 181 lucrări de pictură, 13 sculpturi în bronz, 3 piese minore fiind în biroul custodelui și 2 piese de grafică (celelalte piese de grafică fiind în custodia depozitului de grafică al Muzeului din C _____) și expertiza O _____, care a arătat că toate lucrările ce au făcut obiectul contractului de donație sunt expuse publicului în M _____ ”D _____ și S _____ V _____” din C _____ C _____.

Valoarea probatorie a acestor mijloace de probă nu poate fi infirmată, cum în mod nefondat susține apelantul, de aspectele relevate de proba testimonială administrată la solicitarea acestuia, câtă vreme ambele martore s-au referit doar la lipsa expunerii lucrărilor de grafică, apreciind că, deși mai sensibile, și acestea puteau fi expuse în același microclimat, iar martora P _____ Rucsandra a confirmat în mod expres că la fiecare vizită în muzeu a constatat că numărul lucrărilor expuse a crescut.

Nesocotirea clauzei prin care s-a impus ca lucrările donate să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimoniul Comunei T _____ a fost susținută de reclamant prin raportare la adresa nr.1336/Patrimoniu/19.04.2011 emisă de Ministerul Culturii și Patrimoniului N _____ și la hotărârile de clasare, prin care se atestă că, potrivit inventarului bunurilor aparținând patrimoniului cultural național, unicul deținător

al bunurilor mobile incluse în Colecția „D____ și S_____ V_____” este F_____ F_ F___ F_____.

Potrivit art.4 din Legea nr.182/2000, modificată prin Legea nr.488/2006, bunurile ce aparțin patrimoniului cultural național mobil (care includ și operele de artă plastică, indiferent de forma de proprietate, conform art.3 alin.2 pct.2) fac parte din fondul patrimoniului cultural național. Art.2 alin.4 din același act normativ definește ansamblul operațiunilor menite să asigure protejarea acestui patrimoniu (între care, inventarierea, clasarea, conservarea, asigurarea securității, restaurarea), iar art.10 arată în ce constă procedura clasării (respectiv, stabilirea apartenenței unor bunuri culturale la acest patrimoniu specific).

Dispozițiile art.28 din lege, ca și cele ale Normelor privind autorizarea laboratoarelor și a atelierelor de conservare și restaurare aprobate prin HG nr. 216/2004 dispun că lucrările de conservare și restaurare se fac, în acest caz, numai de către persoane specializate, conservatori și restauratori acreditați, în laboratoare care funcționează în cadrul instituțiilor publice muzeale.

Totodată, potrivit art.52 din aceeași reglementare, descoperirea, colectarea, cercetarea, expertizarea, clasarea, inventarierea, depozitarea, conservarea, prepararea, restaurarea, protejarea, achiziționarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național mobil se realizează prin organisme și instituții specializate, care au competențe generale și speciale în domeniu (în speță, M_____ de Artă din C_____), iar conform art.6 alin.1, atributul coordonării activităților specifice din domeniul patrimoniului cultural național mobil revine Ministerul Culturii și Patrimoniului N_____ (deci și entităților cu personalitate juridică din subordine) și Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor.

Legea nr.182/2000 mai prevede, în art.34, că aceste bunuri pot face obiectul expozițiilor, cu respectarea procedurilor prin care ele pot fi relocate în acest scop.

Din interpretarea coroborată a acestor reglementări rezultă că operațiunile realizate cu bunurile aparținând fondului patrimoniului cultural național, respectiv clasarea, transferul în laboratoarele specializate pentru conservare sau prezentarea în expoziții, nu au semnificația unui transfer de proprietate, deci nu au drept consecință schimbarea titularului dreptului de proprietate al bunurilor supuse prescripțiilor speciale ale normelor menționate.

Așa fiind, faptul că parte din piesele Colecției de artă plastică ”D___ și S_____ V_____” au fost duse la M_____ de Artă din C_____ pentru realizarea lucrărilor de conservare sau pentru a fi prezentate în cadrul expozițiilor realizate de diferite muzee din țară, nu contravine voinței donatorului - care a impus doar ca aceste valori culturale să aparțină permanent, din punct de vedere juridic, comunității față de care a dispus, ci reprezintă acte prin care s-a asigurat conservarea lucrărilor sau integrarea lor în circuitul firesc al bunurilor de patrimoniu.

Mai mult, din lucrarea d-nei C_____ rezultă că acțiuni de cunoaștere a patrimoniului muzeului au fost inițiate din 1964, prin organizarea de expoziții în muzeele de artă din C_____, București, Bacău, B_____, G_____, Cluj și că unele dintre acestea au avut loc în perioada 1969-1978, când donatorul ”a fost muzeograf principal al Muzeului de Artă C_____, în concordanță cu drepturile legitime de donator”, deci a avut cunoștință de ”ieșirea” lucrărilor donate din sfera teritorială a Comunei T_____, dar nu a apreciat că măsura contravine sarcinilor pe care le-a impus donatarului prin contractul din 1960.

În acest context, menționarea în adresa nr.1336/Patrimoniu/19.04.2011 a faptului că Primăria T_____ nu apare ca deținător în inventarul bunurilor aparținând patrimoniului cultural național mobil, nu poate susține, în absența indicării și prezentării actelor propriu-zise prin care s-a realizat pretinsa translație a proprietății, concluzia ieșirii pieselor colecției de artă plastică ”D___ și S_____

V _____” din patrimoniul donatarului, cu atât mai mult cu cât în conținutul aceluiași act s-a arătat că, potrivit documentației de clasare, M _____ din T _____ este o secție fără personalitate juridică a Muzeului de Artă C _____, iar acesta din urmă a solicitat clasarea în calitate de administrator/mandatar al proprietarului bunurilor culturale mobile în cauză.

Nu justifică reformarea hotărârii de fond nici critica referitoare la capacitatea procesuală a Muzeului de Artă T _____, întrucât documentația depusă în cursul judecății atestă că această entitate este organizată ca secție teritorială a Muzeului de Artă C _____, conform hotărârilor Consiliului Județean din 2007 și 2008 de aprobare a înființării și organigramei, astfel că, potrivit art.13 alin.2 și 4 din Legea nr.311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice, este lipsit de personalitate juridică.

Apreciind, pentru argumentele arătate, că instanța de fond a stabilit corect cadrul procesual al litigiului, dar și concluzia respectării sarcinilor impuse donatarului C _____ C _____ C _____ contractul de donație autentificat de Notariatul Principal de Stat al Regiunii C _____ sub nr. _____, în temeiul art.296 din Codul de procedură civilă, Curtea a respins apelul reclamantului ca nefondat.

În considerarea complexității lucrărilor întocmite de doamnele expert O _____ C _____ și P _____ L _____ și a dispozițiilor art.213 alin.2 C.proc.civ., instanța a admis cererile de majorare a onorariilor stabilite în favoarea acestora și, pe cale de consecință, a obligat apelantul la plata sumelor corespunzătoare, respectiv 3000 lei în favoarea d-nei O _____ C _____ și 1000 lei în favoarea d-nei P _____ L _____.

În baza art.274 alin.1 C.proc.civ, apelantul a fost obligat la 4000 lei, cheltuieli de judecată (onorariu avocat), către intimata C _____ C _____ C _____ C _____.

Întrucât intimatul F_____ F_ F____ F_____ nu a făcut dovada efectuării cheltuielilor de judecată pretinse, în temeiul art.274 alin.2 din Codul de procedură civilă, instanța a respins cererea de acordare a acestor cheltuieli, ca neîntemeiată.

21. Cererea de recurs și motivarea recursului

Împotriva deciziei civile nr. 80/C/15.06.2016 a Curții de Apel C_____ a declarat recurs reclamantul-apelant.

În dezvoltarea motivului de casare prevăzut de art. 304 pct. 5 din Codul de procedură civilă s-a arătat că prin hotărârile recurate au fost încălcate dispozițiile art. 315 alin. (1) și (3) C.proc.civ., prin ignorarea caracterului obligatoriu al hotărârii instanței de recurs, respectiv a deciziei de casare nr. 5519/17.11.2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția I Civilă, cu referire concretă la încălcarea obligației privind completa cercetare a cauzei.

Astfel, nelegal a fost respinsă cererea de depunere la dosarul cauzei a fișelor de conservare privind fiecare piesă a colecției, respectiv a scoaterii tablourilor din ramă, motiv pentru care rezultatul expertizei pe care instanța de judecată și-a întemeiat soluția să nu corespundă dispozițiilor instanței de casare și să nu poată conduce la aflarea adevărului în cauză prin neverificarea în mod real a modului în care donatarul și-a îndeplinit în mod continuu sarcinile, începând cu data primirii donației (1960) și până la momentul efectuării expertizei de specialitate, în condițiile în care este lesne de observat că raportul de expertiză cu specialitatea conservare concluzionează în mod expres asupra constatării îndeplinirii sarcinilor exclusiv "în prezent".

Așadar, instanța de apel și-a întemeiat soluția pe un raport de expertiză tehnică care nu a analizat, în mod real și complet, fiecare piesă a colecției și nu a constatat

starea reală a fiecărei opere în parte, în condițiile în care nu a încuviințat cererea reclamantului de depunere a fișelor de conservare/restaurare privind fiecare piesă a colecției donate, înscrisuri de o importanță capitală conform dispozițiilor art. 22 din Hotărârea de Guvern nr. 1546/18.12.2003, pentru aprobarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate, potrivit cărora este obligatoriu ca fiecare piesă a colecției de artă să aibă o fișă de conservare proprie în care să se menționeze exact și datat toate intervențiile asupra operei de artă, precum și compușii chimici folosiți și autorul acestor operațiuni.

De asemenea, toate intervențiile la care este supus bunul cultural mobil se consemnează în fișa de evidență, fișa de conservare, documentația restaurărilor anterioare, documentația de investigații, documentația foto, metodologia de restaurare, procesul-verbal al comisiei de restaurare, jurnalul de restaurare.

Așadar, fișa de conservare-restaurare era intrinsecă realizării unei expertize specialitatea conservare care să respecte dispozițiile legale, întrucât aceste fișe reprezintă istoricul fiecărei lucrări în parte, un accesoriu indispensabil al fiecărei opere, iar fără a avea în vedere istoricul operațiunilor de conservare-restaurare, nu se putea analiza „starea fiecărei lucrări”, precum și „dacă acestea au fost întreținute corespunzător și dacă le-au fost asigurate condiții optime de păstrare, în raport cu specificul acestora”.

Mai mult, expertul judiciar O _____ C _____ a confirmat importanța fișelor de conservare/restaurare, neîncuviințate de instanța de apel: „Pot spune că în toate fișele de conservare întâlnite de mine, atât întocmite de către specialiștii din țara noastră, cât și cele cu care am avut contact în expozițiile găzduite de către m _____ în care îmi desfășor activitatea de 23 de ani, nu a întâlnit o altă abordare pentru a descrie starea de conservare a tablourilor”.

În acest context, instanța de apel nu a permis analiza detaliată și completă, inclusiv prin raportare la factorul evoluție în timp, ceea ce a determinat pronunțarea unei soluții nelegale, în total dezacord cu principiul fundamental al aflării adevărului în cauză.

Încălcarea art. 315 din Codul de procedură civilă rezultă și din împrejurarea că instanța de apel nu a încuviințat scoaterea din ramă a tablourilor ce fac parte din colecția donată, aspect ce a împietat în mod neechivoc asupra calității și dimensiunii științifice a expertizei efectuate în cauză.

Exclusiv ca urmare a raportului de expertiză întocmit de expertul parte al recurentului-reclamant, dl. D _____ I __, care a semnalat că, cel puțin 19 piese ale colecției se află în stare avansată de degradare, Curtea de Apel C _____ a încuviințat modalitatea de examinare prin scoaterea din ramă doar pentru 19 lucrări, iar nu pentru fiecare piesă a colecției, celelalte tablouri fiind observate „cu ochiul liber” sau „prin geam”, astfel cum se reține în expertiza de specialitate, deși Curtea de Apel C _____ era obligată conform obiectivelor 2 și 3 ale raportului de expertiză, reiterate în considerentele deciziei de casare nr. 5519/17.11.2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, să analizeze fiecare tablou în parte.

Deși Înalta Curte a sancționat raportul de expertiză administrat în anul 2011 de către expert M _____ D _____, pe motiv că s-a bazat exclusiv pe o analiză generală și superficială, lucrarea tehnică administrată în al treilea ciclu procesual de către expert judiciar O _____ C _____ nu este decât o reiterare a celei din 2011.

Omologarea, în aceste condiții, a raportului de expertiză reprezentă, în mod evident, o nesocotire gravă a dispozițiilor instanței de casare.

Curtea de Apel C _____ a încălcat dispozițiile obligatorii stabilite prin decizia de casare și prin raportarea exclusivă la momentul efectuării expertizei de specialitate, făcând astfel abstracție de caracterul continuu al sarcinii instituite în sarcina donatarului, ceea ce implica o analiză pentru intervalul cuprins între data încheierii actului de donație și momentul închiderii dezbaterilor pe fond în faza apelului.

Sub acest aspect. Instanța de casare a reținut că îndeplinirea acestei obligații presupune un proces continuu de conservare și reabilitare a operelor de artă supuse degradării ca urmare a trecerii timpului, conform art. 4 din Legea nr. 311/2003, de la momentul încheierii actului de donație și până în prezent. Or, concluziile raportului de expertiză au în vedere îndeplinirea sarcinilor de către donatarul C _____ C _____ exclusiv în prezent.

Curtea de Apel C _____ a depășit conținutul și limitele voinței donatorului G _____ V _____ deoarece, deși în privința anumitor piese ale colecției a reținut neîndeplinirea sarcinilor de către donatarul C _____ C _____, a concluzionat că procentul degradărilor nu este foarte important, deși răspunderea pentru nerespectarea obligațiilor fixate prin actul de donație privea fiecare piesă a colecției, iar nu colecția în ansamblul său, așa cum s-a stabilit prin decizia de casare nr. 5519/27.11.2013 a Înaltei Curți.

În dezvoltarea motivului de recurs prevăzut de art. 304 pct. 7 din Codul de procedură civilă, s-a arătat că decizia nr. 80/C/15.06.2016 a Curții de Apel C _____ nu cuprinde motivele pe care se sprijină prin raportare la: înlăturarea nemotivată a probatoriului administrat în favoarea recurentului, comportamentul de netăgăduit al Muzeului de Artă C _____ materializat în acte și fapte specifice unui adevărat proprietar, motivarea străină de prezenta cauză cât privește pretinsa îndeplinire a sarcinii ca piesele colecției să nu iasă din patrimoniul comunei T _____.

Față de lipsa unei motivări complete a hotărârii pronunțate care să aibă în vedere toate aspectele invocate de către părțile litigante în cadrul unui proces, atitudinea instanței de recurs este în vădită disonanță cu dispozițiile art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Totodată, se observă că instanța de apel nu indică nici măcar un motiv pentru care a respins celelalte probe care fac dovada ieșirii colecției de artă din patrimoniul comunei T_____, respectiv:

- procesul-verbal încheiat de B.E.J. S_____ N_____ la data de 18.06.2008, care dovedește că o parte importantă din colecția de artă se afla la F_____ F_ F____ F_____: P___ T_____ - "Loc pădure", Visar - "Peisaj dobrogean", Mosser „M_____ oraș", H. Dus - "M_____ oră", O. B_____ - "Car cu boi", B_____ - "Nud", Pallady - "F_____ în glastră", B_____ - "Fugari", M_____ Gh. - "Iarna", Pallady - "F_____ cu struguri", B_____ - "Conjuncțiune", B_____ - "Ghiocei", D_____ - "Veneția", P_____ - "Mahala", P_____ - "Femeie la plaja".

- fișele de conservare/restaurare cu privire la lucrările ce fac parte din colecția de artă se află tot la F_____ F_ F____ F_____, astfel cum s-a consemnat în raportul de expertiză specialitatea conservare „reprezentantul apelantului a solicitat fișa de restaurare și de conservare a fiecărei lucrări în parte. Asupra acestui aspect dna. P_____ a precizat că fișele se află la F_____ F_ F____ F_____;

- procedura de clasare a pieselor colecției a fost declanșată tot de F_____ F_ F____ F_____, care și-a recunoscut calitatea de proprietar în acte oficiale, fără să depună la dosarul cauzei dovezi conform cărora a avut acordul proprietarului C_____ C_____ de a demara o astfel de procedură; de asemenea, nu a fost adusă nicio probă din care să rezulte motivul pentru care adevăratul proprietar C_____ C_____ nu a demarat el însuși această procedură;

- atitudinea procesuală a Muzeului de Artă C_____ confirmă comportamentul acestuia ca un adevărat proprietar. La data de 15.08.2003, F_____ F_ F____ F_____ a cumpărat clădirea în care se afla expusă colecția "D____ și S_____ V_____", iar lucrările de amenajare ale clădirii sunt realizate tot de F_____ F_ F_____ F_____. Deși însăși instanța de judecată confirmă ieșirea colecției din M_____ de Artă T_____, la dosarul cauzei nu există niciun înscris care să ateste acordul expres al comunei T_____ privind transferul pieselor colecției de la M_____ de Artă T_____ la F_____ F_ F____ F_____;

- prezentările colecției de artă în expoziții temporare sau în cataloagele de artă existente la dosarul cauzei, care atestă că vreme îndelungată M_____ de Artă din C_____ a prezentat publicului anumite exponate din colecția de Artă "D____ și S_____ V_____" ca făcând parte de drept din expunerea Muzeului de Artă din C_____;

- procesul-verbal de recepție nr. 652 din 22 iulie 1966, nesemnat de donatorul G_____ V_____, prin care F_____ F_ F____ F_____ a preluat de facto colecția de artă, fiind demonstrat fără echivoc că în anul 1966 donatarul C_____ C_____ a predat în fapt Muzeului de Artă C_____, pentru o perioadă nedeterminată, întreaga colecție de artă;

- depozițiile martorilor, coroborate cu probele menționate mai sus, confirmă în plus transferul colecției de artă către F_____ F_ F____ F_____, de pildă declarația dnei. prof. univ, P____ Rucsandra, precum și declarația dnei. expert în restaurare D____ P_____.

În pofida voinței donatorului, colecția de artă nu a fost expusă public, integral și continuu, reținându-se greșit îndeplinirea acestei sarcini impuse prin actul de donație, prin raportare, în principal, la expertizele specialitatea conservare

efectuate de expert M_____ și de expert O_____, care constată îndeplinirea acestei sarcini de către donatar exclusiv la momentul efectuării expertizelor.

Curtea de Apel C_____ nu motivează înlăturarea recunoașterii exprese a Muzeului de Artă C_____ conform căreia lucrările de artă au fost ținute în depozitele Muzeului de Artă din C_____, fără a fi expuse publicului în perioada reparațiilor clădirii, doamna director afirmând că lucrările au fost ținute în depozitele Muzeului de Artă din C_____, nefiind expuse publicului.

Mai mult, chiar instanța de apel reține că la momentul efectuării expertizei specialitatea conservare de către expert M_____, în al doilea ciclu procesual, o parte dintre piesele de grafică se aflau în custodia Muzeului de Artă C_____ și nu motivează înlăturarea aspectelor consemnate de F_____ C_____ în cartea "E_____ E___ și S_____ V_____ din T_____. Repere identitare", care confirmă că în anul 2007 cel puțin 100 de piese ale colecției se aflau în expunerea Muzeului de Artă C_____.

Recurentul a susținut că, în pofida voinței donatorului ca lucrările de artă să fie expuse în condițiuni bune, spre a nu fi supuse la intemperii și avarii, operele de artă donate nu au fost expuse în condiții corespunzătoare și nici nu s-au luat măsurile necesare conservării sau restaurării acestora.

În pofida celor reținute de instanța de apel, starea de degradare a imobilului Muzeului de Artă din T_____ este susținută de probatoriul administrat în cauză.

Astfel, deși Curtea de Apel reține că "procesul-verbal nr. 652 din 22 iulie 1966 consemnează, într-adevăr, faptul că unele dintre lucrările colecției aveau "stare mediocră" sau "stare proastă de conservare", concluzionează superficial și în mod nelegal că nu rezultă în ce măsură aceste degradări existau la momentul efectuării

donăției de vreme ce, în recurs, prin decizia de casare nr. 5519/27.11.2013, s-a stabilit cu autoritate de lucru judecat că se prezumă că preluarea colecției s-a realizat într-o stare bună, ceea ce face ca orice chestiune vizând acest aspect, ulterior momentului preluării, să nu mai prezinte nicio importanță. De asemenea, executorul judecătoresc a constatat la data de 18 iunie 2008 că "în patru încăperi ale muzeului sunt urme de igrasie, iar din cele trei aparate de dezumidificare a aerului, doar unul singur este în stare de funcționare";

De altfel, ieșirea din starea de pasivitate a părților este rezultatul exclusiv al demersurilor recurentului-reclamant de chemare în judecată a Muzeului de Artă C _____ și a comunei T _____.

Raportul de expertiză, împreună cu suplimentul la acest raport, confirmă neîndeplinirea de către donatar a sarcinilor expres stabilite prin actul de donație, însă, în pofida concluziilor raportului de expertiză, din descrierea punctuală pe care expertul judiciar O _____ C _____ o face operelor investigate prin suplimentul la raportul de expertiză rezultă neechivoc starea incontestabilă de degradare a pieselor colecției, aspect neanalizat de instanță.

În dezvoltarea motivului de recurs prevăzut de art. 304 pct. 8 C.proc.civ., recurentul-reclamant a arătat că, interpretând greșit actul de donație, Curtea de Apel Constanta a schimbat înțelesul lămurit și vădit neîndoielnic al acestuia.

În pofida voinței donatorului, colecția de artă a ieșit din patrimoniul donatarului la început de facto, ulterior de iure, după cum atestă materialul probator administrat în cauză, situație în care este lipsită de suport probator interpretarea restrictivă a respectivei clauze contractuale în sensul că ar viza exclusiv dreptul de proprietate.

Astfel, donatorul vorbește, pe de o parte, de patrimoniul comunei T_____, ca și ansamblu de drepturi și obligații, fără nicio limitare exclusivă la dreptul de proprietate, iar pe de altă parte, folosește sintagma „sub nicio formă”, atunci când exprimă interdicția scoaterii din patrimoniul autorității publice locale a bunurilor ce au făcut obiectul donației, în scopul dezvoltării culturale a respectivei localități, fapt greu de acceptat în ipoteza expunerii repetate a lucrărilor în alte zone teritoriale.

Așadar, interdicția de scoatere a colecției de artă din patrimoniul comunei T_____ nu înseamnă doar interdicția de transmitere către orice terț a proprietății, cum în mod greșit a apreciat instanța de apel, ci, în egală măsură, și interdicția de a transmite posesia sau detinența asupra colecției, în întregime sau în parte, drepturi aflate în mod indiscutabil în patrimoniul comunei T_____.

Această concluzie are suport probator și în interpretarea corectă și cu putere de lucru judecat a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în cadrul deciziei pronunțate în primul ciclu procesual în sensul că "Donația (...) este o donație cu sarcini, respectiv aceea de a cinsti memoria părinților săi și, în același timp, de a contribui la "sănătatea spirituală, cultural educativă a membrilor comunității locale", dar și în acțiunile întreprinse de donator până la momentul decesului acestuia în legătură cu colecția de artă donată în legătură cu condițiile și dezideratele urmărite prin actul de donație, aspect peste care instanța de apel a trecut cu o ușurință, în contextul cercetării dreptului dedus judecății.

Astfel fiind, Curtea de Apel C_____ interpretează în mod nepermis voința exprimată neechivoc de donatorul G_____ V_____, apreciind că nu contravine voinței donatorului faptul că parte din piesele colecției de artă plastică "D___ și S_____ V_____" au fost duse la M_____ de Artă din C_____ pentru realizarea lucrărilor de conservare sau pentru a fi prezentate în cadrul expozițiilor realizate de diferite muzee din țară întrucât donatorul ar fi avut în vedere „translația

proprietății", iar actele menționate nu ar avea semnificația unui transfer de proprietate de la C _____ C _____ către M _____ de Artă T _____.

Confirmarea interpretării abuzive a instanței de apel ar conduce la concluzia absurdă că piesele colecției ar putea fi transferate chiar definitiv la F _____ F _____ F _____, însă atâta vreme cât nu se încheie formal un act translativ de proprietate, ar fi respectată voința donatorului.

F _____ F _____ F _____ în mod treptat, dar constant, și-a arogat calitatea de proprietar asupra colecției de artă ce a făcut obiectul actului de donație, aspect ce pune în discuție cel puțin, la nivel de aparență, calitatea actuală de proprietar a comunei T _____.

Deși este adevărat că, potrivit dispozițiilor art. 14 alin. (3) din Legea nr. 182/2000, certificatele de clasare nu constituie prin ele însele un titlu de proprietate, trebuie subliniat că procedura de clasare este demarată și susținută de proprietarul obiectelor de artă, iar nu de persoane străine din punct de vedere juridic, cum este cazul Muzeului de Artă C _____, care nu a explicat natura și izvorul dreptului pretins în legătură cu colecția publică în discuție, deși a fost implicat activ în promovarea și susținerea unui număr semnificativ de acțiuni cu privire la aceasta, inclusiv promovarea procedurii de clasare a bunurilor culturale mobile unde M _____ de Artă C _____ a indicat exclusiv calitatea de proprietar, în condițiile în care nu există la dosarul cauzei vreun înscris care să reflecte voința proprietarului colecției de artă, în acest sens, respectiv luarea în mod constant de măsuri de conservare/restaurare/punere în valoare/expunere publică în cadrul unor expoziții organizate în afara Muzeului T _____, fără a avea acordul proprietarului.

De altfel, F _____ F _____ F _____ s-a comportat ca un veritabil proprietar, aspect de natură a se converti, în absența unor înscrise din care să rezulte situația

juridică actuală a lucrărilor donate, într-o probă privind ieșirea respectivelor bunuri din patrimoniul Primăriei T_____.

Toate aceste aspecte trebuiau lămurite de instanța de apel, inclusiv prin admiterea cererii recurentului de depunere a unor înscrisuri, făcând abstracție de faptul că, dintr-un înscris oficial emis de Ministerul Culturii, rezulta că Primăria T_____ nu apare ca deținător în inventarul bunurilor aparținând patrimoniului cultural național mobil al colecției de artă plastică ce a făcut obiectul donației.

Un alt argument adus în susținerea acestui motiv de recurs este acela că motivarea instanței de apel, prin referire la Legea nr. 182/2000 și Normele nr. 216/2004, excede obiectului dedus judecării.

De vreme ce în speță nu a fost contestat și nu face obiect al judecării faptul că, potrivit art. 4 din Legea nr. 182/2000 aceste bunuri fac parte din fondul patrimoniului cultural național, că art. 28 din Legea nr. 182/2000 și HG 216/2004 recunosc că aceste operațiuni se realizează de organisme sau instituții specializate sau art. 34 din Legea nr. 182/2000, conform cărora aceste bunuri pot face obiectul unor expoziții, fiind evident că bunurile ce aparțin fondului patrimoniului cultural național au un regim juridic strict reglementat prin dispozițiile Legii nr.182/2000, motivarea instanței de apel are un caracter general și străin raportului juridic dedus judecării.

Ceea ce contestă recurentul pune în discuție modul în care F_____ F_ F____
F_____ și-a exercitat atribuțiile conferite prin Legea nr. 182/2000 și Legea nr. 311/2003 cu privire la bunurile donate, în condițiile în care recurentul a observat o încălcare a drepturilor comunei T_____, în raporturile cu respectiva instituție de cultură.

Dincolo de atribuțiile conferite de cele două acte normative Muzeului de Artă C _____, instanța de apel omite să rețină faptul că toate aceste operațiuni se fac cu acordul titularului dreptului de proprietate, astfel cum prevăd expres dispozițiile art. 16 alin. (2), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 182/2000, art. 34 alin. (2) și art. 57 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 182/2000.

Or, în cazul de față, instanța de apel a ignorat în mod flagrant faptul că M _____ de Artă din C _____ nu a făcut dovada existenței unui acord al proprietarului comunei T _____ de a declanșa procedura de clasare și nici de a scoate piesele colecției donate din incinta Muzeului de Artă din T _____, chiar și cu titlu de împrumut, în contextul în care, contrar celor susținute de F _____ F_ F _____ F _____, Legea nr. 182/2000 nu conține nicio normă juridică care să confere de plano un drept de administrare asupra operelor proprietate privată înscrise în patrimoniul cultural mobil. O astfel de interpretare este contrară principiului constituțional al garantării dreptului de proprietate.

În dezvoltarea motivului de recurs prevăzut de art. 304 pct. 9 din Codul de procedură civilă s-a arătat că decizia recurată este dată cu interpretarea și aplicarea greșită a dispozițiilor art. 829 și 969 din Codul civil, ale Legii nr. 182/2000, ale Legii nr. 311/2003, respectiv ale Legii nr. 215/2001.

Refuzul Curții de Apel C _____ de a conferi relevanță juridică dispozițiilor art. 829 din Codul civil și voinței donatorului, exprimată în mod neechivoc în cadrul contractului de donație, în sensul că: "Nerespectarea în total sau în parte a condițiilor prezentei donații, atrage după sine nulitatea actului, bunurile donate reintrând de drept și de fapt în patrimoniul subsemnatului donator sau al moștenitorilor săi legali, fără nici un fel de pretenție de nicio natură, din partea donatarului".

Ne regăsim, astfel, în ipoteza unui pact comisoriu impus de donator care determină o desființare a contractului de donație atâta vreme cât se constată o neexecutare culpabilă a obligațiilor contractuale și care nu permite instanței de judecată să aprecieze asupra gravității neexecutării sarcinilor.

Mai mult, dispozițiile art. 969 din vechiul Cod civil dispun în sensul următor: „Convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante. Ele se pot revoca prin consimțământul mutual sau din cauze autorizate de lege”, or actul de donație are putere de lege între contractanți, iar cauzele de revocare sunt indicate atât prin această convenție, cât și prin art. 829 din Codul civil. De altfel, instanța de casare a stabilit irevocabil că sancțiunea neîndeplinirii sarcinilor, impusă de donator, este lipsită de orice echivoc.

Toate aceste aspecte sunt mărturii ale nesocotirii voinței autorului reclamantului, ale neîndeplinirii scopului donației, ce determină incidența sancțiunii revocării acesteia prevăzute expres de donator prin contractul de donație și de dispozițiile art. 829 din Codul civil C____, teza I.

Se consideră că instanța de apel a făcut o confuzie gravă între noțiunile "patrimoniu", ca ansamblu de drepturi și obligații a comunei T____ (art.119 din Legea nr.215/2001) și "patrimoniu muzeal", în sensul art.8 din Legea nr. 311/2003, respectiv "patrimoniu cultural național", în sensul art.1 alin.(2) din Legea nr. 182/200, deși atât drepturile și obligațiile Muzeului de Artă C_____, cât și raporturile dintre instituțiile de cultură și proprietarii unor colecții publice sunt foarte clar delimitate prin respectivele acte normative și nu pot aduce atingere exercițiului dreptului de proprietate al comunei T____ asupra colecției de artă ce a făcut obiectul actului de donație.

Astfel, instanța de apel face abstracție de drepturile comunei T____, în calitate de proprietar al colecției de artă, în ceea ce privește desfășurarea procedurilor de

conservare/valorificare prin expunere publică, interpretând în mod greșit limitele și dimensiunea drepturilor conferite prin Legea nr. 311/2003 și Legea nr.182/2000 Muzeului de Artă C_____, în condițiile în care, potrivit Legii nr. 215/2001, între C_____ C_____ și Consiliul Județean C_____ (în subordinea căruia se află F_____ F_____ F_____) nu există raporturi de subordonare (art.6 alin.(2) din lege) și că C_____ C_____ dispune de bunurile proprietate publică sau privată în conformitate cu principiul autonomiei locale (art. 6 din lege), în contextul în care, reținând, în mod greșit, că M_____ din T_____ este o secție a Muzeului de Artă C_____, a concluzionat că această ultimă instituție de cultură poate acționa în calitate de "mandatar al proprietarului bunurilor culturale mobile în cauză", respectiv al proprietarului C_____ C_____, în declanșarea procedurii reglementate prin dispozițiile art. 11 din Legea nr.182/2000.

De asemenea, în mod greșit, cu încălcarea dispozițiilor deciziei de casare privind analiza altor aspecte invocate în recurs, Curtea de Apel reține lipsa capacității de folosință a Muzeului de Artă „D_____ și S_____ V_____”, de vreme ce din ansamblul probatoriului administrat rezultă că această entitate este chiar detentorul donației, iar actul de donație prevede că colecția de artă nu va ieși niciodată din patrimoniul comunei T_____, respectiv din M_____ „D_____ și S_____ V_____” T_____, astfel încât, cel puțin pentru opozabilitate, se impune ca M_____ de Artă T_____ să figureze în acest litigiu.

Or, soluționarea greșită a acestei excepții a fost antamată prin motivele de recurs, astfel încât orice apreciere contrară conduce la încălcarea principiului reformatio in pejus, întrucât se creează în situația rejudecării o situație nefavorabilă recurentului-reclamant.

Intimații-pârâți C_____ C_____, C_____ C_____, și M_____ „D_____ și S_____ V_____” T_____ au invocat excepția inadmisibilității recursului declarat împotriva încheierilor de ședință din 16.06.2015, 22.06.2015, 23.12.2015, 24.02.2016, 25.05.2016, pronunțate de Curtea de Apel C_____, cu motivarea

că acestea sunt încheieri premergătoare, care sunt absorbite în hotărârea dată asupra fondului, astfel că recursul se socotește și împotriva încheierilor premergătoare fără a fi necesară o mențiune specială.

22. Soluția instanței de recurs

Prin decizia civilă nr. 1706/7.11.2017 s-a respins excepția inadmisibilității recursului declarat împotriva încheierilor de ședință din datele de 16._____, 22.06.2015, 23.12.2015, 24.02.2016 și 25.05.2016 și, cu opinie majoritară, s-a admis recursul declarat împotriva deciziei civile nr. 80/C/2016 a Curții de Apel C_____, care a fost casată, și s-a dispus trimiterea cauzei spre rejudecare la aceeași instanță de apel.

23. Motivele de casare invocate de Înalta Curte

Cu privire la excepția inadmisibilității recursului declarat împotriva Încheierilor de ședință din 16.06.2015, 22.06.2015, 23.12.2015, 24.02.2016 și 25.05.2016, pronunțate de Curtea de Apel C_____:

Înalta Curte a constatat că prin încheierile de ședință din 16.06.2015, 22.06.2015, 23.12.2015, 24.02.2016 și 25.05.2016 pronunțate de Curtea de Apel C_____ au fost respinse probe și obiecțiunile la raportul de expertiză.

Aceste încheieri constituie încheieri premergătoare care, potrivit art. 316 coroborat cu art. 282 alin. (2) din Codul de procedură civilă, se atacă odată cu hotărârea pronunțată pe fond.

Cum și hotărârea pronunțată pe fond, decizia civilă nr. 80/C din 15 iunie 2016 a Curții de Apel C _____ – Secția I civilă, este supusă recursului, încheierile menționate pot fi atacate cu recurs.

Nu a fost primită susținerea intimaților-pârâți că este formală declararea recursului împotriva acestor încheieri deoarece ele se absorb în decizia de fond, întrucât ceea ce se atacă prin recursul împotriva acestor încheieri are în vedere considerentele încheierilor care motivează respingerea probelor și a obiecțiilor la expertiză, iar aceste considerente nu sunt reiterate în motivarea deciziei de fond, astfel că recursul împotriva acestor încheieri premergătoare nu poate fi privit ca inadmisibil.

Cu privire la recurs, în opinia majoritară s-au susținut următoarele aspecte:

- Prin decizia civilă nr.5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție au fost identificate în contractul de donație cu sarcini următoarele obligații continue în sarcina donatarului C _____ C _____: „colecția ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimoniul comunei T _____, colecția să fie expusă public în incinta unei clădiri amenajate expres de autoritățile locale ale comunei T _____, iar donatarul să asigure condițiile necesare conservării lucrărilor ce fac parte din colecția ce face obiectul donației, atât în ceea ce privește expunerea acestora, cât și în ceea ce privește întreținerea lor”.

În considerarea acestor sarcini instanța de recurs a dat îndrumarea de refacere a expertizei, de către un expert se specialitate conservare sau restaurare artă românească, expertiză ce urma să aibă următoarele obiective:

-”1) să se determine dacă toate lucrările ce au făcut obiectul contractului de donație sunt expuse publicului;

- 2) să se determine starea fizică a fiecăreia dintre cele 228 piese ale colecției de Artă Plastică ”D___ și S_____ V_____” (colecția), precum și dacă acestea au fost întreținute corespunzător și dacă le-au fost asigurate condițiile optime de păstrare, în raport de specificul fiecăreia;

- 3) să se stabilească dacă, în prezent, fiecare piesă a colecției este întreținută corespunzător și dacă sunt asigurate condițiile optime de păstrare și expunere a acestora;

- 4) să se determine dacă imobilul ce aparține comunei T_____ și în care funcționează m_____ prezintă o stare tehnică adecvată pentru păstrarea și expunerea în condiții optime a pieselor colecției, precum și dacă existența igrasiei în respectivul imobil afectează starea fizică a pieselor colecției;

- 5) să se determine dacă imobilul în care funcționează M_____ ”D___ și S_____ V_____” T_____ a suferit vreo renovare, iar în caz afirmativ să se precizeze data când au fost efectuate lucrările;

- 6) să se stabilească dacă în incinta Muzeului D___ și S_____ V_____ există dotări tehnice care să asigure conservarea corespunzătoare a pieselor colecției, inclusiv dacă există aparatura corespunzătoare pentru menținerea unui microclimat cu temperatură și umiditate controlate, precum și dacă piesele colecției sunt protejate cu rame și geamuri”.

S-a mai constată că expertiza efectuată de expert C_____ O_____ nu a respectat îndrumările instanței de recurs, în sensul că nu s-a determinat starea fizică a fiecăreia dintre cele 228 piese ale colecției de Artă Plastică ”D___ și S_____ V_____”, nu a stabilit în mod științific dacă acestea au fost întreținute corespunzător și dacă le-au fost asigurate condițiile optime de păstrare, în raport de

specificul fiecăreia și dacă, în prezent, fiecare piesă a colecției este întreținută corespunzător și sunt asigurate condițiile optime de păstrare și expunere a acestora.

Deși prima expertiză efectuată de experta M _____ D _____ a fost considerată necorespunzătoare, întrucât a realizat o vizualizare generală și superficială a tablourilor, nici expertiza efectuată de expert C _____ O _____ nu a convins, fiind lipsită de o argumentare științifică, întrucât, deși expertul a vizualizat fiecare piesă în parte, vizualizarea s-a realizat „cu ochiul liber”, cu excepția a două tablouri care au fost date jos de pe perete și observate atent, constatându-se degradarea lor și, în urma încuviințării obiecțiunilor la raportul de expertiză, a încă 19 tablouri care au fost scoase din ramă și trecute prin filtrul UV, ocazie cu care s-a constatat că 3 dintre acestea se află în stare de degradare și necesită restaurare, iar un alt tablou necesită o conservare curativă, datorată tot degradării, astfel cum rezultă din definiția acestui tip de conservare.

Cu toate că s-a solicitat părților și expertului să indice care este metodologia după care se verifică modul de conservare a lucrărilor, nu a fost indicate norme metodologice sau uzanțe care reglementează modalitatea de realizare a expertizei de conservare-restaurare, iar experta C _____ O _____ a răspuns instanței de recurs că de 23 de ani efectuează expertize prin vizualizarea tablourilor cu ochiul liber în lumină directă și laterală, folosind când este cazul o lupă.

Înalta Curte a constatat că, deși nu au fost adoptate, în temeiul art. 90 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 182/2000, normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate sau aflate în colecții publice, evaluarea corectă a colecției nu se poate realiza cu ochiul liber, ci în modalitatea scoaterii din ramă și a verificării cu lampa UV a fiecărui tablou, procedeu de expertizare care a fost utilizat de expertă pentru a răspunde la obiecțiunile vizând 19 dintre tablouri și care s-a dovedit edificator de vreme ce, prin aplicarea sa, s-a constatat că 4 dintre cele 19 tablouri se află în stare de degradare și necesită restaurare, constatare care

demonstrează fără putere de tăgadă că evaluarea tablourilor cu ochiul liber este lipsită de acuratețe și duce la concluzii greșite.

Temerea exprimată de intimatul F _____ F_ F ___ F _____ cu privire la riscul degradării tablourilor la momentul în care vor fi scoase din ramă este contrazisă de susținerea constantă a acestei părți și de concluziile expertului său parte că toate lucrările colecției se află în stare bună și foarte bună. O astfel de temere, venită chiar din partea Muzeului de Artă C _____, creează confuzie, care justifică cu atât mai mult nevoia stabilirii stării reale a tablourilor prin analizarea lor cu ajutorul unor mijloacele a căror acuratețe nu este contestată.

Scoaterea din ramă a tablourilor nu nesocotește voința donatorului ca tablourile să fie păstrate în ramă cu geam, întrucât această modalitate de păstrare nu exclude posibilitatea scoaterii din ramă a tablourilor în scopul expertizării lor, operațiune care, pentru întreținerea corespunzătoare a colecției, ar trebui să aibă caracter periodic, dar și caracter obligatoriu în cazul bunurilor clasate, astfel cum se specifică în art. 57 alin. (1) lit. a) al Legii nr. 182/2000. S-a amintit și faptul că, potrivit art. 16 alin. (1) din Legea nr. 182/2000, proprietarii bunurilor culturale mobile și deținătorii cu orice titlu ai acestor bunuri au obligația de a permite examinarea bunurilor de către experți.

De altfel, încă de la momentul donației însuși donatorul a acceptat supunerea pieselor colecției oricărei operațiuni necesare pentru ca operele să reziste în timp, atunci când a menționat următoarele: „Colecția să fie expusă public în clădirea amenajată de Sfatul Popular, în condiții bune spre a nu fi supusă la intemperii și avarii, deoarece știința muzeologiei a ajuns să creeze condițiuni în care operele de artă să reziste secolelor”. Astfel fiind, nu se poate susține cu temei că scoatere din ramă a tablourilor în scopul expertizării ar încălca voința donatorului.

În cadrul expunerii publice, obligația de întreținere a tablourilor presupune atât asigurarea integrității și securității, cât și conservarea și restaurarea bunurilor.

Contrar susținerilor reprezentantului Muzeului de Artă C _____, astfel cum s-a stabilit cu putere de lucru judecat și cum legea prevede în cazul operelor clasate, donatarului îi revine nu doar obligația de întreținere a lucrărilor, ci și de restaurare a acestora, aspect care trebuie a fi verificat cu ajutorul fișelor de conservare-restaurare.

Altfel, obligația de „reabilitare”, adică de restaurare, existentă în sarcina donatarului a fost recunoscută în decizia de casare nr. 5068/7.10.2010 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, care a finalizat primul ciclu procesual, și reiterată, ca urmare a aplicării puterii de lucru judecat, în cuprinsul deciziei civile nr. 5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, unde s-a menționat că: „Obligația de a menține colecția într-o stare corespunzătoare, în vederea expunerii sale publicului, implică o _____ lucrări de conservare și reabilitare a acestor opere de artă supuse degradării”.

De remarcat că, în cazul bunurilor clasate care aparțin patrimoniului cultural național mobil, obligația proprietarilor de restaurare a bunurilor este prevăzută expres în lege (spre pildă în art. 23 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil și în art. 11 alin.1 lit. a) din Legea muzeelor și a colecțiilor publice nr. 311/2003).

Din perspectiva existenței în sarcina donatarului atât a unei obligații de conservare, cât și a uneia de restaurare, verificarea menținerii colecției în bună stare necesită evaluarea stării fiecărei lucrări la momentul de față printr-o cercetare minuțioasă realizată după scoaterea din ramă a tablourilor și vizualizarea lor sub lumină UV, coroborată cu studierea fișelor de conservare-restaurare în cuprinsul cărora este menționat istoricul fiecărei piese. Numai astfel pot fi determinate cauzele

deteriorărilor survenite, momentul și modul de remediere a lor, deci îndeplinirea obligației de restaurare.

O atare analiză nu s-a realizat în nici una dintre expertizele efectuate în cauză deoarece fișele de conservare-restaurare au fost depuse la dosar numai în fază procesuală a recursului, motiv pentru care Înalta Curte a considerat că nu s-a intrat în cercetarea fondului de vreme ce nu s-a stabilit cu acuratețe starea actuală a pieselor colecției pentru a se putea concluziona asupra îndeplinirii de donatar a sarcinii de asigurare a condițiilor necesare conservării lucrărilor.

Pentru aceste considerente Înalta Curte prin opinia majoritară s-a considerat că instanța de apel, încălcând îndrumările date în recurs, nu a verificat temeinic modul în care a fost îndeplinită de către donatar sarcina referitoare la asigurarea condițiilor necesare întreținerii în bune condiții a lucrărilor în ceea ce privește conservarea și restaurarea lor, ceea ce atrage incidența motivului de casare prevăzut de art. 304 pct. 5 din Codul de procedură civilă.

S-au apreciat ca fiind fondate criticile care susțin că s-au încălcat îndrumările deciziei civile nr. 5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, neintrându-se în cercetarea fondului, întrucât nu s-a permis analiza detaliată și completă a fiecărei lucrări prin scoaterea din ramă și coroborarea stării astfel constatate cu fișele de conservare/restaurare, pe care F _____ F_ F ___ F _____ nu le-a depus la dosar.

În ceea ce privește cel de-al doilea argument adus de recurent în susținerea motivului de casare prevăzut de art. 304 pct. 5 din Codul de procedură civilă, respectiv neverificarea îndeplinirii sarcinilor în mod continuu, din 1960 până la momentul efectuării expertizei, Înalta Curte a constatat că, deși este evident că starea actuală a operelor reflectă modul în care operele au fost conservate de-a lungul timpului, starea actuală a operelor de artă fiind consecința condițiilor în care

au fost expuse și întreținute, nu se impune o analiză a stării lucrărilor în diferite momente din intervalul menționat, având în vedere argumentele, intrate în puterea lucrului judecat, pe care instanța le-a expus în primul ciclu procesual.

Astfel, soluționând irevocabil aspectul prescripției dreptului de a solicita revocarea donației, instanța de recurs a menținut hotărârea instanței de apel care, în decizia civilă nr. 289/C/09.12.2009, a statuat că reclamantul a formulat acțiunea de revocare a donației în termenul legal de prescripție, raportat la ultima reamenajare din anul 2007, întrucât pentru perioada ce s-a scurs între majoratul reclamantului și anul ultimei reamenajări, 2007, reclamantul nu a fost interesat de gestionarea colecției și nici nu mai poate invoca aspecte ce țin de neexecutarea sarcinilor donației; în schimb, pentru starea colecției intervenită după ultima reamenajare, reclamantul este în termenul legal de prescripție și poate cere revocarea donației, revenindu-i instanței de judecată competența exclusivă de a aprecia dacă există vreo cauză de neexecutare a sarcinii și, eventual, dacă gravitatea acestei neexecutări determină revocarea donației.

Astfel fiind, au intrat sub puterea de lucru judecat considerentele care susțin soluția de respingere a excepției prescripției, referitoare la posibilitatea de a cere revocarea donației doar pentru neexecutarea sarcinilor în perioada ulterioară anului 2007 și cele referitoare la competența exclusivă a instanței de a aprecia dacă există vreo cauză de neexecutare a sarcinii și, eventual, dacă gravitatea acestei neexecutări determină revocarea donației.

S-a apreciat ca fiind nefondate susținerile recurentului expuse în cuprinsul motivelor de recurs prevăzute de art. 304 pct. 5 și 9 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora au fost depășite limitele voinței donatorului și încălcate prevederile art. 829 din Codul civil, deoarece nerespectarea în tot sau în parte a condițiilor donației ar atrage nulitatea actului de donație, donatorul stipulând astfel un pact comisoriu care nu permite instanței să aprecieze asupra gravității neexecutării sarcinilor.

Înalta Curte a observat că, deși instanța de recurs din al doilea ciclu procesual a statuat că răspunderea pentru respectarea obligațiilor fixate prin actul de donație privea fiecare piesă a colecției, iar nu colecția în ansamblul său, această apreciere nu vine în contradicție cu dezlegările irevocabile din primul ciclu procesual, întrucât modalitatea în care au fost respectate sarcinile impuse prin contractul de donație este analizată exclusiv de către instanță și, deși vizează fiecare exponat în parte, gravitatea neexecutării sarcinii, ca și cauză de nulitate a contractului de donație cu sarcini, se va aprecia prin raportare la toate piesele colecției, iar nu a unei singure piese, așa cum consideră recurentul.

Sunt fondate și criticile referitoare la obligația impusă donatarului de a expune public colecția în incinta unei clădiri amenajate de autoritățile locale ale comunei T_____, iar exponatele să fie expuse corespunzător.

Recurentul, în motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 7 din Codul de procedură civilă, a susținut că instanța de apel nu a analizat starea de degradare în care se afla sediul Muzeului "D____ și S_____ V_____" T_____ în anul 2008 și nefuncționarea tuturor aparatelor de menținere a umidității, dovedită prin procesul-verbal nr. 18.06.2008 întocmit de executorul judecătoresc, și nici contradicția dintre considerentele și concluziile raportului de expertiză întocmit de expert C_____ O_____, în sensul că, deși concluzionează că piesele colecției se află în bună stare, atunci când enumeră starea fiecărei lucrări, menționează numeroase aspecte ce denotă starea de degradare.

Înalta Curte a observat că, într-adevăr, în descrierea exponatelor, experta O_____ C_____ observă degradări la multe exponate (68 din cele 228 de piese), însă apreciază că acestea nu sunt importante.

De asemenea, instanța de apel, preluând constatările din expertiza efectuată în apel după casare, deși observă că nu este respectată obligația legală de amplasare a exponatelor la distanță de sursele de căldură, deasupra caloriferelor, reține că sunt montate sisteme de protecție special confecționate dintr-o scândură de lemn căptușită pe dedesubt cu polistiren, care dirijează fluxul de căldură spre interiorul camerei, iar expunerea lucrărilor și în camerele în care există țevi de apă pe perete a fost justificată de necesitatea expunerii în totalitate a colecției.

Considerând că riscul producerii pericolului invocat de reclamant este minim în condițiile în care m_____ este permanent monitorizat, iar piesele sunt protejate cu geam, instanța de apel concluzionează că modalitatea de expunere a lucrărilor de pictură față de instalația termică și rețeaua de apă din clădire nu demonstrează prin ea însăși o stare de ignorare a obligațiilor asumate prin contractul de donație, cu atât mai mult cu cât probatoriile analizate în precedent demonstrează în mod neechivoc preocuparea constantă a donatarului de a asigura întreținerea și expunerea colecției de artă donate prin contractul încheiat cu autorul reclamantului în cele mai bune condiții, precum și conformitatea condițiilor astfel create cu exigențele Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale aprobate prin H.G. nr.1546/2003.

Înalta Curte a apreciat că motivarea instanței de apel este insuficientă, fără raportare la probele relevante sau la exigențele legale invocate și, prin aceasta neconvingătoare, întrucât acceptă soluții tehnice care vin în contradicție cu standardelor impuse de art. 4 lit. h) și g) din Normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale aprobate prin HG nr.1546/2003, în materie de securitate a bunurilor expuse, afectată tocmai prin amplasarea instalațiilor de stingere a incendiilor deasupra locului de expunere a operelor și de art.6 lit. b) din același act normativ, care interzice plasarea obiectelor în imediata apropiere a caloriferelor.

Pentru aceste motive, Înalta Curte a apreciat că este necesar ca, în expertiza ce se va efectua, să se răspundă tuturor obiectivelor stabilite prin decizia civilă nr.

5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție prin referire expresă și motivată la exigențele impuse de lege, cu precizarea textului legal avut în vedere.

În decizia civilă nr. 5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a reținut că „nu are, de asemenea, relevanță în ceea ce privește dezlegarea raportului juridic litigios, contravaloarea cheltuielilor suportate de entitățile deținătoare (cuantumul acestora), ci dacă dotările ori lucrările efectuate sunt de natură să asigure condițiile corespunzătoare păstrării și expunerii colecției”.

Or, pentru a se verifica dacă dotările ori lucrările efectuate pot să asigure condițiile corespunzătoare păstrării și expunerii colecției, trebuie să se facă dovada alocării de fonduri pentru asigurarea stabilității microclimatului în cadrul Muzeului de Artă T____, cerință menționată în art. 4 lit. b) din H.G. nr.1546/2003.

Cu toate acestea, instanța de apel nu s-a preocupat să analizeze în concret dacă sunt funcționale pe termen lung dotările ori lucrările efectuate pentru asigurarea condițiilor corespunzătoare păstrării și expunerii colecției, inclusiv sub aspectul alocării de fonduri pentru încălzire și electricitate, necesare menținerii climatului optim pentru expunerea lucrărilor, motiv pentru care proba cu înscrisuri a fost încuviințată în recurs, probă pe care F____ F_ F__ F_____ nu a înțeles să o administreze.

Luând în considerare modalitatea de expertizare, coroborată cu lipsa de preocupare a instanței de apel de a motiva în mod convingător îndeplinirea condițiilor referitoare la modul de expunere, microclimatul și siguranța exponatelor împotriva inundației și expunerii excesive la sursele de căldură în incinta Muzeului ”D___ și S_____ V_____” T____, Înalta Curte a apreciat că nu s-a realizat o cercetare completă a fondului cauzei sub aspectul îndeplinirii acestei obligații, ceea ce atrage casarea deciziei și rejudecarea cauzei și sub acest aspect, prin refacerea raportului de expertiză de către un expert specializat în conservare și restaurare artă

românească, care să răspundă aceluiași obiective pe care instanța de recurs le-a stabilit în decizia civilă nr. 5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Analizând criticile referitoare la celelalte două sarcini impuse prin contractul de donație, invocate în cadrul motivelor de modificare prevăzute de art. 304 pct. 7, 8 și 9 din Codul de procedură civilă, Înalta Curte a constatat următoarele:

În ceea ce privește sarcina ca elementele componente ale colecției ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimoniul comunei T _____, recurentul a invocat:

- în argumentarea art. 304 pct. 7 din Codul de procedură civilă, faptul că nu a fost motivată respingerea probelor care dovedesc ieșirea colecției din patrimoniul comunei T _____, nu s-a motivat comportamentul Muzeului de Artă C _____, materializat în acte și fapte specifice unui proprietar, nu s-a făcut referire la probatoriul administrat în favoarea reclamantului care dovedește că, în perioada renovării Muzeului de Artă din T _____, lucrările au fost ținute în depozitul Muzeului de Artă din C _____ și a altor probe care dovedesc că, în anul 2007, 100 de piese erau expuse la M _____ de Artă din C _____;

- în argumentarea art. 304 pct. 8 din Codul de procedură civilă, faptul că s-a făcut o interpretare restrictivă a actului de donație în sensul că interdicția pe care donatorul a impus-o cu privire la imposibilitatea ieșirii colecției din patrimoniul donatarului se referă doar la dreptul de proprietate, nu și la expunerea repetată a lucrărilor în expoziții organizate în alte zone teritoriale, deși exprimarea donatorului „sub nici o formă” și statuarea cu putere de lucru judecat a instanței de recurs din cel de-al doilea ciclu procesual privind rolul donației de a contribui la sănătatea spirituală, cultural-educativă a membrilor comunității locale denotă intenția donatorului de a interzice și transmiterea posesiei sau detenției în întreg sau în parte către terți.

Aceste critici Înalta Curte le-a apreciat ca nefondate, întrucât interpretarea sintagmei „colecția ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimoniul comunei T _____” nu se poate face decât în sensul unei interdicții de înstrăinare a oricărui bun aparținând colecției, interdicție care vizează strict dreptul de dispoziție, întrucât numai prin exercitarea acestui dezmembrământ al dreptului de proprietate se poate vorbi despre o ieșire din patrimoniu.

Or, de vreme ce exercitarea celorlalte dezmembrăminte ale dreptului de proprietate (posesia și folosința) nu produc ieșirea bunului din patrimoniu, înseamnă că voința donatorului nu se referă și la interdicția de a da bunuri ale colecției spre folosință sau în posesie altor persoane.

Această interpretare este impusă și de natura bunurilor ce fac obiectul donației, bunuri care aparțin patrimoniul cultural național mobil și _____ nr. 182/2000, care în art. 34 permite împrumutarea bunurilor culturale mobile clasate pentru organizarea unor expoziții sau realizarea unor proiecte culturale.

Prin urmare, în absența dovedirii existenței unor acte translativ de proprietate și, de vreme ce este permisă utilizarea unor opere ale colecției pentru organizarea unor expoziții, nu poate fi primită susținerea recurentului privind interpretarea greșită a actului juridic dedus judecății, în sensul că s-ar fi schimbat înțelesul lămurit și vădit neîndoielnic al acestuia și nici cea potrivit căreia hotărârea nu ar fi motivată sub aspectul celor invocate de recurent.

Recurentul a criticat și modul în care F _____ F_ F ___ F _____ și-a exercitat atribuțiile conferite de legile speciale, prin asumarea calității de proprietar a unei părți a colecției, fără a avea acordul proprietarului, ceea ce ar dovedi faptul că, de fapt, colecția s-ar afla în proprietatea Muzeului de Artă C _____.

Pentru considerentele expuse anterior, Înalta Curte a constatat că transferul dreptului de proprietate nu se poate prezuma, ci trebuie dovedit prin acte translativ de proprietate, astfel că nu se poate susține cu temei că folosirea unor bunuri aparținând colecției de către F_____ F_ F___ F_____ dovedește scoaterea bunurilor din patrimoniul comunei T_____.

Colecția „D___ și S_____ V_____” este o colecție de artă care a intrat în proprietatea comunei T_____ printr-un act de donație, aceste bunuri aflându-se în prezent în patrimoniul unității administrativ-teritoriale. Însă, datorită caracterului lor special, de bunuri cu semnificație artistică: pictură, sculptură, grafică, sunt bunuri care, potrivit art. 3 alin. (2) pct. 2 lit. a) al Legii nr. 182/2000, aparțin patrimoniului cultural național mobil, intrând sub incidența Legii nr. 182/2000 și, potrivit art. 2 al acestei legi, sunt supuse protejării printr-un ansamblu de măsuri având caracter științific, juridic, administrativ, financiar și tehnic, luate prin intermediul muzeelor, ca instituții specializate.

Colecția de artă ”D___ și S_____ V_____” este găzduită în incinta Muzeului ”D___ și S_____ V_____” T_____ care, astfel cum rezultă din Hotărârea nr. 15/4 02 2008, Hotărârea nr. 13/7.02.2007 și Hotărârea nr. 29/31 01 2006 de aprobare a organigramei Muzeului de Artă C_____, face parte din secția Muzeu-teritoriu, fiind subordonat Muzeului de Artă C_____, neavând personalitate juridică și, după cum rezultă din statul de funcții, nici organe proprii de conducere.

Întrucât prin modul de organizare menționat M_____ ”D___ și S_____ V_____” T_____ este o secție a Muzeului de Artă C_____, este nefondată susținerea recurentului că M_____ ”D___ și S_____ V_____” T_____ nu constituie o secție a Muzeului de Artă C_____ și, din acest considerent, F_____ F_ F___ F_____ nu poate acționa ca mandatar al acestuia în procedura de clasare a bunurilor. Devine astfel lipsită de relevanță o eventuală subordonare a Muzeului de Artă C_____ față de Consiliul Județean C_____ sau autonomia locală a

Comunei T_____ în raport cu Consiliul Județean, în temeiul art. 6 al Legii nr. 215/2001.

Subordonarea Muzeului "D___ și S_____ V_____" T_____ față de F_____ F_ F___ F_____ determină incidența art. 2 alin. (5) al Legii nr. 182/2000, potrivit căruia protejarea colecției găzduite de M_____ "D___ și S_____ V_____" T_____, cu toate operațiunile pe care le implică, se realizează prin F_____ F_ F___ F_____.

Astfel fiind, apare ca nefondată susținerea recurentului că acest muzeu nu are de plano un drept de administrare asupra colecției în litigiu.

Mai mult, conform art. 57 lit. f) al Legii nr. 182/2000, F_____ F_ F___ F_____, ca instituție specializată care asigură protejarea patrimoniului cultural național mobil, are obligația de a asigura controlul periodic al stării conservare și de securitate a bunurilor culturale mobile clasate, motiv pentru care anumite operațiuni nu necesită acordul proprietarului, mai ales cele care vizează bunurile clasate.

Însă, în cauză, îndeplinirea sarcinilor privind colecția "D___ și S_____ V_____" a fost analizată diferențiat, după cum bunurile colecției sunt clasate (cele care, potrivit art. 10 al Legii nr. 182/2000, fac parte din categoriile patrimoniului cultural național mobil: tezaur și fond) sau nu sunt clasate.

De aceea urmează ca, în rejudecare, să se analizeze dacă F_____ F_ F___ F_____ a acționat cu încălcarea prevederilor legale care prevăd cerința acordului proprietarului, în raport de regimul juridic distinct pe care îl au bunurile clasate prin raportare la bunurile care nu fac parte din această categorie.

În ceea ce privește imposibilitatea Muzeului "D___ și S_____ V_____" T_____ de a fi parte în proces, întrucât nu are capacitate de folosință, deci nici de exercițiu, Înalta Curte a observat că acest aspect a fost dezlegat de către prima instanță în primul ciclu procesual și a intrat sub puterea de lucru judecat întrucât, cu privire la acest aspect, nu a fost formulat apel.

În contextul menționat, este greșită motivarea primei instanțe din al doilea ciclu procesual, care a reanalizat acest aspect pe motiv că desființarea sentinței a fost totală. Chiar dacă a nesocotit puterea lucrului judecat, în rejudecare, instanța din primul ciclu procesual a preluat identic argumentele avute în vedere în soluționarea acestei excepții.

Astfel, aspectul referitor la lipsa capacității de folosință a Muzeului "D___ și S_____ V_____" T_____ a fost analizată cu putere de lucru judecat în prezenta cauză, motiv pentru care nu mai putea fi reiterată în al doilea ciclu procesual, motiv pentru care sunt nefondate criticile referitoare la încălcarea art. 315 din Codul de procedură civilă sub aspectul neanalizării în al doilea ciclu procesual a acestei excepții, cu toate că fusese antamată ca motiv de recurs și care, în opinia recurentului, trebuia respinsă întrucât Muzeului "D___ și S_____ V_____" T_____ ar fi trebuit citat în cauză cel puțin pentru opozabilitate.

În opinia minoritară s-a considerat că recursul este nefondat, raportat la criticile invocate, prevăzute de art.304 pct.5, 8 și 9 Cod procedură civilă, pentru următoarele considerente:

Critica invocată prin primul motiv de recurs, în baza art.304 pct.5 Cod procedură civilă, nu poate fi primită.

Contrar susținerilor recurentului, instanța de apel a respectat obligația privind completarea probatoriului, obligație fixată prin decizia de casare nr.5519/27.11.2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția I civilă, prin raportare la dispozițiile art.315 alin.1 și 3 Cod procedură civilă.

În cadrul acestui motiv, recurentul a invocat încălcarea formelor de procedură prevăzute sub sancțiunea nulității de art.105 alin.2 Cod procedură civilă, susținând că nu s-a încuviințat depunerea la dosar a fișelor de conservare pentru fiecare piesă, s-a efectuat expertiza de specialitate fără scoaterea din ramă a tablourilor și nu s-a verificat în mod real modul în care donatarul și-a îndeplinit în mod continuu sarcinile începând cu anul 1990 și până la momentul efectuării expertizei.

În acest context, recurentul a susținut că instanța de apel, fără a respecta dispozițiile deciziei de casare, nu a efectuat o analiză detaliată și complexă prin raportare la evoluția în timp, pretinzând că raportul de expertiză contestat este rezultatul unei lucrări de specialitate desfășurate în dezacord cu îndrumările instanței de recurs prin omologarea căruia s-au nesocotit dispozițiile instanței de casare și voința donatorului.

Decizia de casare a reținut că tribunalul, ca primă instanță de trimitere, a dispus suplimentarea probațiunii, prin administrarea probei cu expertiză tehnică, obiectivele expertizei, astfel cum au fost stabilite, fiind de natură să lămurească în raport de elementele de fapt ale cauzei, aspectele litigioase deduse judecății.

Instanța de casare a dispus, astfel, asupra necesității administrării probei cu refacerea ori completarea expertizei de specialitate conform celor dispuse la data încuviințării lucrării, prin încheierea din 29.03.2011, de către un expert de specialitate conservare/restaurare artă românească.

Învestită cu rejudecarea apelului declarat de reclamantul B____ B____, Curtea de Apel C_____, a dispus efectuarea expertizei de către expertul O____ C_____, cu respectarea limitelor stabilite prin decizia de casare. Această lucrare a fost suplimentată cu completarea concluziilor în ceea ce privește un număr de 19 lucrări ale colecției de artă plastică, indicate în raportul expertului A____ A____, în modalitatea scoaterii lucrărilor din ramă.

La solicitarea reclamantului-apelant, instanța a dispus expertiza biologică a lucrării „P_____” de A_____ P_____, justificată prin raportare la sarcina actului de donație impusă donatarului ca „lucrările de artă să fie expuse în condiții bune, spre a nu fi supuse la intemperii și avarii, deoarece știința muzeologiei a ajuns să creeze condiții în care operele de artă să reziste secolelor.”

Expertul O____ C_____, expert conservator Patrimoniu Cultural Mobil, atestat de Ministerul Culturii și Cultelor a efectuat lucrarea de specialitate în condițiile stabilite prin decizia de casare, printre care nu există și obligația scoaterii din ramă a tuturor tablourilor, expertul-parte A____ A____ indicând doar pentru 19 lucrări expertizarea prin scoaterea din ramă.

Concluziile expertului O____ C_____ se coroborează cu raportul de expertiză-expert D____ E____ M____ și cu cele ale raportului privind constatarea condițiilor de conservare a bunurilor culturale expuse la M____ de Artă „D____ și Sevastia V_____” din T____, din 20.03.2015, întocmit de comisia numită de Ministerul Culturii.

Același expert, O____ C_____, în urma analizei celor 19 lucrări în modalitatea scoaterii din ramă, a descris detaliat starea de conservare a acestora, cu concluzia că lucrările nu au o stare necorespunzătoare.

Expertiza biologică a tabloului „P_____” de A_____ Padină, a stabilit că starea de conservare a picturii este bună și nu se impune restaurarea.

La solicitarea instanței de recurs, expertul O_____ C_____ a comunicat la 6.10.2017 aspectele privind metodologia folosită pentru determinarea stării fizice a fiecărui obiect și a condițiilor de păstrare, conform procedurilor standard folosite în conservarea preventivă.

Expertul a precizat că pentru realizarea expertizei nu a fost necesară în mod obligatoriu verificarea fișei de conservare/restaurare a fiecărui obiect, întrucât la momentul examinării lucrărilor, conform obiectivelor stabilite de Tribunalul C_____, s-a constatat că acestea prezentau o stare de conservare și etalare corespunzătoare.

Prin urmare, în condițiile în care recurentul nu a putut invoca încălcarea vreunei norme legale vizând metodologia utilizată de expert cu ocazia efectuării expertizei și nici nu a existat vreo indicație obligatorie a instanței de casare, cuprinsă în decizia nr.5519/27.11.2013, de a se scoate toate tablourile din ramă în vederea examinării prin metode specifice, nu se poate reține că s-ar fi încălcat dreptul la apărare al recurentului, față de ignorarea obligației privind completa cercetare a cauzei.

De altfel, expertul-parte al reclamantului, A_____ A_____, nu a contestat împrejurarea că au fost examinate toate lucrările de artă, obiect cu obiect, la solicitarea sa expresă fiind examinate prin scoaterea din ramă un număr de 19 tablouri.

În consecință, atâta timp cât nu s-au încălcat dispozițiile legale în materie, respectiv art.4 din Normele Naționale de Conservare în vigoare, Hotărârea

nr.1546/18.12.2003 pentru arătarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate și art. III din O.U.G. nr.16/2003 pentru modificarea și completarea Legii nr.182/2000 pentru protejarea patrimoniului cultural național mobil, nu există un temei legal care să impună refacerea expertizei conform solicitărilor reclamantului-recurent.

În consecință, nu se impunea casarea deciziei recurate, nefiind incident motivul de recurs prevăzut de art.304 pct.5 Cod procedură civilă.

În ceea ce privește cel de-al doilea argument adus de recurent în susținerea motivului de casare prevăzut de art.304 pct.5 Cod procedură civilă, respectiv neverificarea îndeplinirii sarcinilor în mod continuu, din 1960 până la momentul efectuării expertizei, autorul opiniei separate s-a raliat motivării soluției majoritare, în sensul că nu se impune o analiză a stării lucrărilor în diferite momente din intervalul menționat, având în vedere argumentele intrate în puterea lucrului judecat, expuse în primul ciclu procesual.

Sub aspectul prescripției dreptului de a solicita revocarea donației, instanța de recurs a menținut hotărârea instanței de apel care, în decizia civilă nr.289/C/9.12.2009, a statuat că reclamantul a formulat acțiunea în revocarea donației în termenul legal de prescripție, raportat la ultima reamenajare din anul 2007.

Considerentele ce susțin soluția de respingere a excepției prescripției, referitoare la posibilitatea de a cere revocarea donației doar pentru neexecutarea sarcinilor ulterioară anului 2007 au intrat în puterea lucrului judecat, astfel că nu pot fi primite nici criticile recurentului, întemeiate pe dispozițiile art.304 pct.5 și 9 Cod procedură civilă, potrivit cărora au fost depășite limitele voinței donatorului și au fost încălcate prevederile art.829 Cod civil.

Autorul opiniei separate consideră ca fiind nefondate și criticile vizând obligația impusă donatorului de a expune public colecția în incinta unei clădiri amenajate de autoritățile locale din C _____ C _____, iar lucrările să fie expuse corespunzător.

Obligația de întreținere a colecției cuprinde și necesitatea asigurării unui spațiu care să corespundă parametrilor și cerințelor necesare expunerii unei colecții de artă.

Raportul de expertiză efectuat în cauză a concluzionat, în acest sens, că microclimatul din spațiul muzeului este conform cu studiile de conservare ale ICOM, astfel că M _____ T _____ asigură condiții optime pentru păstrarea și expunerea operelor de artă, clădirea fiind integral renovată în anul 2007.

Prin expertiza efectuată în rejudecarea apelului de expertul O _____ C _____ s-a constatat că încăperile muzeului sunt salubre, pereții sunt zugrăviți, curați, iar pardoseala este ușor de curățat, fiind din gresie antiderapantă și că în perioada expertizării valorile temperaturii și ale umidității relative s-au încadrat în parametrii menționați, izolare termică și aparatura de umidificare și dezumidificare putând asigura un microclimat stabil.

S-a constatat că spațiul în care se regăsește colecția îndeplinește condiții optime de păstrare și valorificare expozițională a operelor de artă, starea corespunzătoare a clădirii și existența dotărilor necesare nefiind infirmate în mod expres de nicio altă probă și nici de concluziile expertului parte al reclamantului.

Prin urmare, nici în ceea ce privește aspecte menționate, reținute de instanța de apel, nu există niciun temei pentru casarea deciziei recurate, cu atât mai mult cu cât casarea cu trimitere a fost motivată de suplimentarea/refacerea lucrării de specialitate, cu obiectivele stabilite prin încheierea din 29.03.2011 a Tribunalului

C _____ de către un expert de specialitate conservare/restaurare artă românească, probă deja administrată, recursul fiind nedevolutiv, prin urmare nefiind de natură să provoace rejudecarea în fond a pricinii.

Celelalte critici întemeiate pe motivele prevăzute de art.304 pct.7, 8 și 9 Cod procedură civilă, referitoare la sarcina donației ca bunurile ce alcătuiesc colecția să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimoniul comunei T _____, sunt nefondate, în acest sens autorul opiniei separate raliindu-se opiniei majoritare.

AL PATRULEA CICLU PROCESUAL

24. Alte aspecte procedurale

24.1 Cauza a fost inițial reînregistrată pe rolul Curții de Apel C _____ sub nr. _____, iar prin Încheierea din data de 21.02.2018 această instanță a dispus scoaterea apelului de pe rol și înaintarea lui Curții de Apel G _____, având în vedere că prin Încheierea nr.522/20.02.2018 Înalta Curte a dispus strămutarea.

24.2 În faza de judecată de pe rolul Curții de Apel G _____, prin Încheierea din data de 10.09.2018 au fost încuviințate probele cu acte și expertiză tehnică în specialitatea ”conservare și restaurare artă românească”, așa cum s-a stabilit și prin decizia de casare, respingându-se ca inutilă proba cu interogatoriul apelantului-reclamant și cererea acestuia de a se sista procedura de restaurare a pieselor din Colecția... până la finalizarea expertizei tehnice. Cu privire la solicitarea de a se determina starea tehnică a imobilului-muzeu și dacă acesta este apt să asigure vernisarea și conservarea Colecției..., Curtea a solicitat aceste lămuriri experților desemnați pentru întocmirea raportului de expertiză menționat anterior.

Respingerea solicitării privind sistarea restaurărilor s-a impus tocmai pentru asigurarea și pe timpul procesului, dacă se impune, a unei corespunzătoare prezervare a operelor de artă, conservarea impunându-se ori de câte ori o operă de artă este în pericol de a se degrada, nedepinzând de promovarea unui proces de sancționare a unui act juridic civil, cu atât mai mult cu cât până la revocarea donației proprietarul trebuie să-și exercite toate atributele dreptului de proprietate, inclusiv conservarea substanței dreptului său de proprietate prin evitarea distrugerii.

Trebuie să menționăm că specialitatea ”conservare și restaurare artă românească” a pus Curtea în imposibilitate de a identifica timp de aproximativ 15 termene de judecată experți în artă cu această specialitate, care să poată întocmi expertiza sau cărora să nu li se admită cererile de abținere/recuzare.

De asemenea, judecarea cauzei a fost suspendată de drept, în baza art. 42 alin. 6 din Decretul nr. 195/16.03.2020 al Președintelui României, privind instituirea stării de urgență, și art. 63 alin. 11 din Anexa 1 a Decretului nr. 240/14.04.2020 a Președintelui României, privind prelungirea stării de urgență.

24.3 Așa cum rezultă din procesul-verbal întocmit la data de 11.02.2020 de către doamna expert C ____ A _____ (filele 171-173 vol. II dosar Curtea de Apel G ____ – CA G ____) expertizarea s-a făcut tuturor obiectelor din Colecție..., cu scoaterea lucrărilor din rame, folosindu-se mănuși din bumbac, iar lucrările au fost fotografiate și analizate cu un microscop portabil cu lumină UV, atunci când toți experții au apreciat că este necesar.

Prin Încheierea din data de 4.03.2020 Curtea a dispus ca analiza cu microscopul cu UV să se realizeze asupra tuturor lucrărilor de artă expertizate, ceea ce s-a și făcut.

La data de 25.09.2020 expertul desemnat de Curte a depus la dosar expertiza tehnică (filele 163-205 vol. II dosar CA G _____), iar în procesul-verbal din data de 1.09.2020 experții și apărătorii părților, care au asistat la expertizare, au menționat că li s-au predat și datele cu parametrii microclimatici din ultimele 12 luni, date prelevate din spațiile de expoziție.

Expertul-parte desemnat la solicitarea intimatului M _____... (domnul expert I _____ D. P _____) a depus la dosar punctul său de vedere – filele 75-106 vol. III dosar CA G _____.

Expertul-parte desemnat la solicitarea apelantului (domnul expert A _____ A _____) a depus la dosar punctul său de vedere – filele 121-151 vol. III dosar CA G _____).

Prin obiecțiunile formulate la data de 11.11.2020 (filele 8-12 vol. III dosar CA G _____) pârâtul M _____... C _____ a solicitat completarea raportului de expertiză, în sensul ca pentru toate operele de artă să se precizeze dacă starea de conservare este ”bună”, ”relativ bună”, ”satisfăcătoare”, ”stabilă” sau ”mediocră”, întrucât pentru un număr de 22 de lucrări nu a precizat un astfel de calificativ (pozițiile nr. 11, 25, 33, 154, 163, 166, 169, 172-174, 176-178 la picturi și nr. 10, 13, 16, 24, 27, 29-32 la lucrările de grafică). Totodată, la lucrarea ”Tătăroaică cu copil”-N/T _____ inițial se menționează că starea de conservare este relativ bună, iar ulterior expertul menționează cu pix de culoare albastră că starea de conservare este bună, motiv pentru care trebuie precizat clar starea de conservare (astfel de mențiuni mai există și cu privire la alte piese ale Colecției). Deși la lucrările de grafică se precizează că toate sunt bine conservate, la analiza și prezentarea fiecăreia dintre lucrări se consemnează că starea de conservare este relativ bună (pozițiile 6, 8, 9, 12, 20 și 22), mediocră (lucrarea nr. 7) sau nu se menționează starea de conservare (lucrările nr. 10, 13, 16, 24, 27 și 29-32). De asemenea, expertul nu a precizat dacă starea de conservare care nu este în categoria ”bună” se datorează proastei gestionări a operelor de artă sau se încadrează într-o uzură normală. Expertul nu a precizat clar dacă starea de conservare a lucrărilor a fost

sau nu bună în timp și/sau intervențiile de restaurare s-au datorat proastei gestionări a materialului artistic sau altor cauza neimputabile intimaților. De asemenea, expertul face aprecieri subiective sau contradictorii cu privire la starea imobilului – muzeu sau chiar cu privire la îndeplinirea sarcinii impuse donatarului de a proteja operele de artă cu geam.

La termenul de judecată din data de 11.11.2020 obiecțiunile intimatului M_____... au fost însușite și de către intimați UAT C_____ C_____ și M_____ de Artă ”D_____ și S_____ V_____”.

La același termen de judecată a formulat obiecțiuni și reclamantul-apelant (filele 52-73 vol. III dosar CA G_____), arătând că există contradicții între constatările privind starea de conservare a fiecărei opere de artă și concluziile finale cu privire la starea de conservare, că nu s-a precizat pentru fiecare operă dacă necesită intervenții de conservare/restaurare, dacă degradările se datorează lipsei întreținerii și/sau intervențiilor de conservare. Totodată, expertiza nu indică data restaurării tuturor operelor de artă, dacă pentru unele există sau nu fișe de restaurare, cine a făcut restaurarea, ce intervenții de restaurare s-au realizat, dacă s-au respectat sau nu normele legale privind restaurarea, inclusiv dacă restaurarea s-a făcut de persoane și în locuri autorizate, dacă există o supraveghere tehnică permanentă a condițiilor de expunere (umiditate și temperatură). De asemenea, și apelantul a criticat faptul că unele lucrări expertizate nu au primit un calificativ în ceea ce privește starea de conservare și dacă acestea necesită lucrări de intervenție. Expertul desemnat de instanță nu a precizat ce reprezintă culoarea roz fluorescent apărută la analiza UV pe o parte însemnată din Colecție... și care ar putea fi natura acestei culori, respectiv dacă este un fenomen obișnuit, dacă este rezultatul unei restaurări deficitare sau a apărut pe lucrări neconservate/restaurate.

24.4 La solicitarea Curții, doamna expert tehnic A_____ C_____ a depus la dosar diagramele de temperatură și umiditate (sub forma unor valori menționate în tabele), precum și fișele de restaurare/conservare a operelor de artă din Colecție...

Cu privire la diagramele de temperatură și umiditate mai vechi de 1 an, acestea nu au fost puse la dispoziția Curții, ele nemaifiind în posesia Muzeului... Totodată, Curtea nu a identificat norme juridice speciale de păstrare a astfel de înscrisuri (cu privire la termenele de păstrare arhivistică), dar ceea ce interesează pentru dezlegarea prezentului litigiu este starea de conservare a operelor de artă, ca și condiție, sarcină impusă donatarului, iar nu diagramele, ca suport fizic al condițiilor climatului de păstrare a operelor de artă. Dacă se ajunge sau nu la concluzia că operele de artă au suferit degradări datorită condițiilor improprie de umiditate și temperatură, se dispune sau nu sancționarea actului juridic civil, chiar și în lipsa respectivelor diagrame.

24.5 Prin Încheierea de ședință din data de 18.03.2021 Curtea a respins ca nefondate obiecțiunile formulate de ambele părți la raportul de expertiză, arătându-se, în esență, că sunt elemente suficiente (acte și opiniile celor trei experți) care, coroborate, pot conduce la formularea unei concluzii în legătură cu starea de conservare a tuturor lucrărilor de artă în discuție, având în vedere că nu este fondată susținerea părților că expertul titular nu ar fi răspuns la toate obiectivele expertizei tehnice dispusă de Curte, chiar dacă răspunsurile nu sunt punctate/numerotate în sensul/ordinea celor încuviințate de către instanță, din cuprinsul raportului de expertiză rezultând aspectele necesare dezlegării litigiului; având în vedere că nu valorile temperaturii și ale umidității din încăperile de expoziție din anii 2005-2018 fac obiectul expertizării, ci starea de conservare a lucrărilor determinată inclusiv de respectivele valori, stare care a fost relevată de cei trei experți prin coroborarea tuturor aspectelor ce țin de obligațiile stabilite prin contractul de donație; și având în vedere că expertul nu este chemat să facă aprecieri asupra respectării normelor juridice aplicabile deținătorilor de opere de artă, în vederea conservării corespunzătoare a acestora (acest aspect este analizat exclusiv de instanța de judecată), ci este solicitat să exprime o poziție cu privire la starea de conservare a bunurilor în discuție.

Trebuie precizat că o motivare mai amplă a soluției dată cu privire la aceste obiecțiuni se va face de către Curte la momentul la care se va analiza fondul pricinii, respectiv temeinicia acțiunii și legalitatea și temeinicia soluțiilor Tribunalului C_____ atacate prin prezentul apel.

25. Cu privire la apelul declarat de reclamant împotriva Încheierii de ședință din data de 13.03.2012 și a sentinței civile nr. 1621/27.03.2012 a Tribunalului C_____

Analizând decizia atacată în raport cu criticile formulate, în limitele controlului de legalitate, ale temeinicie și ale temeiurilor de drept invocate, Curtea constată că apelul nu este fondat, având în vedere următoarele considerente:

25.1 Cu titlu prealabil, Curtea constată că prin Încheierea din data de 13.03.2012 Tribunalul C_____ a respins ca nefondate obiecțiile reclamantului B_____ B___ la raportul de expertiză tehnică întocmit în acea fază procesuală și a considerat că nu se impune ca pârâții să depună la dosar acte din care să rezulte condițiile de expune a operelor de artă sub aspectul microclimatului (temperatură și umiditate).

Prezentul proces a început în anul 2010, sub imperiul normelor de drept procesual ale Codului de procedură civilă de la 1865.

Art. 282 alin. 2 C.proc.civ., în forma în vigoare în anul 2010, menționează că ”împotriva încheierilor premergătoare nu se poate face apel decât odată cu fondul, în afară de cazul când prin ele s-a întrerupt cursul judecății.

Art. 282 în forma anterioară modificării Codului prin Legea nr. 219/2005 menționa și aliniatul e, care arăta că ”apelul împotriva hotărârii se socotește făcut și împotriva încheierilor premergătoare, motiv pentru care constatăm că legiuitorul a dorit să-l oblige pe apelant să identifice expres și încheierile premergătoare pe care le consideră nelegale/netemeinice, pentru a nu exista nicio ambiguitate.

În această situație, Curtea consideră că trebuie să se pronunțe asupra apelului cu privire atât la Încheierea din data de 13.03.2012, cât și cu privire la sentința Tribunalului C_____.

Chiar dacă în ciclurile procesuale anterioare Înalta Curte a stabilit cu autoritate de lucru judecat că se impune întocmirea unui raport de expertiză cu anumite exigențe, ceea ce s-a și făcut și în prezentul ciclu de judecată, a rămas în suspensie necesitatea depunerii înscrisurilor privind condițiile climatice de expunere a operelor de artă.

Așa cum am arătat anterior, pe de o parte există în expertizele tehnice trimiteri suficiente la respectarea normelor de expunere a Colecției... sub aspectul temperaturii și umidității, s-au depus în completare înscrisuri din care să rezulte valorile de umiditate și temperatură, iar nu valorile temperaturii și ale umidității din încăperile de expoziție din anii 2005-2018 fac obiectul expertizării, ci starea de conservare a lucrărilor determinată inclusiv de respectivele valori, stare care a fost relevată de cei trei experți prin coroborarea tuturor aspectelor ce țin de obligațiile stabilite prin contractul de donație.

Față de situația că s-a întocmit un nou raport de expertiză tehnică și că nici Curtea nu apreciază necesară depunerea diagramelor în discuție, constatăm că nu se impune sancționarea Încheierii din data de 13.03.2012, motiv pentru care apelul declarat împotriva acestei hotărâri va fi respins ca nefondat, în temeiul disp. art. 282 C.proc.civ.

25.2 Cu privire la sentința civilă nr. 1621/27.03.2012:

Cu titlu prealabil, considerăm că se impune să punctăm limitele casării și dezlegările date de către Înalta Curte până la acest moment:

- Așa cum s-a arătat în ultima decizie de casare, prin decizia civilă nr. 5519/2013 a ÎCCJ s-a impus instanței de apel în rejudecare să se întocmească o nouă expertiză tehnică pentru a se stabili starea de conservare a fiecărei piese de artă, dacă li s-au stabilit condiții corespunzătoare de expunere și depozitare, să se stabilească dacă imobilul-muzeu T_____ este într-o stare corespunzătoare pentru păstrarea și expunerea Colecției..., dacă există sau nu igrasie în imobil și, în caz afirmativ, dacă aceasta ar afecta negativ starea operelor de artă, dacă imobilul a suferit renovări în timp și dacă în muzeu sunt respectate condițiile privind menținerea unui microclimat cu temperatură și umiditate controlate, precum și dacă operele de artă sunt protejate cu geam.

- Tot prin decizia nr. 5519/2013 a ÎCCJ s-a stabilit că (soluție preluată ca autoritate de lucru judecat și în ultima decizie a ÎCCJ), deși este evident că starea actuală a operelor reflectă modul în care operele au fost conservate de-a lungul timpului, starea actuală fiind consecința condițiilor în care au fost expuse și întreținute, nu se impune o analiză a stării lucrărilor în diferite momente din intervalul intervenire donație – promovarea/soluționarea acțiunii de față.

- Prin decizia civilă nr. 1706/2017 Înalta Curte a apreciat că, deși instanța de recurs din al doilea ciclu procesual a statuat că răspunderea pentru respectarea obligațiilor fixate prin actul de donație privea fiecare piesă a Colecției..., iar nu Colecția... în ansamblul său, această apreciere nu vine în contradicție cu dezlegările irevocabile din primul ciclu procesual, întrucât modalitatea în care au fost respectate sarcinile impuse prin contractul de donație este analizată exclusiv de către instanță și, deși

vizează fiecare exponat în parte, gravitatea neexecutării sarcinii, ca și cauză de nulitate a contractului de donație cu sarcini, se va aprecia prin raportare la toate piesele Colecției..., iar nu a unei singure piese.

- ÎCCJ a arătat că se impune a se stabili dacă obligația impusă donatarului de a expune public Colecția... în incinta unei clădiri amenajate de autoritățile locale ale comunei T_____, iar exponatele să fie expuse corespunzător, a fost sau nu respectată de intimați. Totodată, instanța de trimitere trebuie să motiveze convingător opinia pe care o va îmbrățișa cu privire la respectarea acestor condiții. S-a mai arătat că în decizia civilă nr. 5519/2013 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a reținut că „nu are, de asemenea, relevanță în ceea ce privește dezlegarea raportului juridic litigios, contravaloarea cheltuielilor suportate de entitățile deținătoare (cuantumul acestora), ci dacă dotările ori lucrările efectuate sunt de natură să asigure condițiile corespunzătoare păstrării și expunerii colecției”, și trebuie să se facă dovada alocării de fonduri pentru asigurarea stabilității microclimatului în cadrul Muzeului de Artă T_____.

- Interpretarea sintagmei „colecția ce face obiectul donației să nu iasă niciodată, sub nicio formă, din patrimoniul comunei T_____” nu se poate face decât în sensul unei interdicții de înstrăinare a oricărui bun aparținând colecției, interdicție care vizează strict dreptul de dispoziție, întrucât numai prin exercitarea acestui dezmembrământ al dreptului de proprietate se poate vorbi despre o ieșire din patrimoniu. Datorită caracterului lor special, de bunuri cu semnificație artistică: pictură, sculptură, grafică, sunt bunuri care, potrivit art. 3 alin. (2) pct. 2 lit. a) al Legii nr. 182/2000, aparțin patrimoniului cultural național mobil, intrând sub incidența Legii nr. 182/2000 și, potrivit art. 2 al acestei legi, sunt supuse protejării printr-un ansamblu de măsuri având caracter științific, juridic, administrativ, financiar și tehnic, luate prin intermediul muzeelor, ca instituții specializate. Totodată, apare ca nefondată susținerea reclamantului că M_____ T_____ nu are de plano un drept de administrare asupra colecției în litigiu. Mai mult decât atât, M_____ C_____ are obligația de a asigura controlul periodic al stării conservare și de securitate a bunurilor culturale mobile clasate, motiv pentru care

anumite operațiuni nu necesită acordul proprietarului, mai ales cele care vizează bunurile clasate.

Însă, în cauză, îndeplinirea sarcinilor privind colecția ”D___ și S_____ V_____” a fost analizată diferențiat, după cum bunurile Colecției... sunt clasate (cele care, potrivit art. 10 al Legii nr. 182/2000, fac parte din categoriile patrimoniului cultural național mobil: tezaur și fond) sau nu sunt clasate.

De aceea urmează ca, în rejudecare, să se analizeze dacă F_____ F_ F____ F_____ a acționat cu încălcarea prevederilor legale privitor la expozițiile organizate sau luarea unor piese din M_____ T_____ sub diferite motivații, care prevăd cerința acordului proprietarului, în raport de regimul juridic distinct pe care îl au bunurile clasate prin raportare la bunurile care nu fac parte din această categorie.

- În ceea ce privește imposibilitatea Muzeului ”D___ și S_____ V_____” T_____ de a fi parte în proces, întrucât nu are capacitate de folosință, deci nici de exercițiu, Înalta Curte a observat că acest aspect a fost dezlegat de către prima instanță în primul ciclu procesual și a intrat sub puterea de lucru judecat, întrucât cu privire la acest aspect nu a fost formulat apel.

Cu privire la fondul disputei judiciare, Curtea reține următoarele aspecte:

În aplicarea disp. art. 315 C.proc.civ., așa cum am arătat anterior, Curtea a realizat o nouă expertiză tehnică de specialitate, respectând și obligația ca expertiza să fie întocmită de un expert în conservare și restaurare artă românească, dar și aceea ca fiecare piesă a Colecției... să fie analizată în parte, cu folosirea lumini naturale și a microscopului cu UV.

Din expertiza întocmită de doamna expert A_____ C_____ rezultă că cele mai multe lucrări de pictură au o condiție bună de conservare, o singură lucrare (poziția nr. 70) are o stare mediocră de conservare și una (poziția 121) are o stare relativ bună de conservare, iar 4 lucrări (pozițiile 6, 8, 10 și 50) au o stare satisfăcătoare de conservare. Totodată, 10 picturi (pozițiile 23, 45, 127, 131, 134, 136-137, 148, 155 și 177) au o stare stabilă de conservare, dar nu sunt vernisate (procedură de lăcuire a picturilor pe pânză, cu dublu scop: de protejare și pentru a se dobândi un luciu uniform, vibrant)

Este adevărat că, aparent, unui număr de 8 picturi (pozițiile 25, 33, 41, 154, 172-173, 176, 178) și 10 lucrări de grafică (pozițiile 10, 13, 16, 24, 27, 29-32) nu li s-a stabilit un gard de conservare în descriere constatărilor condiției picturilor, dar spunem că doar aparent, pentru că în prezentarea concluziile expertului (filele 304-305 vol. II dosar CA G_____), respectiv la liniuța nr. 10, se menționează expres că ”... au fost lucrări la care nu s-a făcut mențiunea obiectul este bine conservat. Deși respectivele lucrări nu au degradări care să pună în pericol integritatea obiectului, acestea trebuie monitorizate mai atent și trebuie să prezinte o prioritate pentru restaurare”.

Aceeași idee a precizării stării de conservare este menționată și în celelalte concluzii (mai ales la liniuțele nr. 1, nr. 4 și nr. 9), din care rezultă că în timp s-a intervenit cu restaurări ale lucrărilor de artă, unele mici intervenții nu pot fi catalogate ca o conservare defectuoasă, pentru că sunt inevitabile (de exemplu, înrămarea), iar unele lucrări au fost anterior conservate mediocru, ceea ce a impus intervenții ulterioare de conservare.

Mai mult decât atât, la pag. 112 din raportul de expertiză se menționează expres cu pastă pix certificată prin semnătura și ștampila expertului că toate lucrările de grafică sunt bine conservate.

Este reală susținerea că la unele poziții ale operelor de artă sunt mențiuni făcute cu pastă pix și certificate prin semnătură (de exemplu, poziția 20 – N. T. _____ – ”Tătăroaică cu copil”), dar la stabilirea stării de conservare trebuie reținute tocmai aceste mențiuni ulterioare, care sunt certificate de expert, ceea ce demonstrează că la prima redactare a raportului de expertiză s-au strecurat unele erori, ce au fost îndreptate ulterior.

Prin obiecțiunile la expertiză formulate de către apelantul-reclamant s-a mai susținut că inițial s-a menționat că lucrările de grafică sunt bine conservate, dar la analizarea fiecărei piese de grafică s-a menționat că unele dintre ele au o stare ”relativ bună” sau chiar o stare ”mediocră” (pozițiile nr. 6, 8-10, 12, 13, 16, 20, 22, 24, 27 și 29-32).

Așa cum am arătat anterior, Curtea constată că expertiza este clară sub acest aspect, întrucât se face expres cu pastă pix mențiunea că lucrările sunt bine conservate, toate lucrările de grafică au fost restaurate, chiar dacă pentru 12 dintre ele nu s-au identificat fișe de conservare, la unele lucrări au fost menționate ”lacune mici pe margini”, ceea ce nu se poate înscrie în conservare defectuoasă, iar pentru lucrările la care nu s-a făcut mențiunea ”bine conservat” se impune o monitorizare atentă și o prioritate la restaurare, așa cum s-a arătat anterior.

Nu este reală obiecțiunea că expertul nu a menționat despre păstrarea lucrărilor în trecut, această mențiune fiind făcută la liniuța nr. 9 din concluziile raportului de expertiză. Așa cum s-a arătat de către expert, într-un trecut ce nu mai poate fi precizat exact la acest moment starea de conservare a obiectelor a fost mediocră, condițiile de păstrare nu au fost conforme cu normele de conservare, dar în prezent s-a concluzionat că operele de artă, Colecția... ca un tot, se prezintă în bune condițiuni.

Dacă e să facem aprecieri cu privire la păstrarea Colecției... în trecut, ne putem raporta și la monografia ”M_____ T_____ – repere identitare”, la faptul că despre condițiile de păstrare chiar și donatorul avea cunoștință (anterior decesului era în conducerea Muzeului și nu a promovat nicio acțiune de sancționare a donației), dar și la expertizele întocmite anterior în cauză, chiar dacă ele au fost apreciate ca fiind lacunare de către ÎCCJ. Din aceste expertize rezultă fără dubiu că lucrările de artă au fost suficient de bine păstrate (inclusiv prin păstrarea lucrărilor de grafică în hârtie de tip Japon pe perioade mai mari de timp, tocmai pentru a se evita degradarea, deși ale fuseseră permanent expuse de către donator, ceea ce a atras o degradare prematură, de exemplu), iar faptul că se impune intervenția specialiștilor conservatori nu este nimic nefiresc, chiar apelantul arătând că ”...intervențiile de restaurare sunt inerente, uzuale și apar într-un număr mare de cazuri, în orice muzeu și colecție de lucrări de artă, în special în cazul unei colecții cu vechime însemnată, precum cea care face obiectul analizei în prezentul dosar”. Respectarea obligației de conservare a Colecției... rezultă măcar și din faptul că la acest moment lucrările de artă (picturi, grafică și sculpturi) sunt bine conservate și expuse corespunzător, iar problemele de conservare identificate nu sunt mari, pot fi rezolvate și chiar se indică și o ordine de prioritate de către experți.

Curtea nu neagă că unele lucrări impun noi intervenții de curățare, sau de consolidare a suportului, sau de revernisare, ori de schimbare a passpartout-ului, de chitire sau de integrare cromatică, operațiunii ce sunt încadrabile în procedurile de restaurare, necesitate menționată și de doamna expert Al. C____, dar chiar și expertul-parte al intimatelor, d-nul expert I____ D. P____, alături de domnul expert I. D____, dar aceste lucrări nu conduc în niciun caz la concluzia că donatorul nu și-a respectat obligația de menținere în bune condițiuni a Colecției...

Este adevărat că expertul desemnat în cauză a apreciat că, deși picturile sunt protejate cu geamuri, această formă de protecție (după unele opinii de specialitate) ar putea conduce la degradări ale pieselor, dar acest fapt nu ne poate determina să considerăm că nu se respectă sarcinile donației, deoarece, pe de o parte, chiar donatorul a solicitat protejarea Colecției cu geam, geamul nu este obișnuit, ci tratat

pentru a fi folosit ca protecție a pieselor de artă, este amplasat la 1 cm de pictură, iar nu lipit de ea, iar aprecierea că geamul ar putea contribui la deteriorarea stratului pictural apare ca fiind una dintre opiniile de specialitate, iar nu ca o opinie unanimă.

Referitor la existența unei nuanțe roz pe stratul pictural al unora dintre piesele Colecției..., nuanță relevată la analiza cu microscopul cu raze UV, aceasta nu este de negat, dar nu se poate ajunge la concluzia că este datorată proastei conservări a operei de artă, ea putându-se datora compoziției culorilor, a pigmentilor din care au rezultat, așa cum se precizează în concluziile raportului de expertiză.

Este reală susținerea că pentru câteva opere de artă nu sunt întocmite fișe de restaurare cu respectarea exigențelor prescrise de normele muzeale, dar acest lucru nu produce efecte în a constata că operele nu sunt corect conservate sau sunt deteriorate, ci doar pe tărâmul respectării normelor administrativ-disciplinare privitoare la curatorul expoziției sau a restauratorului.

Niciunul dintre experți, cu excepția expertului-parte al apelantului, nu a contestat că restaurările respective s-au făcut corespunzător și nimeni nu a indicat greșeli de restaurare, ci doar că restaurarea nu a fost consemnată sau nu a fost consemnată complet (restaurator, laborator de restaurare etc.) în fișa de restaurare.

Așa cum rezultă din raportul de expertiză și chiar și din opiniile experților-parte, dar și din expertizele anterioare, toate operele de artă din Colecție... sunt expuse publicului, așa încât nu putem decât să constatăm că se respectă și sarcina impusă prin donație cu privire la acest aspect.

Faptul că cea mai mare parte a timpului lucrările de grafică sunt păstrate în hârtie de tip Japon nu se datorează decât obligației de conservare (așa cum s-a arătat,

grafica nu se expune permanent, așa cum greșit a făcut-o donatorul anterior donației).

Starea bună de conservare a Colecției... este relevată și de o comisie a Ministerului Culturii, care la 20.03.2015 a concluzionat că, în urma examinării fiecărei lucrări în parte, a rezultat faptul că, cu o singură excepție (în care cel mai probabil este vorba de degradări cauzate de natura tehnicii), starea de conservare a bunurilor culturale este una bună, ceea ce demonstrează că spațiul de expunere a avut și are o stabilitate microclimatică suficient de bună pentru a găzdui aceste bunuri culturale și pentru a le asigura protejarea pe termen lung.

Punctul de vedere al domnului expert A___ A_____, expert-parte desemnat la solicitarea apelantului-reclamant, nu pot fi considerate decât subiective, având în vedere că sunt într-o totală contradicție cu constatările tuturor celorlalți experți care au întocmit expertize în cauză pe parcursul întregului proces. Totodată, expertul menționează mai degrabă că nu se respectă și nu s-au respectat niciodată regulile de restaurare, indiferent de epoca în care acestea au fost făcute, cu consecința deteriorării operelor de artă. În prezenta cauză nu putem face aprecieri cu privire la profesionalismul restauratorilor care au intervenit asupra Colecției... în timp, ci doar să constatăm dacă probele administrate, interpretate coroborat, ne conduc la concluzia că s-au respectat sau nu sarcinile donației referitoare la păstrarea în bune condiții a operelor donate. În condițiile în care instanța de judecată nu are cunoștințele de specialitate necesare, iar opinia celorlalți experți este aproape diametral opusă față de cea a expertului-parte, nu putem decât să înlăturăm opinia acestuia din urmă, în sensul că se susține că nicio operă de artă nu se prezintă nici măcar într-o stare acceptabilă, fiind practic în pragul distrugerii artistice.

Expunerea Colecției... în M_____ T_____ poate avea întreruperi normale, date de caracterul de opere din patrimoniul național cultural, cum ar fi organizarea de expoziții itinerante în alte centre muzeale. De asemenea, donatorul a fost muzeograf principal la M_____... în perioada 1969-1978, perioadă în care s-au

organizat astfel de expoziții itinerante în țară, prilej cu care a aflat nemijlocit că unele lucrări nu mai sunt expuse temporar la T_____, dar a considerat firește aceste acte culturale și nu le-a apreciat ca fiind o nerespectare a sarcinii donației.

În aceste condiții, Curtea constată că probele administrate în cauză demonstrează că M_____ ... C_____ a acționat cu respectarea prevederilor legale care prevăd cerința acordului proprietarului, în raport de regimul juridic distinct pe care îl au bunurile clasate prin raportare la bunurile care nu fac parte din această categorie.

Așa cum s-a mai arătat anterior în soluționarea litigiului, trebuie făcută distincția între noțiunea de patrimoniu, ca ansamblu al drepturilor și obligațiilor unei persoane, și cea de patrimoniu cultural național, așa cum e el definit prin art. 1 alin. 2 și art. 3 alin. 1 și 2 din Legea nr. 182/2000, modificată prin Legea nr. 488/2006.

Conform art. 4 din Lege, bunurile aparținând patrimoniului cultural național mobil, în care se includ și operele de artă plastică, potrivit art. 3 alin. 2 pct.2, indiferent de forma de proprietate, fac parte din fondul patrimoniului cultural național, textul art. 2 alin. 4 al legii definind ansamblul operațiunilor menite să asigure protejarea acestui patrimoniu (între care inventarierea, clasarea, conservarea, asigurarea securității, restaurarea). Art. 10 al Legii nr. 182/2000 arată în ce constă procedura clasării (stabilirea apartenenței unor bunuri culturale la acest patrimoniu specific), iar art. 17 prevede că în timpul desfășurării procedurii de clasare din oficiu a unui bun cultural mobil, acesta se află sub regimul de protecție prevăzut, potrivit dispozițiilor prezentei legi, pentru bunurile clasate în „tezaur” (astfel cum arată de altfel și hotărârile de clasare depuse la dosar).

Legea nr. 182/2000 prevede și că aceste bunuri pot face obiectul expozițiilor (art. 34), cu procedurile prin care ele pot fi relocalate în acest scop.

Prin urmare, operațiunile realizate cu bunurile aparținând fondului patrimoniului cultural național, ca în cazul de față, privind clasarea, transferul în laboratoarele specializate pentru conservare sau prezentarea în expoziții nu au semnificația adusă de apelant, piesele acestei colecții de artă nefiind apropiate de M_____ C_____ C___ sustragerea lor din patrimoniul juridic al donatarului. Faptul că o parte din operele de artă au ieșit din aria teritorială a _____ fi prezentată în expoziții organizate la M_____ C_____, ori pentru a fi supusă procedurii de conservare, în condițiile legii, nu echivalează cu nesocotirea voinței donatorului, ca aceste valori culturale să aparțină din punct de vedere juridic comunității locale gratificate.

Cu privire la imobilul-muzeu, starea acestuia a fost permanent prezentată în toate fazele procesuale ca fiind bună, așa cum rezultă din concluziile raportului de expertiză din prezentul apel, dar și din concluziile celorlalte rapoarte de expertiză și a martorilor audiați la propunerea intimațiilor-pârâți.

În lucrarea „E_____ E___ și S_____ V_____, T_____, - Repere de identitate”, autor fiind fostul director al acestui muzeu, este infirmată pretinsa stare de neglijare a sarcinilor donației, respectiv pasivitatea donatarului în asigurarea condițiilor corespunzătoare de întreținere și expunere a colecției donate. Din lucrare rezultă că m_____ a fost deschis doar ca urmare a exprimării dorinței donatorului Gh. V_____ de a dona Primăriei T_____ o parte importantă a colecției de artă pe care o deținea, în măsura în care i se va pune la dispoziție o clădire corespunzătoare; inaugurarea a avut loc în 1960, în clădirea în care ființase fosta cooperativă agricolă de producție, în anul 1963 suprafața expozabilă a muzeului a fost extinsă prin construirea, în regie proprie, a unei încăperi, iar în 1975 spațiul a fost extins cu încă 7 încăperi în continuarea vechii clădiri, din care 6 săli au fost folosite pentru expunerea lucrărilor pe un singur rând, iar cea de a șaptea a fost dedicată donatorului după moartea acestuia, intervenită în 1978).

În monografie s-a mai arătat că după anul 1962 s-a acordat ”o mare atenție conservării patrimoniului, încercând asigurarea unui climat corespunzător. Sălile muzeului au fost dotate cu termohigrografe care înregistrau zilnic temperatura și umiditatea spațiilor; s-a procedat la desființarea beciului pe care clădirea îl avea sub prima sală de expunere.” În perioada anilor 1962-1966 s-au înlocuit ramele vechi, deteriorate, ale operelor de pictură, cu rame noi; după 1966 în imobil s-au introdus calorifere, care au înlocuit sobele de teracotă și care erau racordate la centrala termică a cooperativei agricole din comună, ”rezolvându-se, astfel, asigurarea unei temperaturi constante. M_____ de Artă din T_____ a fost dotat după 1990 cu centrală termică proprie, din păcate nefuncțională în ultimii ani”.

Prin urmare, contrar celor afirmate prin acțiune, lucrarea monografică demonstrează că preocuparea pentru transformarea clădirii în care m_____ de la T_____ a fost deschis - de care donatorul a avut cunoștință și pe care a acceptat-o - într-un spațiu optim pentru întreținerea și expunerea lucrărilor de artă donate s-a manifestat de la momentul efectuării donației și a avut caracter constant, demersurile efectuate fiind, însă, în acord cu condițiile tehnice ale acelei perioade.

Așa cum s-a arătat, starea tehnică a imobilului este bună (renovarea lui în mai multe perioade de timp, inclusiv în perioada 2006-2008, fiind demonstrată cu proba testimonială, lucrarea monografică din anii 60, rapoartele de expertiză, dar și contractele de consolidare a Muzeului T_____ încheiate prin intermediul Consiliului Județean C_____ și facturile fiscale depuse în prezentul apel), spațiile de expunere pot fi aerisite, sunt prevăzute cu geamuri acoperite cu draperii, ce împiedică lumina să degradeze spațiul pictural, iar lumina artificială este de tip ”rece”.

Imobilul este îngrijit, curat, cu pardoseli de ceramică ușor lavabilă, pereții sunt drepecți și curați și nu s-au identificat urme de igrasie.

Este adevărat că martora audiată la propunerea reclamantului la debutul prezentului proces (2008) a arătat că într-una dintre încăperi sub un calorifer era o ”baltă” de apă de aproximativ ½ litru, dar acest lucru nu a mai fost niciodată observat ulterior și o astfel de suprafață umedă nu ne poate în niciun caz face convingerea că mediul expozițional este afectat de umiditate, ceea ce ar conduce la degradarea lucrărilor.

Totodată, martora P___ Rucsandra a declarat la începutul procesului că starea muzeului nu era cea pe care orice doritor de artă și-ar dori-o, în ultima sală a văzut igrasie, a văzut urme de degradare a peretelui din cauza umidității excesive, o baltă sub un calorifer, însă lucrările de pictură nu erau afectate.

Relatările ambelor martore audiate la propunerea reclamantului referitoare la microclimatul din muzeu și a condițiilor de expunere a colecției vor fi înlăturate și de prezenta instanță de apel, având în vedere constatările tuturor rapoartelor de expertiză întocmite în cauză, care au concluzionat unitar că M_____ ”D___ și S_____ V_____” este capabil să asigure buna conservare și prezentare a valoroasei colecții donată și că operele expuse sunt bine întreținute.

Existența unor urme de degradare a pereților interiori (neindicate ca amploare) nu poate fi interpretată decât ca o conjunctură nefericită și imediat îndepărtată, iar nu ca o nerespectare a sarcinilor impuse donatarului.

Deși s-a afirmat permanent că ar exista igrasie datorită unui beci, prezența acestui beci este infirmată de lucrarea monografică, în care se arată că beciul a fost acoperit.

Faptul că pe pereți sunt pozate țevi de apă este un lucru mai puțin fericit și, probabil, se va impune re poziționarea lor, dar acest lucru nu ne face convingerea pasivității și lipsei de diligență a intimaților în prezervarea operelor de artă, cu

concluzia că se impune sancționarea contractului de donație pentru nerespectarea sarcinilor. Ceea ce este cert este faptul că respectivele instalații nu au provocat niciun inconvenient tehnic ce a condus la o posibilă degradare a operelor de artă. Mai mult decât atât, pozarea unui sistem de stingere a incendiilor nu se poate face decât la nivelul superior al încăperilor, eventuala activare a stropirii afectând oricum materialul expus (consecința lipsei sistemului de stingere a incendiilor ar fi incendierea lucrărilor de artă)

Același lucru constatăm și în ceea ce privește amplasarea operelor de artă deasupra unor calorifere, posibila degradare datorată căldurii degajate de radiatoare fiind înlăturată prin montarea unor defletoare de căldură deasupra caloriferelor.

Totodată, din actele depuse la dosar, dar și din rapoartele de expertiză întocmite în fazele procesuale anterioare, rezultă că încăperile sunt prevăzute cu instalații de aer condiționat, se controlează permanent umiditatea și temperatura și se intervine pentru menținerea lor în parametrii necesari conservării Colecției..., iar paza Muzeului se face video și uman.

Trebuie menționat că și prezenta instanță de apel își însușește concluziile și argumentarea acestora la care au ajuns instanțele anterioare cu privire la respectarea sarcinilor donației, dar nu le va mai relua, o reluare a lor fiind inutilă.

Așa fiind, și cu privire la aceste aspecte Curtea concluzionează că probatoriul administrat în cauză demonstrează că donatarul și-a respectat obligațiile privind conservarea Colecției și expunerea ei în binele cultural al membrilor comunității.

Față de toate aspectele menționate anterior, Curtea va da eficiență disp. art. 296 C.proc.civ. și va respinge ca nefondat apelul declarat împotriva Încheierii din data de 13.03.2012 și a sentinței civile nr. 1621/2012 a Tribunalului C_____.

În temeiul disp. art. 274 C.proc.civ., Curtea va obliga apelantul-reclamant să plătească pârâtului-intimat F_____ F_ F___ F_____ suma de 39.275 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată în toate fazele procesuale, ce au fost demonstrate cu chitanțele depuse la dosar.

Va lua act că intimata-pârâtă C_____ C_____ și-a rezervat dreptul de a solicita cheltuieli de judecată pe cale separată.

PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII

DE C I D E

Respinge ca nefondat apelul declarat de reclamantul B_____ B_____ cu domiciliul procesual ales la SCA „M_____ & Asociații” București, cu sediul în _____, sec6tor 1, împotriva încheierii de ședință din data de 13.03.2012 și a sentinței civile nr. 1621 din 27.03.2012 pronunțată de Tribunalul C_____ în dosar nr. _____, în contradictoriu cu pârâții C_____ C_____ C_____ C_____ C_____, cu sediul în C_____ C_____, _____, jud. C_____, M_____ „D_____ ȘI S_____ V_____” C_____ C_____ JUD. C_____ și F_____ F_ F___ F_____ cu sediul în C_____, _____-84, C_____ C_____.

Obligă pe apelantul-reclamant B_____ B_____ să plătească pârâtului-intimat F_____ F_ F___ F_____ suma de 39.257 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată în toate fazele procesuale.

Ia act că pârâta C_____ C_____ va solicita pe cale separată stabilirea obligației privind plata cheltuielilor de judecată.

Cu recurs în 15 zile de la comunicare.

Pronunțată în ședință publică azi, 7.06.2021.

Președinte,

D___ B_____

Ptr.Judecător,

I___ A_____ B_____

Aflat în C.O.

Conf. art. 261 alin. 2 C.pr.civ.

P_____ Curții de Apel G_____

Grefier,

V _____ M _____

V.M. 08 Iunie 2021

Tehnodact. motivare DB/08.07.2021

Tehnodact. decizie _____

Fond: Tribunalul C _____ – judecător M _____ B _____

Acest document este preluat și procesat de o aplicație realizată gratuit de Wolters Kluwer Romania pentru Fundatia RoLII.

Conținutul său poate fi preluat și utilizat cu citarea sursei: www.rolii.ro